

~~Page~~ II. a. g.

R 20846.

Leibrecht Artma

Pirviza - Schwamm

cepad - fest

Lulka -

Steklaf -

Kokal -

Gräberer -

Gooskela - in. u. a. auf Zupellen,
im Feld etc.

Zygnonbul

Grillus pellucidus

Stanger - der Ziegenwurm
- pupill, ist Inulgaritas
überhaupt auf Ziegen

Smolika - *Aster multiflorus*
 = Drupe unter In Gauapfa

Alisma plantago. *Mappor-vogel*
Shippes Vodernei Shilnik.

In *Abirapt* *epipilfont* = *far* *fid* *vesp* *tr*
in *quis*, *Dre* *ent* *geb* *man* *il* *hus*
Amair. *Udri* *ter* *pi* *tez*.

Gänzig bei *sup* *man* *st* *kip* *und* *in* *pa* *pa*
Shall *kip* *man* — *nist* *in* *in* *in* *in* *in* *in* *in*
man *in* *in* — *all* *in* *in* *in* *in* *in* *in* *in* *in*

Lil *al* *one* *ip* *S* *l* *o* *n* *u* *m* *i* *n* *e* *r* *i* *n* *g* *l* *e* *t*
M. *B* *o* *o* *r* *n* *i* *c* *k* *i* *e* *r* *u* *n* *g* *l* *e* *t* *!*

L *i* *g* *n* *a* *S* *i* *p* *i* *t* *h* *a* *L* *e* *t* *o* *v* *i* *n*
r *u* *n* *d* — — *R* *e* *o* *v* *i* *n*

L *e* *v* *o* *n* = *S* *o* *p* *l* *i* *r* *k*
W *i* *l* *l* *e* *r* = *L* *a* *u* *r* *e*

D *i* *L* *u* *m* *U* *b* *n* *f* *a* *r* *k* *t* = *S* *a* *r* *o*, *M* *a* *l* *a* *d* *z* *h* *e*

S *e* *r* *v* *e* *r* *e* *l* *e* *D* *u* *n* *e* *S* *e* *m* *a* *t* *i* *o* *n* *!*

P i f m e n o f t

a l i

G r a m a t i k a

s a

Perve Shole.

V' L U B L A N I

Natšnil Leopold Eger, 1811.

Na prodaj v' šolah.

PITTSBURGH

RECEIVED

NOV 11 1891

ALLEN

IN-030003901

Predgovor.

Dosti po némško in latinsko pisanih gramatik je med ludi danih, ktire Némzani in drugim Europejzani kashejo slovenški jezik pisati in govoriti; slovenško pisanih pa sa domazho potrebo njih vezh ne posnam, ko sami dvé, Smotriškovo in Lomonósovo sa Roše in Serbliane. Prujze smo tedaj vuzhili našho besédo snati, sebe pa ne. Od tód pride, de nimamo skoro njih vuzheniga perdélka. Satórej je prav prišla sapoved našim mladenzham dati v' roke písmenji navuk, kir jim bo kasaj svojo domazho besédo isrekvati in na písmo dévati

Porezhesh: zheni pa mi bo? sej snam po našhe govorit. — Govorit snash, al ípravno govoriti in pisati morebit ne. Nemzi, Lahi, Franzosi, dajo ívojim otrokam narpred svojo domazho písmenost sa pervi vuk, deslih snajo némško, laško, franzosko. Sa kaj? — sa to ki je tréba sazhéti vse navuke s' tisto besédo, ktiro naš je mati vuzhila. V' ti se otrozi lahko in hitro navádio písmenje snadnosti. To je perva stopna k' všim višjim vuzhenóstam.

Veséli tedaj naj bodo mladenzhi, de jih od sazhétka ne silimo s' ptujmi nesnanmi besédami.

Rél jé, de tudi tukaj nenavadne ime-
na na dan pridejó; al per novimu vuku
so nove beséde potrebne, in té niso ne-
snane, ker so vséte is drugih shé všim sna-
nih. Víako délo ima svoje glatne snami-
na, ktire so zhudne, al morebit smésh-
ne tim, ki niso tistiga déla. Kdor ni
malnar, ne vé, kaj je polsa, shishka, pé-
strana, pàh, terlizhnik. Kdor ne déla ru-
do v' Bohinu, méni, de je v' Kolobozii,
kadar jih slithi med seboj govorit: pod
starzovim témenam sazhne stena gnati, ja-
ma pride v' rasor, potlej na lukne, spred-
ni rób ométa, rób stíne. Tako ima tudi
pismenstvo svoje iména, ktire ne leshé na
klópi, temozh gori na polízi. Ne smish-
laní si jih sam, Smotriki in Lomonósov n'
jih dajeta v' svojih bukvah. Nékaž malo
takih serbikih imén sim perfilen mémo pu-
stiti, ktirih koreníne so per naš zlo nesna-
ne. Namést tih dam nathe druge take,
de jih bodo tudi Serbliani lahko rasumili;
tako si bomo roke podali, in eden k' dru-
gimu bres teshavé v' sholo hodili.

Pismenji navuk bo natho slovénshino
sbrusil, slikal in obogátíl; val mladenzhe
pa perpravil, de se bote drugih jesikov
rozhno navuzhili: satorej glejte narpréd

svojiga dobro posnati. Ne sméte méniti, de shé snate, kar she ne snate. V' kratkim pa bote vidili lép tad vashiga truda: jes bom, sna biti, nove domazhe perdélke lépih vumétnoft doshivel.

Mi vuzheníki pa jim berimo v' shóli, in velévajmo brati tako, kakor ima glaf vsaka zherka sama na sebi, de jih bodo védili pilati, in de se pravpísmosti navádio.

Ta predgovor nar napolléd píshem in dam natískat, de si próstor perhranim sa klatje notri djati, kar sim ga sa sebój pobrai. Tedaj ga tukaj v' ínope povéshem:

1. Sturivnimu padeshu skoro vselej predlog s' predstavlamó, drugi Slovenzi ga pred imena oródij ne stavio. Smotriški tolmazhi beséde djanja apostolskiga 16 postave 22 verste rekózh: *veliahu palizami biti jih*; nashe íveto písmo ima: *so vkasali njé s' shibami tepsti*. Kaj pravish, bomo kdaj iméli per naí rezhi: velili so jih shibami tepsti? kakor ga opushamo pred besédami *seboj, vshkama, máhoma*; to je slasti per imenih oródja s' pervo zherko *f, s, sh, sh*, in s' konzmi *am, ama, mi, ami*.

2. Dvojstni shenfski konez *i* srézi bresglafno, kakor bresglafen *e*. Ta konez je tudi na gorenskim bliso shmarne gore navaden. Dalmatin ga ima v' Rutnih buk-

vah, pa ga pišhe s' e. Bolšhi bo i savol manj pomôte: in zhe ga per imenih stavimo, dajmo ga the glagolam.

3. Vém, de Rosi pišhejo *zerkov* ne *zerkev*; al oni the tudi nišo všimu na konez prišli, in per našta sama e in i v' konzhih slógh rada bresglasna. Tedaj pišhimo the bresglasen *ev* namést *ov*, zhe se nam lubi. Vunder sa en zherk sem al tje; na lépi besédi m' je narvezh leshézhe.

4. Perštavi k' §. 30. the to: Nótrini Krajnzi plemenivne števila isgovárjajo tako: dvoji, tróji, štiróji, petóji itd.

Mnoshivne (k' §. 32) dvójni, trójni, štirójni, petójni itd. Tedaj bo tudi prav: enoji, enójni, einfach.

5 V' sazhétku govora stavimo kasavni *tó* pred moshke in shenske imena, kakor: To je vites. To je tista shena. To šta mi prava priatla. To ío pridni mladénzhi. — Tako rudi: Kdó šta? Kdo sti vé? Kdo ste? Kdo ío?

6 V' odstavku 86 po besédah: *Kadar se govor nasaj povrazha*, perštavi: *to je, na tistiga, kabór sebi dèla, al sebi terplenje naklada.*

7. *Vupal*, vpil pišhemo s' l, sa to ki dalje pravimo: *vupali, vpili smo*; rudi sa to ki po vezh krajih ta l isrékajo al ía-

mo zhisto, al s' jesikam savalènim. Pomota pa bi bila pisati: *v pov*, temozh bolthe bi bilo: *vupav*, *vpiv*.

8. Glagoli, ktirih djanje se nasaj na delovza povrazna, imajo nékihin térpivni pomén, kakor: sid te podéra, Ineg se taja. Tim podobni isréki to: se slithi, se pravi itd. Satorej vzbasi délamo térpivni salog s povrativnim *je*, slatti v' tretjimu lizu, kakor: dolgovi te plazhujejo al s' dnarmi al s' délam. Zhašt te dobi s' dobrim obnáhanjam

9. Prihoden pretekli zhašt naréjamo s' sdajnim sturivnih glagolov, poslavin: Zhe v' Terit *pridem*, ti bom sejna kupil. Tudi pride vzbasi na versto pretekli prejhni zhašt, kakor: Bi ga bil domá natheš, ako bi ga bil poprej ikal.

10. Vesanje beséd najdeš semtertje presgódaj perméshano, drugi krat bom vle lózhil, de bo vuk samotnih beséd potébej, vesanje potébei.

11. Prepovdváje rezimo: ne jej, ne kradi; in ne: nimaš jétti, nimaš krašti. Zhe nimaš, tudi ne moreš, deb si hotel. Ne rezi: se puštim perporozhit; temozh: se rezhem perporozhit, al: perporozhi me, al: rezi, de se perporozhim.

12. Sa glagolmi: hózhem, opominjam, pogodim, prósim, sapovém, shelím, vkashem, velím snamo en malo manj olór-

no rezhi: deb (de naj bi) mi ti pomagaj. Ojstro sapovédama pa rezhemo: de mi pomagath, itd.

1. *Postàjam, postànem* so nemshovavzi k' nam pervedli ne vedózh, kaj imamo namest tiga glagola. Njegovo mózh imajo v' sebi nathi is imén in perlogov isobraseni glagoli, kakor: bogátim, dani se, kamním, lesením, vodením; ich werde reich u. s. f. Tudi so dobri namest njega glagoli: *sim, bóm, sazhenjam, prihajam, nastópam*, kakor: Bog rezhe: Bódi svetloba in svetloba je bila. Teshko mi sazhenja biti, vròzhe mi prihája, polétje nastópa. — Ravno tako naméšt: kupzhíga je sturila bogátiga, porèzhefh: ga je obogátila. Ne: bolniga délam sdraviga, temozh: sdravim bolníka.

Sdaj prósim, de dobri priatli naj bodo saréš dobri, in me timzhasi do drugiga natísa tih búkev opomnio, kar m' imajo rezhi, de bom snal vse pomóte popraviti in to delo do verha pergnati.

To písmenstvo sim v' létu 1807. po némshko spisal, sdaj ga dam svojim rojakam v' našho besédo prestávlenga.

V' Lublani na Kréšni dan 1811.

VALENTIN VODNIK,

vódia latínskíh, pervíh

in délovskíh shòl,

Iliria oshivlena,

N A P O L E O N rezhe :

Iliria vstan !

Vitaja , isdiha :

Kdo klizhe na dan ?

* * *

O vites dobrótni

Kaj Ti me budíšh !

Dasn roko mogózhno ,

Me gori dershih !

* * *

Kaj bodem ti dala ? —
Pogledam okrog,
Islózhit ne mórem
Skor svojih otrók.

* * *

Kdo najde Metúlo
In Terpo moj grad ?
Emona, Skardona
Sta komaj posnat.

* * *

Nasaj spét junake
Kdo bode mi dal,
Ki jih se Spartanski
Je vajvoda bal ?

* * *

Od někdaj sneshníki
So najina laft,
Od tód se je naša
Raslégala zhaft.

* * *

Je Galian hraber
Na Padu, pred njim
Dorashen je tréfel
V' osidju se Rim.

* * *

Shé mozhen na morju
Ilirjan je bil,
K' se ladie tefat
Je Rimiz vuzhíl.

* * *

Pozhafi pa Rimiz
Na vojsko ravná,
Se morja navaja
Premaga obá.

* * *

Shiroko rasgraja
Per sedem sto lét ,
Al sprave sosédnje
Ni hotel imét,

* * *

Od séverja pride
Nad njega vihár ,
Nevrédne gospóde
Is viškiga vdar'.

* * *

Sdaj Branzi in Gótje
In Némzi slové,
Ilir pa v' tamníze
Posablene gré.

* * *

Dva sedem sto sonzov
Sarasha ga mah,
N A P O L E O N trébie
Vkashe mu prah.

* * *

Ilirsko me klizhe
Latiniz in Grék,
Slovensko me pravio
Domazhi vsi prék.

* * *

Dobrovzhan , Kotòran
Primoriz , Gorénz ,
Pokópjan po starim
Se sove Slovénz.

* * *

Od perviga tukaj
Stanuje moj ród ,
Zhe vé kdo sa drujga ,
Naj rezhe , odkód ?

* * *

S' Bilipam in Sandram
So jméli terd boj ,
Latinze po mokrim
Strahval je njih roj.

Svelizhana bódem ,
Savupati smém ,
Godí se eno zhudo ,
Naprej ga povém.

Duh stópa v' Slovénze
N A P O L E O N O V ,
En sarod poganja
Prerojen vef nov.

Operto eno roko
Na Galio jmam ,
Ta drugo pa Grékam]
Priasno podam.

Na Grezie zhelu
Korinto stojí,
Iliria v' serzu
Európe leší.

Korintu so rekli:
Helenko okó
Iliria perstan
Evrópine bo.

Pismenost ali Gramatika.

Gramatika je greska beseda, po naši-
mu jesiku jo snamo rezhi: *Pismenost* ali
Pismenja snadnost, to je, snanje svoj je-
sik prav v' pisanju staviti ino na pismo
dévati. Tedaj

Pismenost vuzhí prav govoriti ino
pisati. Sa pisanje je treba snati *zherke*; sa
govorjenje je treba snati *vsaktire besede*,
ino snati njih *vésanje* med seboj. Tedaj:

A. ZHERKE.

N i h f h t e v i l o.

§. 1. Naši Slovenzi imajo pet ino
dvašer lastnih glasov, ktire pishejo s' ti-

mi zherkami: a, b, z, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, f, sh, s, sh, t, u, v, zh. Vše beséde, v' ktirih so kakihni drugi glasovi, niso domazhe.

Sa ■ ptuje beséde vunder ohranimo v' nashi abezedi zherko f.

Namest latinikiga q pišhemo kv, postavim: kvatre.

Namest greshkiga x pišhemo kf postavim Kfenofon.

Sam f je v' nektire nashe beséde namest b al v vlésel, postavim: goluf, golufam, kar pride od beséde ogòlim koga, ogolujem koga, to je goluvàm ga; tedaj je goluf namest goluv. Sizer pa radi vezhkrat rezhemo b al p namest f, postavim barva, birma, Stepanja val, tudi Sander, namest Alexander, Alesh, namest Aleks (Barva je slovenska beséda ino pomeni barieno mast, al masho, ktira je kuhana al shgana.)

§. 2. Med zherkami so ene glasne, druge soglasne; glasne imajo same sa se svoj glas; soglasne imajo same safe malo glasa, ino se li s' unimi skup na vse vultu glasio: une so glàsniki, te so soglàsniki:

Glasniki so: a, e, i, o, u.

Soglasniki so: b, z, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, sh, s, sh, t, v, zh.

§. 3. E je trojni: e bresglasen, é tesen, è shirok.

Presgláfen *e* se isrézhe tako, de ne vémo, je li *a*, *e*, *i*, *o* ali *u*, postavim: *zhlovek*, *raven*.

Tesen *é* se isrézhe s' perpertmi vuftmi, postavim: *osa jè mèd*.

Shirók *è* se isrézhe na shiròke vufta postavim: *osa jè mèd muhami*

§. 4 O je dvojni: *š* shirók, *ó* tesen; shirók je v' besedi *tók* (to je to, v' kar kaj vtikamo, kakor imajo per ledlu *tòke* sa pishtole notri dévati.)

Tesen *o* je v' besedi *tók*, *otók*, to je bolno sabuhnenje pod kosho; shirók *o* v' besedi *otrók*; tesen v' *vezh otrók*. *Hlapez vòdi konje k' vòdi*.

Ta *e* ino *o* lòzhimo samo ta'rat, kadar jih bol potegnemo, ko druge glásnike; sizer pa kadar jih kratko isrézhemo, ni per njih nizh raslozhka ne v' isréki, ne v' pisanju: *prepad*, *molitva*.

Ti raslozhki velajo v' písmenjih ino slovarákih bukvah; v' drugih písmih pa sna biti sadofti, ako raslozhik takrat délamo kadar bi snala pomóta biti.

Tudi bo v' písmenjih bukvah sploh sadofti, ako shirók *è* ino *ó* píshemo bres vsíga snamina, *e*, *o*, tešniga pa s' snamiam *é*, *ó*.

§. 5. Nafha abezeda tedaj obféshe sedem ino dvajset zherk, to je: *a*, *b*, *z*, *d*, *é*,

e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, ó, o, p, r, í, sh, s, sh, t, u, v, zh.

Dolgi ino kratki glasniki.

§. 6. Dolgi glasniki so, per ktirih isreki se dalje mudimo, ino se bol na nje oprèmo, ko na druge. Kratki glasniki so, per ktirih se manj mudimo, ino se na nje manj opremo. Dolgi so dvojni, eni *predtègneni* drugi *sategneni*. Sa njih raslozhenie imamo dva majhina snamia imenvana Vdarja; eden je *teshik vdàr* (v) ktirga stavimo na predtègnene glasnike; ino na shirok è ino ò;

Drugi je *ojjler vdàr* (,) koga stavimo na sategnene glasnike, ino na tesen é ino ó: a je d'lg ino predtègnen v' besédah: *dàn vràt*; dolg ino sategnen pa je v' besédah: *dàn vràt*, kadar rezheni; *jutrishni dàn nam kruh she ni dàn*; *ga popade sa vràt ino nese do vràt*.

è ino é, kakor tudi ò ino ó so vselej dolgi postavim: *plème, plamèn, ena ròka vezh ròk*.

ì, je dolg ino predtègnen; í dolg ino sategnen postavim: tma she ni *bila*, kadar je ura ofem *bila*.

Ta rashlozhik vunder nikol zlo na tanko ne délamo, rasun ako je nevarnost kakshine pomóte.

Ravno to opomnimo tudi od *ù*, ino *ú* dolgih, postavim: ta *kùp* shita dan bolshi *kúp*; opomnimo tudi, de *ì* ino *ù* isrekujemo vezhidél kakor bresglafna predtég-nena glafa.

Isréka nektirih foglâfnikov.

§. 7. Savol raslozhniga govorjenja vzhafi perstavimo glafu *l* en *j*; tak *l* imenujemo toplen *l*, postavim: *ni me volja kupiti va-shiga vòla*.

Tako tudi *n* toplen pišhemo v' besédah: njih *konj* je *manj* vreden ko nash.

§. 8. Glej de both dobro lozhil *f* od *s*, *sh* od *sh*, postavim: sa hišho *sad* *rase* nar lepíhi *šad*; *shiva* mojshkra *shiva*, mertva ne.

§ 9. Kadar je sa glafnikam *i* en drugi glafnik, vselej med njima en *j* isrezhemo, deslih ga ne pišhemo savol lépshiga, de se prevezh *i* ino *j* ikup ne snide; postavim: *lubio* isrezi kakor bi bilo *lubijo*; ob *sarii* kakor ob *sariji*, v' *ladii*, kakor *ladiji*.

De se *l* vzhafi isrezhe kakor *v*, bomo drugej povédali.

S l ó g.

§. 10. Kadar dva al tri al vezh glasov eniga sa drugim vkup slišimo, je to en slog, postavim *ti, on, mi, vi, mir* to slogi.

§. 11. Is eniga al vezh slógov so besede soštavlene, postavim: *ta si-da-na hi-sha*; tukaj so tri besede, krilih perva je enoslóshna, to je en sam slog je zela beseda; druga je trislóshna; tretja dvaslóshna beséda, tedej so sploh al enoslóshne al vezhslóshne beséde.

Rasdelenje slogov v' vezhslóshnih besedah.

§. 12. To rasdelenje se dela tako:

a) Kadar sta dva soglasnika vmés med dvema glasnikama, jemlemo perva k' prvemu glasniku, drugiga k' drugimu, kakor: *kap-la, ras-pot-je*.

b) Is treh ali vezh soglasnikov med glasnikama jemlemo perva soglasnika k' prvemu glasniku vse druge pak k' drugimu, kakor: *if-kra, moj-shkra, krem-pli*.

c) Nelózhlive soglasnike slágamo s' naslednim glasnikom. Nelozhlyvi so: *br, dr, gr, kr, pr, st*, tedaj: *do-bra, je-dro, i-kra, v' Ko-pru, ze-sta*.

d) En sam soglasnik med soglasnikama se slaga s' naslednim glasnim, kakor: *na-re-ja-mo*.

e) Sloshenih besedi sloge lozhimo po svojih íkladih, kakor: *ob-re-san, od-rašlik, ras-ta-jam*.

f) *manj* je enosloshna beseda, *manjši* dvasloshna, *pólj* enosloshna.

g) Kadar se snidejo *f* ino *h*; *s* ino *h*, ino niso *sh* al *sh*, je treba med nje postaviti majshino zherto, to je delivno zherto (-) kakor *is-hòd* is E-gipta, *f-hod* per zerkvi.

h) Soglasnik *v* pred enim drugim soglasnikom velá sa en kratki slog, postavim: *v-sta-nem* je trisloshna beseda, *non semper*.

i) Dva glasnika eden sa drugim flurita vlak svoj slog, postavim: *la-di-a, lu-bi-o* sta trisloshni besedi.

P o g o l t.

§. 13. Vezhkrat ne isrezhemo nektire glasnike, ampak jih pogoltnemo. Snamine tiga pogoltnenja je (')

Ta Pogòlt perstavlamo sgor proti desni roki per

a) Besedah *k' h', s' v'* namest *ko, ho, so* ali *fo, vu*.

b) Tudi pogoltnemo v' zhasi glafnike v' besedah: *mi, ti, ki, ko*, al pred enim glafni *am*, al po njemu, ino *préd*, al po *j*, postavim: kaj *t'je* na ozhefu? *M' otéka*.

Naj *m'en* lesnik da; ne da *t'ga, k'je* pishkov. *Si, to, je sebi* ino *ti si*, lahko vselej *svoi i* pogoltne, postavim: *f'ga* vidil, *fbo* pomagal.

c) Kadar bi imela beseda predolga biti, rajshi ispuhamo bresglafne savol lépshiga, postavim: *imenvanmu* namest *imenovanimu* bres vsiga pogoltniga snámina.

B. BESÉDE.

Nash jesik ima devet plemen besedi, ktire so déligovorjenja ali pogovora. Te besede so: *Ime, Periog, Namestimé, Glá-gol, Delëshje, Predlòg, Narezhje, Vés, Medmèt.*

I. I m é.

§. 14. Ime je beseda, ktira kashe eno osébo, eno stvar, postavim: *Peter, Pavl, bukve, klóbúk.*

Imena so ene *narezhiyne* ali splóshne druge *lastne.*

Narezhivno imé je, ktiro se perlosi vezh osebam ali stvarém med seboj podobnim, ino s' ktirim jih splòh klizhemo ali narekújemo, kakor: *zhlovek, konj, hisha.*

Lastno ime se perléshe eni fami osébi, eni fami stvari, ktira se sama od vsih drugih lozhi, kakor: *Adam, Eya, Sava, Lublana.*

Imena imajo *spol, shtevilo, padesh* ino *sklanjanje.*

S p ò l.

§. 15. Slovenske imena so trojniga spòla: moshkiga, shenskiga, frédniga. Spol posnamo al po imenovnu poménu, al po njega konzhanju.

Raslozhik spola po poménu.

Moshkiga spola so vse moshke ino njih^h opravilne imena, tudi imena naródo^v duhov, meúzov, zherk ino moshkih shivál, naj si bodo ktirga kol konzhanja, kakor: *brat vajvoda, Nemiz, Betin, shkрат, serpan, velki A, jelen, ozhe, Zhernè, Jenko, rohnè, testo*, to je *tepiz*.

Shenskiga spola so vse shenske ino njih opravilne imena, ino vsih shenskih shivál, kakor: *sestra, periza, koshuta*. *Deklizh* je moshkiga spola, *deklè* pa frédniga.

Raslozhik spola po konzhanju.

Kadar se ime konzha s' enim al s' vezh soglasniki, je moshko.

Kadar ima na konzu *a*, je shensko.

Kadar ima *o, e*, al *u*, na konzu, je frédniga spola.

Imena s' konzam e famo v' mnoshnimu shtevilu navadne so shenike, kakor: *neshke, kadunje, bukve.*

Glagol namestu imena stojezh je sredniga ipola, kakor, *brati snat* je dobro.

I s j é m i.

a) Vse famo v' mnoshnimu shtevilu navadne imena s' konzam *je*, so moshke, kakor: *ludje*

b) Konzi *ast, ost, ust, asen, esen* so sheniki; tudi vse imena polébnih stvaru ino lastnost, deslih se konzajo s' enim soglasnikam, kakor: *last, oblast, zhasht* ali *zhest, sladkost, perkâsen, lubâsen, nôzh, pôzh, môzh.*

Druge take imena pa, ktire nizh polébaniga, to je s' famim vumam sapopadniga ne pomenio, temozh kaj obzhutniga, so moshke, kakor: *hrast, môst,*

c) Sheniki so konzi s' *ev*, kakor: *redkev, berev, kri* ali *kerev.*

Vunder *zherev* je moshki.

d) Shenike so imena: *bâsen, dlân, druhâl, gâs, gnât, gôf, jéd, jesên, kâd, klôp, kokôsh, kopêl, kôst, lâsh,* ali *lasha, lakot* ali *lakota, lubav* ali *lubava, lûzh, mást, misel, mlat* ali *mlazhva, mlév, mrâv, nastél* ali *nastéla, nit, nozh, ob-*

*rěst, obist, ós, pámet, parst, pást, pėd-
prahál, pėsem ali pėsen, pėst, pėzh, pi-
shál, plat, pomlád, povódnj (povódnja)
prápřot ali prápřota, rál, rást, rės, resh,
rėzh, senòsh, et sezsh ali lézha, skerb, slast,
směrt, sól, spoved ino vse s' konzam oved,
kakor: prepoved, odpoved, idr. sterd, stran,
stvar, shět, saběl ali sabėla, sibel ali si-
bėla, svěr, sherd, shivál, tėzh, vas, vėst,
vės, vjěr, zhelúst, zhetert, ino druge nek-
tire savol lepšhiga ispušhene.*

Moshke ino shėnske so:

Amsħa on ino ona, *mish* on ino
ona, *pót* po ktirimu ino po ktiri hodimo.

Serd, ktir ino ktira naš tare, kadar,
v' lubesni drugim ne savupamo; to je,
po nemšhke ajfranje.

Opomin. Nimamo nobeniga snamina
sa špole kafati, besėda sama švoj špol ka-
she v' sadnimu slogu kakor per Latinzih:
redaj nimamo *zhłėna*, kakor ga imajo
Nemzi, Lahi, Franzosi ino drugi.

S h t e v i l o.

§. 16. Imena imajo troje šhrevilo ali
zhililo: *edinje* kader je ena sama otėba al
štvar; kakor, *shėna, nòsh: dvojštno*, ka-

dar je dvoje oféb ali stvarí, kakor: *sheni*, *nòsha*: *mnoshno*, kadar so tri ofébe al stvarí, al pa njih vezh, kakor *shene*, *nòshi*.

Opomin. Nahe roke, noge, vutihéla ino ozhi, akoli h so samo dvoje, vunder v' mnoshnimu vezhidel imenujemo, svunaj kader rezhemo: *s' obema rokama der-shim*. Sizer pa: *s' rokami der-shim*.

P á d e s h.

§. 17 Iména na konzu lahko pergibamo, ino te pregbe imenujemo *padeshe*, kakor bi rekli, kako beséda na konzu *pá-da*. *Pádeshov* je per naf sheft:

Imenváven na prashanje kdo?

Rodíven — — zhiga?

Dajáven — — komu?

Toshíven — — kaj?

Skasáven — — per komu?

Sturíven — — s' kom?

S k l a n j a n j e.

§. 18. Ime po tih *padeshih* na konzu *pregibati* imenujemo *ime sklanjati*.

Sklanjanja so shtir, eno sa *moshke*, eno sa *fredne*, dva sa *shenke iména*.

Moshke imena shivih stvarí imajo edinji toshivni pádesh enak rodivnimu, imena neshivezhnih stvarí pak enakiga imenvavnimu, sizer niso med feboj nizh rasne.

I. Sklanjanje.

Moshkih shivih. Moshkih neshivih,

Edinje ihtevilo.

Imenvaven	ràk	kraj
Rodiven	rák-a	kraj-a
Dajaven	rák-u	kraj-u
Toshiven	rak-a	kraj
Skasaven	per rak-u	per kraj-u
Sturiven	s' rak-am	s' kraj-am

D v o j Ń n o.

Im.	rák-a	kraj-a
Rod.	rak-ov	kraj-ov
Daj.	rak-ama	kraj-ama
Tosh.	rak-a	kraj-a
Skas.	per rak-ih	per kraj-ih
Stur.	s' rak-ama	s' kraj-ama

M n o s h n o,

Im.	rák-i	kraj-i
Rod.	rak-ov	kraj-ov
Daj.	rak-am	kraj-am.

Tosh.	rak-e	kraj-e
Skas.	per rak-ih	per kra'-ih
Stur.	s' rak-mi	s' kraj-mi

O p o m i n i.

a) Kadar koga shiviga imenujemo s' imenam kakshine neshivezhe stvari, takrat se to ime ravná po sklanjanju shivih, ino ima toshivniga edinjiga enakiga rodivnimu, postavim: glej tiga *shtóra*, glej *tèsta*.

b) Imena s' bresglasnim *e* ali *i* pred enim soglasnikom v' konzhnimu slogu imenavniga padesha opushajo ta *e* ali *i* v' drugih padeshih, kakor: *pòsel*, *pòsla*; *bóben*, *bóbna*; *priatel*, *priatla* idr. Take imena tudi nimajo mnoshniga sturivniga s' konzam *mi*, temozh s' *i*, kakor: *s' posli*, *s' bobni*, *s' priatli*, ino to savol krajshiga ino lepsziga, namest dolgiga s' *priatmi*.

Zhe bi pač trie soglasniki imeli na en kup priti, takrat ne opushamo ta *e* ali *i*, postavim: *prasník*, *prasnika*, ne *prasnka*.

c) Drugazhi delajo imena s' predkonzhnim glasnim *e* postavim: *jèlen*, *jelèna*, s' *jelénmi*, al s' dolgim *i* kakor: *spomín*, *spomina*.

d) Nektire imena s' bresglasnim predkonzahnim jih vunder ohranio v' neravnih padeshih, ta e fo: jèsik, *jesika*, koshuh, *koshúha*, mèdved, *medvéda*, òreh, *oréha*, pòlizh, *pollzha*, íóted, *foséda*, zhlòvek, *zhlovéka*.

e) Mnoshni sturiven ne konzhuje mo vzhafi s' *mi* ampak s' *i* savol krašhiga al lepšhiga, slasti pa, kadar predlog stoji pred imenam ino se s' njim sklada, kakor: s' lepimi *ráki* vam postréshem; s' trémi *jèrmèni* pervéshem.

Nevpravne imena moshke.

a) Nektire s' bresglasnim konzam *el* slasti ptuje al pa malo navadne imena ne opushajo *e* ampak *the* sad sa *l* perstavljajo *n*, postavim Mihel *Mihelna*; rabel, *rabelna*. Vunder *kashel*, *parkel*, *rezel*, *smerkél*, *tempel*, ima o *kashla*, *parkla*, *rezla*, *smerkla*, *templa*.

b) Imena s' konzam *ar* *er* *ir* *or* *ur* jemlejo po vsih drugih padeshih sad sa *r* en *j* k' sebi, kakor: *valar*, *valarja*; *féver*, *séverja*; *pastir*, *pastirja*, *bramor*, *bramorja*, *dihur*, *dihurja*.

Tako ima tudi *desh*, *deshja*; *Jur*, *Jurja*; *slod*, *slodja*. Isjéti so: *dvor*, *govor*, *javor*, *par*, *prepir*, *prostor*, *rasor*, *sir*, *shator*, *shtor*, *tovor*, *vezher*, *zar*. Ti imajo *dvora*, *govora* itd

c) Nekaj imén konzhuje imenvavniga mnoshniga s' je; take so: *brat*, *golob*, *fant*, *gad*, *gospód*, *Hrovat*, *Jud*, *kmet*, *perst*, *soldát*, *soséd*, *svat*, *set*. Tih mnoshni imenvaven se konzhá tako: *bratje*, *golobje* itd.

d) *Kónj*, *lònez*, *otròk* imajo v' rodivnimu dvojstniga ino mnoshniga shtevila *kónj*, *lónz*, *otrók*. Otrok premeni v' imenvavnimu mnoshnimu k v' z, tedaj *otròzi* ne otroki.

e) Vse moshke imena s' konzam a se ravnajo popolnim po podobi *rak*, postavim *starashina*, *starashina*, *starashinu* itd.

Ktire se pa konzhajó s' e al è perjemajo v' drugih padeshih k' sebi t, ino imajo v' imenvavnimu mnoshnimu konez na je, kakor: *ozhe*, *ozhéta*, *ozhétje*; *rohnè*, *rohnéta* *rohnétje*; *Anshè*, *Anshéta*, *Anshétje*. Ozha pa gre prav, to je, *ozha*, *ozhu*, *ozha*, per *ozhu*, s' *ozham*.

f) Imena s' konzam o snajo al po vpravi iti, al pa t vmés jemati, postavim: *Perko*, *Jenko*; *Perka* *Perku*, *Perka*, s' *Perkam*, al pa *Perkóta*, *Perkotu* itd.

g) Lastne imena s' konzami *u* sklanjamo tako: *Jehu*, *Jehua*, *Jehuu*, *Jehua* itd.

h) Konzi *i* gredo prav, kakor: *Evangelii*, *Evangelia* itd.

i) Nektiri nashi Slovenzi delajo tudi stvarivnimu padeshu edinjiga konez s' *om* kakor: s' *rakom*, s' *ozhetom* itd.

k) Mnoshno ime *ludje* od edinjiga *lud*, ima svoje posebno sklanjanje, tako: *ludje*, *ludí*, *ludém*, *ludi*, per *ludéh* s' *ludmi*.

l) She eno posebnost imajo nektire enosloshne moshke imena, ktire pomnoshio sloge v' nektirih padeshih, ino per ktirih vdar is eniga sloga na drugiga rad prestopa. So pa tri e: perve v' edinju ne pomnoshio sloge ino imajo v' rodivnimu konez *a*; druge v' edinju tudi ne pomnoshio sloge, pa v' rodivnimu rajshi konez *u* imajo; tretje pomnoshio sloge v' vsih treh shtevilih, v' edinju rodivnimu pa se konzhajo al s' *u*, al s' *a*. Njih podobé so te:

I. Podoba sa enoslóshne moshke imena bres pomnoshenja slógov ino s' konzam a v' edinjimu rodivnimu.

E d i n j e.

Im.	Bóg
Rod.	Boga ino Bogà
Daj.	Bogu ino Bogù
Tosh.	Boga ino Bogà
Skas.	per Bógu
Stur.	s' Bógam.

D v ö j ſ t n o.

Im.	Bóga, bogá, bogòva
Rod.	Bógov, bogòv
Daj.	Bógama, bogòvama
Tosh.	Bóga, bogá, bogòva
Skas.	per Bógih, bogòvih
Stur.	s' Bógama, bogòvama.

M n o s h n o.

Im.	Bogòvi
Rod.	Bogòv

Daj.	Bogòvam
Tosh.	Bogòve
Skus.	per Bogòvih
Stur.	s' Bogòvmi

Po ti podobi fklanjamo imena: *dolg*, *dom*, *duh* to je duha, *kòf* (: postavim kol kruha:) *mòsh*, *ròg*, *sób*, *vòlk*, *vòs*; s' tim opominam, de *dolg*, *dom*, *kòf*, *rog*, *sob*, *vos* kakor neshive stvarì toshivniga edinjiga imenvavnimu enakiga imajo, ino de *mosh*, *sob* *volk* mnoshniga imenvavniga ponavadno imajo *moshjé*, *sobjé*, *volzjé*.

II. Podoba sa enosloshne moshke bres pomnoshenja slogov v' edinji-
mu ino s' konzam al *u* al *a* v'
edinjimu rodivnimu.

E d i n j e.

Im.	méh
Rod.	mehù, méha, mehà
Daj.	méhu
Tosh.	méh
Skas.	per méhu
Stur.	s' méham

D v o j s t n o .

Im.	méha, mehà, mehòva
Rod.	mehov
Dai.	méhama, mehòvama
Tosh.	méha, mehà, mehòva
Skas.	per méhìh, mehòvih
Stur.	s' méhama mehòvama.

M n o s h n o .

Im.	mehòvi
Rod.	méhov, mehòv
Daj.	méham, mehòvam
Tosh.	mehòve
Skas.	per méhìh, mehòvih
Stur.	s' méhmi, mehòvmi.

Po ti podobi sklanjamo: *dar duh*, to je kar s' nosam duhamo, kar v' nos vdarja, *glas*, *gòd*, *grád*, *hlad*, *jès*, *kal*, *káp*, *kert*, *klas*, *kvas*, *lan*, *léd*, *mah*, *méd*, *mír*, *mòst*, *nòs*,¹ *panj*, *pás*, *plas*, *plat*, *plès*, *rób*, *ròd*, *sad*, *sat*, *serp*, *sin*, *slap*, *smrad*, *stan*, *strah*, *svèt*, *shtór*, *sid*, *shlèb*, *tram*, *tres*, *val*: Verh tih imena moshkih shivih: *drug*, ino *gòst*, s' konzam al u al a v' edinjimu toshivnimu.

III. Podoba sa enosloshne moshke
 imena · s' pomnoshenjam slogov
 po vfih treh fhtevilih ino s' kon-
 zam al *u* al *a* v' edinji-
 mu rodivnimu.

E d i n j e.

Im. tat
 Rod. tatù, táta, tatòva
 Daj. tátú, tatòvu
 Tosh. t. tù, táta, tatòva
 Skas. per tátú, tatòvu
 Stur. s' tátam, tatòvam

D v o j s t n o.

Im. táta, tatòva
 Rod. tátov, tatòv
 Daj. tátama, tatéma, tatòvama
 Tosh. táta, tátova
 S as per tátih, tátéh, tatòvih
 Stur. s' tátama, tatéma, tatòvama.

M n o s h n o.

* Im. tatje, tatjé, tatòvi
 Rod. tátov, tatòv

Daj.	tátam, tatém, tatòvam
Tosh.	táte, tatí, tatòve
Skas.	per tátih, tatéh, tatòvih
Stur.	s' tátmi, tatmí, tatòvmi.

Po ti podobi hodio : *láf, nóht, tast, trak*; vunder pomni, de laf, noht ino trak so neshivi, tedaj je njih toshivni enak imenvavnimu.

1) *Dan* posébej tako sklanjamo : *dan, dnéva, dnevu, dan, per dnévu, s' dnévam*; dvojlj *dnéva, dnev, dnéma, dnéva, per dnéh, s' dnema*; minosh *dnevi, dni, dném, dni, per dnéh, s' dnemi*.

II. Sklanjanje.

Imén frédniga spola.

§ 19 Sa moshkim stavimo frédniga spola pregibanje, sa to, ker frédni spol je v' Slovenski Pismenosti imenitnejši ko shenski. Ene frédne imena se konzhajó s' o druge s' e: drugi padeshi pa so vsi pet obojih enaki.

E d i n j e.

Im.	dél-o
Rod.	dél-a
Daj.	dél-u
Tosh.	dél-o
Skas.	per dél-u
Stu.	s' dél-am

D v o j ſ t n o.

Im.	dél-a
Rod.	dél
Daj.	dél-ama
Tosh.	dél-a
Skas.	per dél-ah
Stu.	s' dél-ama

M n o s h n o.

Im.	dél-a
Rod.	dél
Daj.	dél-am
Tosh.	dél-a
Skas.	per dél ih
Stu.	s' dél-mi

Tako hodio tudi konzhané s' e postta-
vim : *lize, liza, lizu lize* itd.

Opomini savol rodivniga dvojstniga ino mnoshniga.

a) Rodiven dvojstni ino mnoshni ima en slog manj ko imenvavni, ino tist glasnik je vlezhen, ktir je bil v' imenvovnimu dvojstniga ihtevila dolg, kakor *jábleka, jáblek; reshèta, reshèt.*

b) Isjémaj tiste sredne imena, ktire imajo dva soglasnika pred konzhnim dvojstnim *a* v' imenvavnim, ktirih ta drugi je en *j, l, m, n, r.* Per tih medstavlamu bresglaten, *e* med ta dva soglasnika savol laglejshi isréke, postavim: *narózhja, sedla, páfma, ókna, jédra* imajo *narózhje, jédel, pásem, óken.* Tudi *tlà* medstavljajo *a* ino imajo v' rodivnimu *tál.*

c) Imena s' konzam *ie* v' edinjimim imenvavnim perkashejo v' dvojstnim ino mnoshnim rodivnim tist *j,* ktir *ie,* med *i* ino enim drugim glasnikom sa njim: vlelej en malo zhutno isrekuje postavim, *nédrie, prédrie* imata *nédrij, prédrij,* itd.

d) Imena s' konzam *lje* imajo po vpravi *lj,* kakor *polje, polj,* itd.

e) Polebna imena sta v' ti rezhi *morje* ino *dno,* ta imata *,morjov, dnov,* kakor bi bila moshka.

Opomini savol rastenja v' slogih.

a) Imena s' konzam è, *le, te, v'* edinjimu imenvavnimu perjemajo k' febi r po vsih drugih padeshih rasun toshivniga edinjiga, kakor *deklè, kolzhè*, (der *Butters* štámpel) *tele, dète*, imajo *deklèta, kolzhèta, telèta, dèteta*; itd.

Tudi *jagne* ino *revshe* imata *jágneta, révsheta* itd.

b) Konzi *me* ino *mè* perjemajo n k' febi, kakor *tème, imé*, itd. *témèna, imèna* itd.

c) *Drevo, kolo, pero, slovo, telo* medstavljajo *es* ino imajo *drevèsa, kolèsa, perèsa, slovèsa, telèsa* itd.

d) *Zhudo* ima *zhuda* ino *zhúdesa*; *nebo, néba* ino *nébe'a, vuho, vuha*, ino *vushesa*. *Zhudo* ima v' mnoshnimu al *zhudi, zhudov* itd. kakor *rak* ino je *moshko*, al pa *zhudesa* po podobi *dèla*; *nebo* ima famo *nebèsa, nebés* itd. *vuho* ima *vushesa, vushés* itd.

e) *Oko* ima v' edinjimu ino dvojstnimu *ozhèsa* itd. V' mnoshnimu pakjima *ozhi*, je shenskiga spola, ino hodi kakor *vaf*; glej sdol per shenskih sklanjanjih.

§. 20. Shenfke imena se konzahajo al s' *a*, al s' kakim foglafnikam; perve imajo svojo lastno sklanjanje, druge pak svojo drugo polébej.

III. Sklanjanje.

Imén shenfkiga spola s' konzam *a*.

E d i n j e.

Im.	rib-a
Rod.	rib-e
Daj.	rib-i
Tosh.	rib-o
Skas.	per rib-i
Stur.	s' rib-o.

D v o j s t n o.

Im.	rib-i
Rod.	rib
Daj.	rib-ama
Tosh.	rib-i
Skas.	per rib-ah
Stur.	s' rib-ama.

M n o s h n o.

Im.	rib-e
Rod.	rib
Daj.	rib-am
Tosh.	rib-e
Skas.	per rib-ah
Stur.	s' rib-ami.

§. 21. Po ti podobi hodio vse shenske imena s' konzam *a* ino nektire s' foglatnikam na konzuz, ke pa lahko tudi konez *a* na se vsamejo, take so:

breskev ino breskva, ostrev ino ostreva
 britev — britva, pishál — pishála
 bukev — bukva postrev — póstreva
 (buka)

jablan - jáblana, povodenj -- povódnja
 lakot -- lákota, praprot — práprota
 lubáv — lubáva, redkev — redkva
 ! molítev molitva, sabél, — sabéla
 nastel — nastéla, savúh, — savúha
 ofónj — ofónja, zerkev, — zerkva
 obutev - obutva,

O p o m i n.

Kadar jih s' konzam *ev* pishemo imajo toshivniga ediniga enakiga imenvavnimu.

§. 22. Imena, ktire pred konzam *a* vezh soglasnikov imajo, medstavljajo v' rodivnimu dvojstnimu ino mnoshnimu *e* vmeš savol lepšhiga glasa, kakor: *mázhka*, *semła*, *iskra*, *luknja* *mojšhkra*, *dékla*, tudi mnoshne imena *grable*, *svistle* imajo *mázhek*, *semel*, *isker*, *lúkenj*, *mójskr*, *dékel*, *grábel*, *svisel*.

á

Isjem. Kadar je med takima soglasnikama prvi en *j*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *sh*, *s*, *v*, ne medstavlamo nizeh med nje, postavim: *brajda*, *bilka*, *kanba*, *sanka*, *gerba*, *glif-ta*, *shishka*, *svésda*, *pevka*, imajo *brájd*, *bilk*, *kámb*, *sámk*, *gérb*, *glifst*, *shishk*, *svésd*, *pévk*. Zhe pak sta *l*, *m*, vkup, medstavlamo *e*, kakor: *semła*, *semel* itd.

O p o m i n i.

a) *Voda*, *gora*, *kòpa*, *proshnja*, imajo v' sgor rezhenih rodivnih rajšhi *vodá*, *gorá*, *kopá*, *proshnjá*; *ovza* ima *ovz* ino *ováz*; *befeda* ima *beféd* ino *befedi*.

b) *Gospá* skos in skosi vlézhe sadni glasnik tako: *gospá*, *gospé*, *gospé*, *gospó*, per *gospé*, s' *gospó*; *dvoj*: *gospé*, *gospá*, *gospéma*, *gospé*, per *go-*

spéh, s' gospéma; *mnosh* góspé, góspá,
gospém, góspé, per góspéh, s' góspémi.

c) Góspòda fizer poméni vse góspò-
fke ludi sploh, vunder ima li edinje shte-
vilo, ino se škanja kakor *riba*.

d) Nekaj jih ima samo mnoshno shte-
vilo, kakor: *bukve, droshe, grable, hla-
zhe, kleshe, koline, mekine, nazhke* ali
*neshke, shkarje, toplize, tropine, ulize, vi-
le, vilize*.

e) Po nektirih krajih imajo navado
vdar prestavlati is débloviga slóga na dru-
giga blishniga, sa take imash tukaj.

Posebni isgled.

E d i n j e.

Im.	vòda
Rod.	vòde, vodé
Daj.	vòdi
Tosh.	vòdo, vodò
Skas.	per vodi
Stur.	s' vòdo, vodò.

D v o j s t n o.

- Im. vòdi, vodé
 Rod. vòd, vodá
 Dai. vòdama, vodàma
 Tosh. vòdi, vodé
 Skas. per vòdah, vodàh, vodéh
 Stur. s' vòdama, vodàma.

M n o s h n o.

- Im. vòde, vodé
 Rod. vòd, vodá
 Daj. vòdam, vodàm
 Tosh. vòde, vodé
 Skas. per vòdah, vodàh, vodéh
 Stur. s' vòdami, vodàmi.

Po tim isglédu hodio *drosha*, *drushba*, *gora*, *grèda*, *gubá*, ali *gbà*, *jegla*, *jgra*, *moshna*, *temà* ali *tma*, *treskà*, *versta*; med timi ima *tres'a* v' dvojnemu ino mnoshnimu rodivnimu *tteskà*, *ttesák* ino *tršèk*.

§. 23. Po verh imén shenskih s' konzam *ev* sgor imenvanih, ktire imajo tudi konez *a* ino te po *ribi* sklanjajo, to druge shenske imena s' foglasnikam na konzuz; take imajo tvoje dvoje posebno sklanjanje, eno sa *vezhslóshne*, drugo sa *enoslòshne*.

IV. Sklanjanje,

I. P o d o b a.

Sa vezhlóshne shenske imena s' soglasnikam na konzu.

E d i n j e,

Im.	shivàl, al shivàd
Rod.	shivàl-i
Daj.	shi àl-i
Tosh.	shiv l
Skas.	per shival-i
Stur.	s' shival-jo

D v o j s t n o.

Im.	shivàl-i
Rod.	shivàl
Daj.	shivàl-ima
Tosh.	shivàl-i
Skas.	per shivàl-ih
Stur.	s' shivàl-ima

M n o s h n o.

Im.	shivál-i
Rod.	shivál
Daj.	shivál-im (am)
Tosh.	shivál-i
Skas.	per shivál-ih
Stur.	s' shivál-imi. (mi-i)

Po ti podobi klanjamo :

a) Vše vezhsloshne shenske imena s' enim al vezh glafnikimi na konzu, kakor so konzane s' *ast, ást, ost, óst, ózh*, itd.

b) Vše vezhsloshne, ktire imajo dolg glafnik pred konzhnimi soglafniki, kakor so *drukál, govéd, jesén, kokósh* itd.

c) Tudi enosloshne *luzh* ino *pót*.

d) Li v' mnoshnimu navadno imé *perfi*.

I s j e m a m o :

1) Imena *pésen* ali *péseni*, *povódenj*, ino vše s' konzam *ásen* ino *ésen*.

2) Tiste s' konzam *ev* ali *ov* ktire se ne dado s' *a* konzhati, kakor *verev* ino *berev*.

3) Li mnoshno navadne *gófli*, *jasli* *svifli*.

4) Vše vezhsloshne, ktire imajo bresglafen *e* v' sadnimu slogu med dvema soglafnikama, ktirih sádni je en *l, m, n, r*,

koker *misel*. Vše té ispušhajo bresglafen
e v' pregbah, is-hajajo v' edinjimu sturiv-
nimu na *io*, v' mnoshnimu dajavnimu na
am, sa take je tukej

Pofébna Podoba

Edinje. Misel, misli, misli, misel,
per misli s' mislio.

Dvojstvo. Misli, misel, mislima,
misli, per mislih, s' mislima.

Mnoshno. Misli, misel, mislam, mis-
li, per mislih, s' misl mi.

II. P o d o b a

*Sa enosloshne shenske imena s' soglasnikam
na konzju.*

E d i n j e.

Im.	péd	
Rod.	pédi, pedí	
Daj.	pédi, pedi	
Tosh.	péd	
S. as.	per	pédi, pedi
Stur.	s'	pédjo, pedjó.

D v ō j ſ t n o.

Im.	pédi, pedí
Rod.	pédi, pedí
Daj.	pedéma
Tosh.	pédi, pedí
Skas.	per pédih, pedéh
Stur.	s' pedéma.

M n o s h n o.

Im.	pédi, pedí
Rod.	pedí
Daj.	pedém
Tosh.	pédi, pedí
Skas.	per pédih, pedéh
Stur.	s' pedmí.

Po ti podobi ſklanjamo tudi ſamo v' mnoshnimu navadne *duri* ino *jani*; tudi *ozhi* od edinjiga *oko*.

Kri ali *kery*, ima *kèrvi* ino *kerví* ino tako dalje.

Opomin. *Mati* ino *hzhi* ali *dzhi* imata poſéбно ſklanjaje: *máti*, *mátère*, *máteri*, *mater*, per *máteri*, s' *máterjo*; *dvojſtno* *máteri*, *màter*, *máterama*, *máteri*, per *máterah*, s' *máterama*; *mnoshno* *mátère*, *màter*, *máteram*, *mátère*, per *materah*, s' *materami*. Tako tudi *hzhi*, *hzhére*, *hzhéri*, *hzhér* itd.

II. P e r l ò g.

§. 24. Perlógi so besede, ktire imenam perlagamo sa poméniti, kakshine so tilte otébe al stvarí, od ktirih govorimo, postavim: kruh je *dóber*, tépka je *sladka*, séle je *kislo*; tukaj perlagamo besede *dober*, *sladka*, *kislo* imenam *kruh*, *tepka*, *sete*: tedaj *dober*, *siadek*, *kisiel* ino druge také, so perlógi; tako tudi lub ozhe, luba mati, je lub perlog, ktirga perlagamo iménam ozhe, mati. Perlóg both posnal po tim, zhe mu lahko perstavish ime *zhlovek* al *rezh*; postavim *vesel* je perlog, ker lahko rezhesth *vesel zhlovek*, *vetéla rezh*.

§ 25. Vsi nathi perlógi imajo troi spol, troje številó, šest padeshov ino troje sklanjanje, to je sa vlaki spol eniga. Njih pregibanje grede tako:

E d i n j e.

Moshko

Shensko

Srednje.

Im lép

lép-a

lép-o

Rod. lép-iga

lép-e

lép-iga

Daj. lép-imu

lép-i

lép-imu

Tosh.		lep iga (lep)	lep-o	lep-o
Skas.	per	lep-imu, (lepim)	lep-i	lep-imu
Stur.	s'	lep-im	lep-o	lep-im

E d i n j e.

Im.		lep-a	lep-i	lep-a
Rod.		lep-ih	lep-ih	lep-ih
Daj.		lep-ima	lep-ima	lep-ima
Tosh.		lep-a	lep i	lep-a
Skas.	per	lep-ih	lep-ih	lep-ih
Stur.	s'	lep-ima	lep-ima	lep-ima

M n o s h n o.

Im.		lep-i	lep-e	lep-e (a)
Rod.		lep-ih	lep-ih	lep-ih
Daj.		lep-im	lep-im	lep-im
Tosh.		lep-e	lep-e	lep-e (a)
Skas.	per	lep-ih	lep-ih	lep-ih
Stur.	s'	lep-imi	lep-imi	lep-imi.

O p o m i n i.

a) Po vezh krajih prestavljajo vdàr per srednim spolu is dèbloviga sloga na o v' imenvavniuu edinjimu ino ga al kratko al dolgo isrekvajo, postavim: *dèlo je lépo* ino *dèlo je lepó*, *lépo dèlo* ino *lepó dèlo*. Ta

praviza ino slobodnost je dobra sa pesne ikládati, ker take prestavlanja vdarjov dobro flushio.

b) Kadar je perlog v' moshkimu spolu sráshen s' imenam, dobi v' edinjimu imenvavnimu *i* na konzú, kakor *Lépi pot* (lastno ime eniga kraja) *sladki korén, velki traven*. Kadar pa ni sráshen, ampak li násebnó per imenu stoji, takrat je bres *i* na konzú; vunder *mali, sdajni*, ino vsi perlogi s' konzam *ji, shki* ino *ski* ohra-nio vselej *i* na konzú, kakor *boshji, zhlo-veshki, pastirski*

c) Sredni spol s' konzam *e* imajo ti-
sti perlogi ino namestimena, ktiri se v'
násebnimu moshkimu konzahajo s' *i, sh,*
zh, al pa v' sráshenimu s' *ji*, kakor *brej,*
moj, nash, rudèzh, gorèzh, volóvji, vrashji,
v' srednimu *breje, moje, nashe, rudèzhe,*
gorèzhe, volovje, vrashje.

d) Perlòg *rad* ima sam imenvavni pa-
desh po vsih treh shrevilih, to je, v' edin-
jimu *rad, rada, rado,* v' dvojstnimu *ra-*
da, radi, rada; v' mnoshnimu *ra-*
di, rade, rade. Tako tudi *nerád, ne-*
ráda itd

e) Nesklanjavni ino sa vse tri spole
velajózhi perlogi so *popolnim, pèsh, rès.*

Tash ima sam imenvavni *tash,*
tsha, tshè ali *tashà, tashè.* Snamo tudi re-

zhi, popolni - *na, no*; ino tisti, ktiri pravio *taszh - zha - zhe*, sklanjajo vel ta perlog.

f) Vezhsloshni perlogi, s' kratkim glasilnikom med dvema al vezh soglasnimi v' konzhnimu slogu ispušhajo ta glasilnik, kadar v' shenski spol al v' srashen stan stopio, kakor *bolen* ali *bolán*, *gorik* ali *gorák*, imata *bolna*, *gorka* itd.

g) Perlog se more skladati s' svojim imenom v' spolu, shtevilu ino padeshu; teda kadar je govorjenje od shivézhih moshkih stvari, more perlog v' toshivnimu edinjemu enak biti rodivnimu, ino per neshivih enak imenvavnimu, postavim: *vidim lepiga raka*, *vidim lep kraj*. Vuner zhe perlog ni v' timu stavku, v' ktir-mu je ime temozh se li nasaj na ime *nanašha*, takrat posabimo na ta raslozhik med shivim ino neshivim moshim. Tako zhe kdo rezhe *vidim lep kraj*, mu odgovorim: *pa ne tako lepiga kakor sim jih na Lashkim vidil*; tudi: *imate she platno? smo vsiga prodali*

h) Dolenzi ino en dél Notrine deshele delajo mnoshni tredni spol s' konzam *a v'* imenvavnimu ino toshivnimu; v' timu so drugim Slovenzam podobni, Gorenzi pa Laham, ktiri pravio *belle poma*, *lepe jableka*.

i) Perlog flushi vzhafi namest imena, kakor *shénska*, *moshki*, namest *shena*, *mosh*; vuner ga ne smémo sklanjati

kakor imena, temozh kakor perlóge, tako porezhem: *moshkiga skerb je sa vu-zhenost, shénskih sa lepòto.*

k) Nektiri perlogi lahko premenujejo glasnike ino prestavljajo vdar is débla na druge slóge, tako rezhejo: *bògat ino bogàt, bòlen ino bolàn, ino bolèn, grènek ino grenák, hláden ino hladàn, kásen ino kasàn, láhek ino lahák, mèhek ino mehèk ino mehak, mòzhen ino mozhèn ino mozhán, pláshen ino plashèn ino plashán, pòsledni ino pòsledni, sladèk ino sládek ino sladák, srebèren ino sréberen, stráshen ino strashèn ino strashàn, sèlen ino selèn, tanèk ino tanák ino tánèk, tèsen ino tesen, ino tesàn, tèshèk ino teshèk ino teshák. To prestavljanje vdarja ino ta premén glasnikov je li navaden v' moshkimu nátebnimu; vuner tudi per nektirih perlogih fredniga spola ø nektiri vlézhejo, tako pravio tèshko ino teshkó, gèrdo ino gerdó kakor imo sgor rekli.*

Stopnje mérjenja

v' perlogih.

§. 25. Perlogi imajo tri stopnje mérjenja, té so, *slavna sodnja ino presèshna*

Stavna stopnja je, kadar je perlog sam na sebi, kakor ga stavimo ino kakor stoji, postavim *lep*, *slab*.

§. 26. *Sodnjo* stopnjo ima perlog, kadar je v' stanu permérjenja, ino tojenja, to je, kadar dve stvari med seboj permérjamo ino todimo, sturimo todbo, de je ena al višji, al nižji proti drugi. Kadar tedaj osnanujemo višjost ali nižjost ene stvari proti drugi, takrat v' edinjinu shenskimu imenvavnimu savershemo sadni glasnik *a* ino

1) Zhe je pred tim *a* en sami soglasnik, perstavimo namest *a* slog *shi* al *ji* al *eji*, kakor: *lep-a*, *lep-shi*; *sláb-a*, *slab-shi* al *slab-ji* al *sláb-eji*, *debela*, *debelsi* al *debèlji* al *debèleji* itd.

2) Zhe sta pa vsaj dva soglasnika pred sadnim *a*, perstavimo namest njega slóge *ishi* al *eji* ali *eishi*, kakor: *srézhn-a*, *rezhnishi* al *srézhn-eishi* al *srezhn eji*; *mòzhna*, *mòzhnishi* al *mòzhneishi*, al *mòzhneji* itd.

Opomin a) *Lep* ino *lub* imata samo *lepsi*, *lubsi*!

b) Perstavki *ji* ino *eishi* tudi snajo vdar na *e* prestaviti, kakor namest *slábeji*, *slabèji*; *mòzhnejshi*, *mozhneishi* itd. Ta prestavleni vdar je vselej teshek.

c) *bél* ima *bèlshi*, *bélejshi*, *belèji*; *svet* ima *svetèjshi* ino *svetèji*.

d) Perlogi, ktiri pred shenkim *a* imajo slogainik *d* premenjajo *d* v' *j*, kakor: *mlad-a*, *mlaj-shi* al *mlaji*; *rada*, *rajshi* al *raji*. Ktiri pred tim *d* she en slogainik imajo, ti *d* pred perstavkam *shi* zlo opusté, kakor: *terda*, *tershi* al *terji*, *gerda*, *gershi* al *gerji*.

e) *h* pred *a* jemle namest *shi* sloge *eji*, *ejshi* k' sebi, al pa premenja *h* v' *shji*, al tudi stavni stopni i predstavi besédo *bol*, kakor: *gluh-a*, *gluh-eji*, *gluhejshi*, *glušji*, *bol gluh*.

f) *m*, *n*, *r*, pred *a* jemle k' sebi *ishi*, *eji*, al pa pred se besédo *bol*, kakor: *hròma*, *hròmishi*, *hromeji*, *bol hrom*; *ten a*, *lènishi*, *leneji*, *bol len*; *star-a* *starshi*, *stareji*, *bol star*.

g) *st* pred *a* smenja slog *sta* s' *shji*, kakor: *zhist-a*, *zhishji* tudi *zhisteji* al *zhistejshi*; *tolst-a*, *tolshji*, *gosta*, *goshji* itd. *Pròst-a* ima *prostejshi* ino *prosteji*.

h) *g* pred *a* se premenja v' *ishi*, *ji*, *shji*, kakor: *drag-a*, *drajshi* *draji*, *drashji*.

i) *dk* pred *a* ispušta *k*, premenja *d* v' *j*, ino jemle k' sebi *shi* al *ji* kakor: *slad-ka*, *slajshi*, al *slaji*; *gladka*, *glajshi* al *glaji*; *redka*, *rejshi* al *reji*.

k) *tk* pred *a* ispušta *k*, premenja *t* v' *j* ino pervsame *shi* al *ji*, al pa jemle namest *tk* slog *zhji*, k' sebi, kakor: *kratk-a* *krajshi*, *kraji*, *krazhji*.

l) *Grenk-a* ima *grenèji*; *tank-a* ima *tanshi*, *ten-a*, *tenshi*; *šhiroka*, *šhirji*; *nehka*, *mèzhji*, *višòka*, *višhji*; *niska*, *nishji*; *voska*, *voshji*; *teshka*, *tèshji*; *lahka*, *lashji*, tudi *lòshji*, *lègleji*; ino tako drugi taki perlógi.

Pa tudi smemo tezhi: *grenkejshi*, *tankejshi* itd. ino *grenkèji*, *tankèji* itd. *Bliso* ima *blishji*.

m) Ako bi s' perstavkam *shi* prevezh fiskajozhjih slogov se nabralo, déljaj rajshi sodnjo stopnjo s' *èji*, *ji*, al *bol*, kakor: *rudèzh*, *rudèzheji*, *rudèzhji*, *bol rudèzh*; *globòk*, *globokeji*, *globozhji*, *bol globok*; namest nevlézhniga *rudèzhishi* itd.

n) Nevpravne sodnje so:

Stavna stopnja, *sodnja*

<i>bérhek</i>	—	—	—	—	<i>górshi</i> , <i>gorji</i>
<i>dober</i>	—	—	—	—	<i>bolshi</i> , <i>bolji</i>
<i>dobro</i>	—	—	—	—	<i>bol</i>
<i>dolg</i>	—	—	—	—	<i>dalshi</i> , <i>dalji</i>
<i>majhin</i>	}				<i>manjshi</i> , <i>manji</i>
<i>mali</i>					
<i>velik</i>	—	—			<i>vèzhi</i> , <i>vékshi</i>
<i>vbóg</i>	—	—			<i>vkóshniishi</i> , <i>vbóshnejji</i> .

§. 27. *Prešeshna* stopnja je, kadar perlogov pomén ino kakihnost na nar višji stopnjo dvignemo tako de druge v timu prešeshe. De to prešeshno stopnjo isobrá-simo, predstavimo sodnji stopni besédizo *nar al naj*, postavim: *nar lepshi, nar slabji, naj rajshu, naj drajshi* itd.

Tudi predstavlamó beséde *prav, zlo, silno, možhno* v stavni stopnji, rekozh: *prav lep, zlo gerd, silno možhen, možhno jesen*; kar eno man prešeshno stopnjo poméni. *Naj* stavimo namest *nar* kadar v blichnih slogih *r* stoji.

Sklanjanje sodnje ino prešeshne stopnje.

	<i>Edinje, m.</i>	<i>sh.</i>	<i>Sred.</i>
Im.	lepshi	lepshi	lepshi
Rod.	lepshi-ga	lepshi	lepshi-ga
Daj	lepshi-mu	lepshi	lepshi-mu
Tosh.	lepshi-ga (lepshi)	lepshi	lepshi
Skas.	per lepshi - mu	lepshi	lepshi mu
Stur.	s'lepshi-m	lepshi	lepshi-m,

Dvojstno

sa vse tri spole

Im.	lepshi
Rod.	lepshi-h
Daj.	lepshi-ma
Tosh.	lepshi
Skas.	per lepshi-h
Stur.	s' lepthima

Mnoshno

sa vse tri spole

I.	lepshi
R.	lepshi-h
D.	lepshi-m
T.	lepshi
S.	per lepshi-h
St.	s' lepthi-mi.

Dosti njih pa sklanjajo v' shenskim po podobi *lep*, rekozh: *lepsha-e-i-o-i-o.*

III. Shtevilne iména

ino perlogi.

§. 2º. Shtevilne imena so tiste, s' ktirmi shtejemo, ino so tudi perlogi, kadar jih drugim imenam perloshimo. So pa dvojne: *pervoobrasne* ino *redovne*; *pervoobrasne* ne isvirajo is drugih, temozh so svojiga lastniga obrasa ino podobe; *redovne* pa poménio *red* ino *versto* med otébamí al stvarmi:

Pervoobrasne shtevila so, ktire odgovárjajo na prashanje kolko?

- 1 éden al en
- 2 dva
- 3 tri

- 4 ſhtir
 5 pét
 6 ſhéſt
 7 ſédem
 8 óſem
 9 devet
 10 deſet
 11 enajſt
 12 dvanaſt
 13 trinajſt
 14 ſhtirnaſt
 15 pernaſt
 16 ſheſtnajſt
 17 ſedemnaſt
 18 oſemnaſt
 19 devetnaſt
 20 dvajſet
 21 en in dvajſet
 22 dva in dvajſet
 23 trindvajſet
 24 ſhtir in dvajſet
 25 pet in dvajſet
 26 ſheſt in dvajſet
 27 ſedem in dvajſet
 28 oſem in dvajſet
 29 devet in dvajſet
 30 trideset
 40 ſhtirdeſet
 50 pédeſet
 60 ſhédeſet
 70 ſédemſet

de

80 ósemdeset

90 devédeset

100 sto

200 dve sto

300 tri sto, i. t. d.

1000 jesàr, tavshent, tisuzh.

2000 dva jesàra, dva tavshent, dva
tisuzha itd.

3000 tri jesàr

100,000, sto jesàr itd.

1,00,000 milion

2,000,000 dva miliona

3,000,000 tri milione.

Tako tudi bilion, dva biliona, tri bilione, itd.

Pomin. a) *En, ena, eno* sklanjamo po podobi *lep*.

b) *dva* ima svoje lastno sklanjanje tako :

Moshko ino *fred.* *Shensko.*

Im. dva,

dvé

R d. dvéh,

dvéh

Daj. dvéma

dvéma

Tos. dva

dvé

Sk. per dveh

per dvéh

St. s' dvéma

s' dvéma.

Tako tudi sklanjamo *obà, obé, obá*; ino *obà dva, obéh dveh* itd.

c) *tri* sklanjamo tako:

Moshko fred Shensko.

Im.	trie, tri, tri	} sa vse tri spole.
Rod.	tréh	
Daj.	trém	
Tosh.	tri	
Skas.	per tréh	
Stur.	s' trémi	

d) *štir* sklanjamo tako:

	M.	Sh.	Sr.	
I.	štirje,	štiri,	štiri	al štir
R.	štirih	} sa vse tri spole		
D.	štirim			
T.	štir			
Skas.	per štirih			
Stur.	s' štirmi	al štirimi.		

e) *pet*, *šest* ino tako dalje do *devet* in *devêset* imajo vse števila svoje sklanjane tako, kakor tukaj podòbo damo, sa vse tri spole enako:

M n o s h n o.

Im.	pét
Rod.	pétih, petéh
Daj.	pètim, petém
Tosh.	pét
Skas.	per pètih, petéh
Stur.	s' pètmi, petémi, pètimi.

h) *sto* ne *iklanjamo*, temozh ostane sa vse padеше neklanjavno.

i) *jesàr*, *tavshent*, *tisuzh* so moshke imena, jih *iklanjamo* po podobi *rak*, *jesàr*, *iesàra* itd.

k) *Pèt* ino vse druge pervoobrasne shtevila naprej so v' imenvavnimu ino toshivnimu padeshu prave iména, tedaj rezhemo: *pet golobov je perletélo*, *jastrob je shest golobov pojedel*, *imam deset ovz*, *dvanajst slatih dam sa to blago*. V' drugih padeshih pa so perlógi; tako rezhemo, *od petih golobov eniga pogrsham*, *sedmimu golobu daj samizo*, *per dvajsetih ovzah sim pol zenta voyne dobil*, *s' shestmi konji se vósi*. Kadar ime sraven shtevilne besede stoji, imémo tudi njo ne *iklanjati*, tako smesh rezi: *s' shest konji ne bosh vos pretegnil s' sedmimi pa potèzhe* (pa ne s' sedem potèzhe.)

l) *en in dvajset* itd. se *iklanjajo* li v' sadni besedi, tako porezhesh: *en in dvajsetih*, *en in dvajsetim*; itd *dvajset in eniga dvajset in enimu*, i t. d

Rédovne shtevila.

29. §. Te odgovarjajo na prashanje: kélki? kolki? ta kélki? ta kolki? ino so:

- 1 prvi
- 2 drugi

- 3 tréti
 4 zhetèrti
 5 péti
 6 ihésti
 7 sédmi
 8 ólmi
 9 devéti
 10 deséti
 11 enájsti, i. t. d.
 20 dvajléti
 21 en in dvajléti itd.
 30 trideséti
 40 štirideséti
 50 pédeséti
 60 šédeséti
 70 sédemdeséti
 80 ósemdeséti
 90 devédeséti
 100 stótni
 101 sto in pervi, i. t. d.
 200 dva stótni, i. t. d.
 1000 jesàrni, távshentni, tisícuzhni
 2000 dva jesàrni, i. t. d.
 100,000 sto jesarni
 200,000 dve sto jesarni, i. t. d.
 1,000,000 milionski
 2,000,000 dva milionski, i. t. d.
 bilionski, i. t. d.
-

O p o m i n.

Vse redovne števila so Perlogi ino hodio kakor *lep*; samo de nimajo nasebniga stanu, ampak per moshkinu spolu vselej imenvaven *i* na konzu. Tedaj je njih edinji toshivni padesh per neshivih moshkih enak imenvavnimu s' *i* na konzu, postavim: *moj narmanjšhi panj mi je danas dal prvi roj*.

§ 30. *Plemenivne* števila kashejo kolkirih plèmenov stvari štejemó, ino odgovarjajo na prashanje: kolkír - a - o? (quotuplex, wie vielerley?) Postavim, zhe prasham, kolkire platna imate na prodaj? mi snajo odgovorit: per nas eno samo, to je, sam hodnik; per tošédu dvoje, v' Lublani pa najdesh vezh ko desetire platna.

Plemenivne števila so: *sam* al *en* *sam* al *li en* al *vše en*, *dvoji*, *troji*, *zhvetiri*, *petiri*, *de etiri*, *šlotiri* ino take s' konzam *iri*.

§. 31. *Ponavlavne* števila štejejo, kolkokrat kaj spét delamo al ponavlamó, take so: *enkrat*, *dvakrat*, *desetkrat*, *stokrat* ino take s' perstavkam *krat*.

§. 32. *Mnoshivne* števila kashejo, kolko mnoshna je kakšhina stvar, kólkornja al kolkogubná je (wie vielfach) take so:

edinji (simplex, singularis, einfach)
dvojsten, *trojsten*, *zhvetirnji*, *petirnji*, *deset-*

tirnji, slotirnji, mnoshen, ino druge take. Te sklanjamo po podobi *lep*. Glej §. 29. opomin.

§. 33 *Vštrizne* števila kažejo, koliko stvari štejeemo vkup al v' štriz al na enkrat, postavim, kadar prashamo: *po koliko?* pride odgovor: po enim al po lamini, po dva, po tri, po deset, po sto, ino tako s' besedo *po* ino s' prvoobrasnim številam. Te ne sklanjamo, ino per številu *pet* ino dalje pride šteta stvar v' rodivni mnoshni padesh, postavim: *po pet jih notri gré*.

§. 34. Is števil naréjamo tudi nektire iména, perloge, glagole ino narezhja. Take so:

a) Lastne imena dnarjov, kakor: *petliza* to je pet grošhniza al pet réparniza, *peták* po nemško finfar, *sedmiza*, *desetiza*, *dvajsetiza* po nemško sibnar, zegnar, zvanzigar; *polurák* al *poltura* to je polvtorji al poldrugi krajzer; *slotln* to je slotni del franka.

b) Imena takih stvari, ktire eno al vezh lamiz v' sebi sapopádejo, kakor: *trojiza*, to je, perprega s' trojo vosno shivino, *zhveteriza* perprega s' zhvetiro shivino, *eniza* (unitas, Einheit)

c) Imena zifer ino imena kvárt s' nékim številam ozhél, kakor: *enkla*, *dvojka*, *zhvetirka*, *petirka*, *shesliza*, al *shesturka*,

osmiza, ino tako dalje s' perstavkam za al pa *rka* k' redovnimu številu. Tako tudi *stotiza* al *stotir-a* to je zifra 100.

d) Imena, ktire tolkirni dél kákšhine zelíne poménio. Med timi je *poloviza* naj perva, sa njó so: *tretina*, *zhetert*, *petina*, *desetina*, *stotina*, ino druge s' perstavkami slóga *na* k' redovnimu številu ino s' dolgim predkonzhnim *i*, to je s' konzam *ina*.

Osmína pomeni osmi dan al tudi zelo oktavo: *sedmína* je tudi sedmi dan al pak jéd sa pogrébze.

e) *Dvojzhizh*, *trojzhizh*, *dvojzhina*, *trojzhina*, to je rojenzi ino rojenke po dva al po tri na en porod; *dvoják* al *doják* po nemlhko zvitar.

f) Per kvartah v' jegri *Pikèt* so: *triza*, *shtertiza*, *petiza*, *shestiza*, *sedmiza*, *osmiza* to je terz, kvart, kvint itd. Tako snamo tudi per notah v' musiki imena dati.

g) Polovizhavne števila, s' kirmi polovizo h' zélimu peršhtévamo, so: *pol-drugi*, *poltretji*, *polzheterti* itd. Tudi so sa pol ure peršhtevati, postavim: *pol ene*, *pol dvéh*, *pol petih* itd; al postavim: *okol polpete*, *bliso polsheste*, to se podsastopi ure.

h) Imena takih mér, ktire pomenio al en del zeliga merni a, kakor: *zhetertinka* al *zhetertniza*; al kákshino zelo méro, kakor: *shtertín*, sod *desét véder* po štirideset bokálov.

i) Sborne imena, ktire vezh vkup sbranih famíz poménio, kakor: *dvoje* ali *pár*, *troje*, *zhvetiro*, *petiro* itd. s' *iro* bres sklanjaja. Tako pravimo: moj soled ima dvoje otrók; imam naprodaj zhvetiro shvinzhet, sheftiro pa jih bom redil. Kar je od pet dalje, snamo perstavik *iro* opustiti ino rezhi: pet otrók, sheft vil, dvanašt tizhov (nemshko ruzat) itd.

Opomin. Imena, ktire nimajo edinjiga shtevila ampak samo mnoshno, shtejemo v' en sbor vkup s' *dvoje*, *troje*, *zhvetire*, postavim: zhemú so ti dvoje vilize, troje grable, zhvetire vile? per takih ne smemo rezhi: zhemú so ti dve vile itd. Pet viliz, sheft grábel, sédem vil itd. pa smemo rezhi, kakor tudi: petire grable ino petiro grábel itd.

k) Narézhja, ktire kashejo réd, kako vezh stvarí po redu ino versti stoji, ino ktire odgovarjajo na prashanje *kolkizh? h' kolkimú kratu?* Take so: *pervo* al *pervizh*, *drugo* al *drugizh*, *tretjo* al *treizh*, *zheterto* al *zhetertizh* itd. Tudi: *statizh*.

(I Glagoli: *zhvetérim*, to je, dajem perprégo s' zhvetiro shivino; *desetinim*, to je, jemlem deséto stvar; *dvójim*, *podvójim*, to je, stavim dve enake stvari vkup eno poleg druge, delam de je kaj dvoje (combinare, verdoppelr.)

§ 35. Sadnizh perstavimo she nedolozhne ino sploshne shtevila, ktire ne po-

véjo kolko, ampak poménio sploh néko mnóshizo, take so: *noben* al *nobeden* (*nul-lus*, *keiner*) *ves*, *vsa*, *vse*; *pol*, *vjak*, *ve-liko*, *malo*, *zel - a - o*, *nékaj*, *nizh*.

III. Namestímé.

§. 36 Namestime je beseda, ki jo tako klizhemo sa to, ker slushi namest ime-na. Namestiména so sheftire: 1. lizhne, 2. lizhno povrativno, 3. perlastivne, 4. ka-savne, 5. nanáshavne, 6. prashavne.

Lizhne namestimena.

§. 37. *Lizhne* so, ktire pomenio liza; lize pak je troje: *pervo lize*, to sim jes, kir govorim; *drugo lize* je ta, s' komur govorim; *treije lize* je tist, od ktirga go-voriva; tedaj so: *jes*, *ti*, *on*, ino v' mnosh-nimu *mi*, *vi*, *oni*.

Namestime perviga liza sklanjamo tako:

E d i n j e,

Im.	jes	} <i>sa vse tri spole.</i>
Rod.	mène, me	
Daj.	mèni, mi	
Tosh.	mène, me	
Sk. per	mèni	
St. s'	menój, s' menó.	

D v o j s t n o.

I.	<i>m. fr.</i>	ma, shensko me, mi	
R.		nàju, naji	} <i>sa vse tri.</i>
D.		nàma	
T.		naju, naji	
Sk. per		nama	
St. s'		nama.	

M n o s h n o.

I.	<i>m.</i>	mi sh. mé fred. mé	
R.		nàf	} <i>sa vse tri spole.</i>
D.		nàm	
T.		nàf	
Sk. per		nàf	
St. s'		nàmi	

Namestime drugiga liza.

E d i n j e.

I.		ti	
R.		tèbe, te	} <i>sa vse tri.</i>
D.		tèbi, ti	
T.		tèbe, te	
Sk. per		tèbi	
St. s'		tebój, s' tebó.	

D v o j s t n o.

I.	<i>m.</i>	<i>fr.</i>	va, sh. ve, vi	} <i>sa vse tri.</i>
R.			vàju, vaji	
D.			vàma	
T.			vaju, vaji	
Sk.	per		vama	
St.	s'		vama	

M n o s h n o.

I.	<i>m.</i>	vi, sh. vé, fr. vé	} <i>sa vse tri.</i>
R.		vàl	
D.		vàm	
T.		vàl	
Sk.	per	vàl	
St.	s'	vàmi.	

Namestime tretjiga liza.

E d i n j e.

	<i>m.</i>	<i>sh.</i>	<i>fred.</i>
I.	on	ona	ono
R.	njèga, ga	njé, je	njega, ga
D.	njèmu, mu	nji, ji	njemu, mu
T.	njèga, ga	njó, jo	njega, ga
S. per	njèmu	per nji,	per njemu
St s'	njim	s' njó	njim

D v o j s t n o.

I.	ona	oni, one	ona
R.	nju, njih, jih	} sa vse tri.	
D.	njima, jima		
T.	nju, njih, jih		
Sk. per	njima		
St. s'	njima		

M n o s h n o.

I.	oni	one	one, ona
R.	njih, jih	} sa vse tri.	
D.	njim, jim		
T.	nje, njih, jih		
Sk. per	njih		
St. s'	njimi.		

Imamo she eno namestime, s' ktirim se govorézh sami na sebe povrázhamo, sa to ga klizhemo *povrativno*; to flushi sa vse tri spole, shtevila ino liza, ino nima imenvavniga padesha.

Povrativno namestime vsih liz.

Rod.	sebe, se
Daj.	sebi, si
Tosh.	sebe, se
Sk. per	sebi
St. ●	seboj, sebo.

Nedoločivne namestimena tretjiga liza.

Néki al nék, néktir, nékak, nékak-
šhin, mnogtir, maršiktir, maloktir, vlak-
tir al vlâkir. Té hodio po podobi *lep*,
kakor: nék - a - o, néktir - a - ro itd.

Nihzhe (nemo, Niemand) ino nékdo
(quidam, non nemo, Jemand) imata svoje
iklanjanje tako.

Moshko ino shensko. Jredno.

I.	nizhè	nizh (nihil, Nichts)
R.	nikógra, nikógar	nizhéšar
D.	nikomur	nizhémur,
T.	nikogar	nizh,
S.	per nikomur	per nizhemur
St.	s' nikomur	s' nizhemur.

Mosh. ino sh. Jrednje.

I.	nékdo	nékaj (aliquid, Etwas)
R.	nékoga	nézhéša
D.	nékomu	nézhimu
T.	nékoga	nékaj
Sk.	per nékomu	pér nézhim
St.	s' nékom	s' nézhim.

§ 38 *Perlastivne* namestimena so, s'
ktirmi komu kaj v' last perrekujemo, ka-
kor: moj, tvoј, svoј, njegov, njen, na-
jin, vajin, nash, vash; jih iklanjamo po

podobi *lep*, kakor: moj, moja, moje; njegov, njegova, njegovo itd. Perlastivno tretjiga dvojstniga ino mnoshniga liza *nju*, ino *njih* ostane po vsih padeshih bres pregbe, kakor: nju sin, nju sina, nju sinu itd. njih konjov, njih konjam itd.

§. 39. *Kasavne* namestimena so, ktire kashejo tisto stvar, od ktire govorimo, postavim kadar rezhem té bukve, ta stol, kashem bukve, stol. Take so: ta al ti, tak, takshin, tist al taist, un, vunoten (jenseitig) telki al tolki, sléden al sléhrin, sarójin (tantus, so groß) tolkshin, viák.

Hodio po podobi *lep*, postavim: ta al ti, tiga, timu, tiga, per timu al per tim, s' tim itd. ta, té, ti, tó, per ti, s' tó; to, tiga, timu itd.

§. 40. *Nanashavne* namestimena so, ktire se nanashi. J) na kakshino prej imenovano stvar, ino na njo nasaj glédajo, kakor ako rezhem: voda, ktira je kolna, ni sdrava; tukaj se *ktira* nasaj nanasha ino gleda na ime *voda*. Nanashavne so: ktir-a o al kir-a-o; ktirkól, ktirakol, ktiroko!, sam - a - o. Te hodie po podobi *lep*. *Kdor* ima svoje sklanjanje, ino se pregiba tako:

E d i n j e.

moshki ino shenski spol, sredni.

I.	kdór	kar
R.	kógar	zhigar, zhélar
D.	kómur	zhimur
T.	kógar	kar
Sk.	per kómur	per zhimur
St.	s' kómur	s' zhimur,

Kdor kol al kdorkol ne pregiba perstavik *kol*, ampak sam sebe; kdórkol, kógarkol itd. Tako tudi *kdor si bodi, kdor mar.*

Namestimeni *ktir* imemo v' nektirih padeshih krajshi podobo dati, tako:

E d i n j e.

Mosh. shen. sred.

I.	ki	ki, ka	ki, ko
R.	kóga, zhiga	ktire,	koga, zhiga
D.	kómu, ki mu,	ktiri, ki ji	komu, kimu
T.	koga, ki ga	ki jo	koga, kiga
Sk.	per komu	per ktiri	per komu, zhim
St.	s' kóm	s' ktiro	s' kom, zhim,

Dvojstno

Mnoshno.

sa vse tri spole.

I.	ki	ki
R.	ktirih	ktirih
D.	ki jima	ki jim
T.	ki jih	ki jih
Sk.	per ktirih	per ktirih
St.	s' kima	s kimi, zhimi.

Tako pravimo: mosh (shena) *ki* je tukaj. Tele, *ki* po travi skaka. Ozhe, *koga*, al *zhiga*, sin se v' tholi dobro obnasha, ima veselje. Tist je, *komu* al *kimu* al *ki mu* bom pomozheniga kruha dal. Ovza, *ki i* toli dasth, se rajshi pase. Konja, *ki ga* sdaj jesdim, nimam na prodaj; ribo pa, *ki jo* v' mreshi nosim, ti prodam. Sdaj vem, *per zhim* sim, s' *kom* hodim ino s' *zhim* si bom pomagal.

Ludje, *ki jim*, dobro sturish, bodo hvaleshni. Mladenzhi, *ki jih* lepo vuzhish, bodo na te pomnili. Tovarsha, s' *kima* se puzhasth, mi nista vshezh; to drugi bolshi, s' *kimi* tebi svetovam priatel biti.

Opomin. *Sim, si; sva, sta, sla; smo, ste so*, ino bi medstavlamu med *ki* ino *ga, jo, jima, jih, jim*, kakor: Ta je nam hvaleshen, *ki smo mu* pomagali. Ta je tista, *ki bi ji* jes rad nekaj rekel, ako bi

fe samére ne bal. Tretje lize je pa ne medstavlamo, kakor: shena, ki jo je per meni vidil. Tist spravleniz, ki ga je sodnik na kant djal, je moj tosed, ki mu je tvoj priatelj saštón lepe navuke dajal.

Kjer, kódar, kámor so vzhasi namešt *ktir* nanáshavne, kakor: sa lubo imaj deshele, *kjer* si rojen, *kódar* si kruh flu-shil, ino *kamor* she sa kruham pojdesth.

§. 41. Prashavne namestimena.

Med timi so nektire sklanjavne, druge nesklanjavne. Perve so: *ktir? kakshin? kakov? zhigáv? kelki? odkóden?* to je od kóda prišel al rojen? té hodio po podobi lep. *Kdo?* ima tvoje lastno sklanjanje s' samim edinjim shtevilam, tako:

M. sh.

Sred.

I. k dó?	kai?
R. k óga, kog á?	zhèfa?
D. k ómu, kom ú?	zhimu, zhim ú?
T. k óga, kog á?	kaj?
Sk. per k ómu, kóm?	per zhimu, zhim
St. s' kom?	s' zhim.

Nesklanjavne so: *kjé? kam?* i. t. d. glej prashavne narézhja dalje sad.

IV. Glagol.

§. 42. Glagol je beséda nam nesna-
na, drugim Slovenzam pa dobro snana. Al
ker nobene bolshi namešt njé ni, to v' po-
trebi na pótodo vsamemo. Glagoli so be-
fedé, ktire nam snanio al stan, v' ktir-
mu je kakihina oléba al stvar, kakor:
sim, shivim, pozhivam, spim; al ktire nam
snanio, kaj stvar déla, kakor: *berem, pi-
shem, hodim*; al nam snanio, kaj nam
kdo drugi dé, kakor: *me boli, skli, sim
hyalen, sim gràjan*.

§. 43. Glagoli so al *Prehájavni* al
Neprehájavni. Prehájavni poménio delo
ali djanje, ktiro is ene stvari v' drugo
prehaja ino prejide, kakor: *sonze greje
semlo, pastir pase shivino, ovza je travo*.

Neprehájavni ne pomenio nobeniga
djanja is ene stvari v' kako drugo stvar,
ampak al nizh djanja, kakor: *pozhivam
spim*, al djanje, ktiro v' delajozhi stvari
ostane, kakor: *postópani, idem, grém*.

§. 44. Prehájavni glagoli imajo sra-
ven djavniga al délovniga poména tudi

terpivni pomén. Tako je djavni pomén: *lubim, prasham, zépiz mlati pshenizo, kamen méle koruso*; to je, lubesen je' djanje mojiga terza, delo mojih vúst je prashanje, mlév je delo mlinškiga kamna, mlát delo zépzovo. Kadar pa rezhem: *sim lublen, sim prashan, psheniza je mlatena s' zepzam, korusa je mlena pod kamnam, je terpivni pomén, to je, lubésen drugih mene sadéva, prashanje na me gré, psheniza pod zepzam terpí, korusa pod kamnam.*

Neprehajavni glagoli nimajo terpivniga poména, ker ne moremo rezhi: *sim span, sim pozhit*: s' kakíhnimi predlógam pa vzhafi imajo obóji pomén, postavim: *se spozhlem, sim spozhit*. Satorej neprehajavne krajshi imenujemo *frédne* glagole, ker so v' tredi med djavnim ino terpivnim poménam, ter niso ne eno ne drugo, ampak ena tredna rézh. Prehajavne pa klizhemo krajshi *djavne*.

§. 45. Kadar glagol ima djavni pomén, takrat pravimo, de ima *djavni salòg*; kadar ima terpivni pomén, je v' *terpivnimu salògu*.

§. 46. Prehajavni glagoli imajo djavni ino terpivni salog, neprehajavni pak imajo samò podóbo djavniga salóga.

Verh tiga imajo vsi glagoli tše *na-klóne*, *zhafé*, *shtevila*, *liza*, *vprége*, *de-leshja*, *pomóshni glagol*, ino *podóbe*.

N a k l ó n.

§. 47. Kadar govorimo, naklanjamo glagol al na famo povédanje, kaj se go-
dí, kaj se je godilo, al kaj se bo, ka-
kor: *prasham*, sim prashal, bom prashal,
sim ptashan; tukaj snánimo ino osnánimo,
kar se godí, ino to imenujemo *snanivni*
naklon. Zhe glagol naklónemo tako, de
bi mi kaj délali, s' kakshnim pogójam,
to je, ako bi se nékaj drugiga sgoditi
hotlo, ino de fi to vgovárjamo, pogája-
mo ino pogodimo kakor: jes *bi* prashal,
aki *bi* smél; je to *vgovorivni* ali *pogajav-
ni* naklon. Zhe proti komu besédo s'
vkasanjam naklanjamo ino mu kaj veléva-
mo, je *velivni* naklon, postavim: *prá-
shaj!* Ako pa nikamor govor ne naklón-
emo ino nizh ne okonzhámo, kdò, kaj,
kako, kdaj, al kam beséda letí, je *neo-
konzhavni* naklon, kakor: *práshati*.

Z h a f.

§. 48. Zhafé imamo tri, ti so: *sdaj-
ni* zhal, to je, kar se sdaj godí, kakor:
gibam; *pretekli* zhas, to je, kar se je go-

dilo, kakor: *sim gibal*; *prihodni zhaš*, to je, kar se bo godilo, kakor: *bom gibal*.

Seznam Lize, fhteவில்.

§. 49. Zhaši imajo po tri fhteவில்: edinje, dvojnó ino mnoshno; fhteவில் imajo po tri liza: *pervo lize*, *drugo ino tretje*. Kaj je lize, kaj fhteவில், imo per iménih ino namestiménih rekli.

V p r é g a. *Conjugatio*

§. 50. Glagol na konzu *pregibati* po *salógih*, *naklónih*, *zhaših* ino *lizih* imenujejo sloventki *Pismarji vprégati*. Per naš ima glagol tri *vprége* po *raslózshku* *trojiga konza* v' *pervimu lizu*, *edinjiga fhteவில்*, *sdajnega zhaša*, *snavivniga naklona*, *djavniga salóga*. Ti konzi so, *am*, *em* ino *im*. Kadar té konze v' *drugakšhine premenjujesh*, takrat glagol *vprégash* ino *preprégath*, kakor: *gib-am*, *gib-ash*, *gib-a*, itd.

Deléshje ino Pomòshni glagol.

§. 51. Nektire zhaše obrasimo s' *deleshjam* ino s' *pomòshnim* glagolam. *Deléshje* rezhemo, kadar glagol ima *podóbo perlógovo* ino je *deléshen* *nékaj glagolovih lastnóšt*, *nékaj perlógovih*, kakor: *gibajózh* ima *sdajni zhaš* ino *djavni salog*,

gonjen ima pretekli zhaſ ino terpivni ſalog, kakor jih imajo glagoli; ker pa jih imenam perlagamo kakor druge perlóge, ſo tedaj tudi njih laſtnóſt deléſhni. Tako pravimo: *shivali ſo gibajózhe, jelen gónjen* opélha. Tako je *oſtál* deleſhje, ker je v' djavnimu preteklimu zhaſu, kakor ga imajo glagoli, ino ga ſnamo tudi imenu perloſhiti ſa perlog, poſtavim praſháje: *imate kaj oſtáliga koſila? oſtalih zhévlov?* Tukaj je v' drugimu padeshu, kakor ſizer glagoli nimajo padeshov: je tedaj ob enim deléſhen obójih laſtnóſt, glagolſkih ino perloſhkih.

Kadar rezhem: *ſim oſtál*, mi glagol *ſim* pomaga isobrasiti pretekli zhaſ: tudi pomaga ſturiti prihodne ino terpivne zhaſe, poſtavim: *bom gibal, bom ganil, ſim ganjen, ſim bil ganjen, bom ganjen*. Satoréj glagol *ſim* imenujemo *pomóshen*.

P o d ó b a.

§. 52. Naſhi glagoli ſnajo poméniti al délo al ſturjenje al zélo dopolnenje, ako jih enmajhino ſpreménjajſh. Poſtavim: *gìbam, pikam, ſédam, krikam; ganem, piknem, ſédem, kriknem; gónim, pizhim, ſedim, križim*. Tukaj vidih glagole, ktiri imajo trojo podóbo, s' majhino premémbo

njih glasov ali zhèrk; pa tudi imajo trojo nótrino.

Perva vunajna podoba je konez *am*, kakor: gib-am pomeni delo, to je, kaj je v' delu ino she ni dodélano, kaj se dela, kaj se godí; tedaj takih navadni pomén ali nótrina podoba je *délavna*, kér pomenio, kaj se déla, kaj je v' delu. Take glagole s' konzam *am* imenujemo *délavne*, kakor: gibam, pikam, fédam, krikam

Druga vunajna podoba je konez *em*, kakor: gan-em, ta poméni sturjenje, to je, kaj se sгоди, kaj je dodélano ali sturjèno; tedaj takih navadni pomén ali nótrina podoba je *sturivna*, ker pomenio, kaj se sturi. Té s' konzam *em* imenujemo *sturivne*, kakor: ganem, piknem, fédem, kriknem.

Tretja vunajna podoba je, kadar jih she enkrat enmalo spreménjamo ino jim konez *im* damo, kakor: gon-im, ti sizer imajo pomén al perve al druge vunajne podobe, vuner sraven tiga she poménio, de al njih délanje al sturjenjé je polno ino zélo, al filno ino možhno, al naglo ino hitro, al reshko ino trudno, ino de v'lelej svoje delo al sturjenje al *dopolnitje* al *dopolnio*. Satorej se predersnem jih

imenvati *dopolnivne*, kakor: gónim, pìzhim, fedím, krizhím.

Opomin. a) Nektiri glagoli vunder nimajo nótrino podobo enako s' vunajno, to je, de to postavim konza *am* ino nito delavni, temozh al sturivni al dopolnivni kakor: *dám, imam*; tudi de to konza *em* ino nito sturivni, temozh *delavni*, kakor: *dajem, jemlem*. Konez *im* pa je al perviga al drugiga poména, to je, al délaven al sturíven, vuner vŕselej polniga al dela al sturjenja.

Opomin b) Nafhi glagoli fami na febi v' svoji podobi imajo en sam sgolni to je nesloshèni zhaŕ, ino ta je ŕdajni zhaŕ.

Drugi zhaŕi ŕo al sloshèni is pomoshniga glagola ino is deléshja, al ŕo vséti is sgór rezhenih podób, kakor: *ŕim zhul, bom zhul*; gibaj terdovràtnika, kolkor hozheŕh, vuner véŕm, de ga ne *ganesh* (nameŕt: de ga ne boŕh ganil.)

Od takih zhaŕov ino zhimú ŕo nam glagolŕke podobe, bomo rekli kaj vezh per Vésanju befedi med feboj; sdaj pride mo na glagolŕke vprége; ker opomnimo, de sam pomoshni glagol *ŕim* ima svoj sgolni ino nesloshèni príhodni zhaŕ v' snanivnimu naklónu.

Vpréga pomóshniga glagola

S i m.

Snanivni naklòn,

sdajni zhas,

Edinje fhtevilò.

1. ^{vo}	<i>lize</i>	fim
2.		fi
3.		je

D v o j s t n o.

1.	<i>sva sh.</i>	svi
2.	<i>sta sh.</i>	sti
3.	<i>sta sh.</i>	sti

M n o s h n o.

1.	<i>fmo</i>
2.	<i>fte</i>
3.	<i>fo</i>

prihodni zhas,

E d i n j e.

bóm, bódem
 bósh, bódesh
 bó, bóde

D v o j s t n o.

bóva, bódeva *sh.* bódevi
 bóra, bódeta, bósta *sh.* bódeti, bósti
 bóta, bódeta, bósta *sh.* bódeti, bósti.

M n o s h n o.

bómo, bódemo
 bóte, bódete, bóste
 bódo, bódejo, bójo.

Vgovorivni ali pogajivni naklon,
Sa vse liža ino shtevila.

bì

al pak po nótrishko ino primórsko:

E d i n j e.

bim
 bish
 bi,

D v o j s t n o.

bivà *sh.* bivè
 biftà *sh.* biftì
 biftà *sh.* biftì.

M n o s h n o.

bimò
 biftè.
 biò.

Velivni naklon,

E d i n j e.

bódi (jes) naj bóm

bódi

bódi (on) naj bó.

D v o j ť n o.

bódiva *sh.* bódivibódita *sh.* bóditi

bódita, naj ťta, naj bóta, naj bóťta

*(sh. bóditi, naj ťti, naj bóti,**naj bóťti)*

M n o s h n o.

bódimo

bódite

naj bódo, naj fo, naj bódejo, naj bójo.

Neokonzhavni naklon,

z é l.

biti.

p e r ť è k a n.

bit.

Deleshje,

sdajnega zhasa.

Biózh - a - e (med ludmi nenavadno)

pretekliga zhasa.

Bil - a - o, (bil, bla, bló)

bivshi - sha - she (med ludam ne vadno)

Namésto deleshje.

Bodózh.

Glagolko imé.

Bitje.

§. 53. Ta je via vpréga sgoliga *sim*.
Druge naklone ino zhasé slagamo is tih
pervih ošnov, kakor :

Snanivni naklon,

pretekli zhas,

moshki spol.

Sim, si, je bil; sva, sta, sta bila; smo,
ste, so bili.

shenski spol.

Sim, si, je bila; sva, sta, sta bile
(svi, sti, sti, bili) smo, ste, so bile.

Srédni spol.

sim, si, je bilo; sva, sta, sta bila;
simo, ste, so bile.

Vgovorivni al pogajivni naklon,
sa vse tri liza.

<i>Mosh. ed.</i>	bi bil <i>dv.</i>	bi bila <i>mn.</i>	bi bili
<i>sh.</i>	bi bila	bi bile (bili)	bi bile
<i>sr.</i>	bi bilo	bi bila	bi bile (bila)

Al pa po nótrihko:

bim bil - a - o, bih bil a - o, i. t. d.

§ 54. Lihne namestimena so shé sa-
popádene v' sadnimu slógu vlake glagol-
ške pregbe, sa to jih ne perstavlamo ino
ne rezhemo: jes sim, ti si, on je, itd.
ampak: sim, si, je; rasun kadar bi snala
biti pomóta, al kadar je treba govor po-
pertitniti ino mu potisk dati. Tudi pogà-
jiven naklon je vezhkrat bres lizhniga
namestiména.

§. 55. Kadar odnújamo ali odrezhe-
mo, de nékaj ni, takrat sloshimo odnu-
javno besedo *ne s'* glagolam *sim v'* idaj-
nimu snanivnimu zhasu ino pravimo: ni-
sim, nisi, ni; nišva (nišvi) ništa (ništi)
ništa (ništi; nišmo, nište, nišo Druge
zhasé ne slagamo v' eno besédo, ampak re-
zhemo: ne bi (ne bim) ne bom, ne bo-
di, ne biti, bi ne bil, itd.

Vpréga glagolka,
Djavni sa'òg, snanivni naklon,

S d a j n i z h a f.

E d i n j e.

1. Podóba	2. Podóba	3. Podóba.
gib-am	gán-em	gón-im
gib-afh	gan-eth	gon-ith
gib-a	gan-e	gon-i.

D v o j ť n o.

gib-ava (avi)	gan-eva (evi)	gon-iva (ivi)
gib-ata (ati)	gan-eta (eti)	gon-ita (iti)
gib-ata (ati)	gan-eta (eti)	gon-ita (iti)

M n o s h n o.

gib-amo	gan-emo	gon-imo
gib-ate	gan-ete	gon-ite
gib-ajo	gan-ejo	gon-io.

V e l i v n i n a k l o n,

E d i n j e.

gib-aj (jes)	gan-i (jes)	gòn-i (jes)
(naj ganem)	(naj ganem)	naj gónim.

gibam

gib-aj	gan-i	gòn-i
gib-aj (on)	gani (on)	gòn-i (on)
(naj giba)	(naj gane)	(naj góni.

D v o j s t n o.

gib-ajva (vi)	gan-iva (ivi)	gon-íva (vi)
gib-ajta (ti)	gan-ita (ti)	gon-íta (ti)
naj gib-ata (ti)	naj gan-eta (ti)	naj gón-ita (ti)

M n o s h n o.

gib-ajmo	gan-imo	gon-ímo
gib-ajte	gan-ite	gon-íte
naj gib-ajo	naj gan-ejo	naj gón-io.

Neokonzhavni naklon,

z é l.

gib-ati	gan-iti	gon-iti.
---------	---------	----------

p e r s é k a n.

gib-at	gan-it	gon-it.
--------	--------	---------

D e l é s h j e,

s d a i n i g a z h a s a.

gibajó-zh (sturivni ga nimajo)	goniό-zh.
--------------------------------	-----------

p r e t e k l i g a z h a s a.

gib - al	gan - il	gón - il.
----------	----------	-----------

Naméftno deléshje.

- 1) gibajó-zh (sturivni ga nimajo) gonió-zh
(delavni pák, postavim:
grisejó - zh, vró - zh.)
- 2) gib-áje (nektiri na fhi, (nektiri s'kon-
- 3) gib-ama kakor: oprim- zam é,
- 4) — - aj fhi kakor: stojé,
(skrivaj) jedé)
- 5) — - fhi
(skrivfhi.

Glagolfko ime.

Gíban - je gánen - je gónen - je.

Terpivni salog, deléshje.

Gíb - an gán - en gón - en-
vezhidél rajfhi: *gánjen* ino *gónjen*)

§. 56. Po tih treh obrasih hodio glagoli vsih treh podob, vřak po řvojimu konzhanju, tudi tiřti, ktiri imajo dolge glafnike na konznu, řamo de ti řvoj vdār na pregbin slog opérαιο, kakor: jeგრამ, jeგრალ, jeგრა; jeგრაი, jeგრატი, jeგრალ, jeგრან: vrēm, vrēh, vrè; vrì, vréti, vrél; jém, jéh, jé; jèj, jéřti, jédel, jé-

den: vuzhím, vuzhísh, vuzhí; vúzhi, vuzhiti, vuzhíl, vuzhèn. Taki s' dolgim konzam *im* prestavljajo vdàr na prejšnji slog v' edinjemu velivnimu, kakor: vúzhi, lòvi, krìzhi, dòbi. Kar druge pregbe sadéva, je vdàr sasnamvan v' sgornih treh vpregah, kako ino kdaj se préstópi,

Pevzam bomo drugej njih pravize raskládali, kako íméjo vdàr premíkati: ludem pa vsakiga kóta ino kraja ni mogoche vstrézhi; eden íeni savía, drugi vlézhe drugàm. Tako en velik dél nashih Slovenzov glagole s' dolgim konzam *im* v' tretjemu mnoshnimu lizu isrekuje s' dolgim *to*, kakor: *vuzhlo, lovlo, doblo*; drugi jih krátio rekozh: *vuzhé, lové, dobé*: eni pravio: *rezhejo, shènejo, sazhnèjo*, drugi: *rekó, shenó, sazhnó*: eni *plésala, plésati, létala, létati* po podóbi perviga liza, drugi prestavljajo vdàr is débloviga sloga, ino rezhejo: *plésála, plésáti, letála, letáti*, ino tako dalje. Tedaj kakshin sovét bomo dali prujzam, ktiri se hozhejo vuzhiti nasho belédo? — Jes jim pørezhem: Nar várnejshi délate, ako se der-shite vdàrja v' pervimu lizu, ino ga prestáвите tam, kër ímo per vpregah pokásali, de préstópa.

§. 57. Drugi zhafi rasun sgor postavlenih *to* al slosheni, al jih pa s' glagol-

škimi podobami ispolnimo. Kako nam podobe flushio, porèzhemo per Vésanju, sloshene zhafè skladamo is pomoshniga *sim*, ino is deleshjov, postavim tako:

Djaven salòg.

pretekli: *sim gíbal, gíbala, gíbalo* itd.
 prihódni: *bom gibal, gibala, gibalo* itd.
 pogijaven: *bi gibal al bim gibal, gibala* it.

Terpíven salog.

ídajni zhaf: *sim gan'en - a - o* itd.
 pretekli: *sim bil - a - o ganjen - a - o* itd.
 prihódni: *bom ganjen - a - o* itd.
 pogajiven: *bi bil al bim bil - a - o ganjen - a o, itd.*
 neokonzhaven: *ganjen - a - o biti.*

Pomnja. Nektiri glagoli imajo svojo posebni prihodni zhaf s' predstavkam predlòga *po, ti so*

pobeshím	ponèsem
podirjam	popelám
pojdem	poshènem
pojédim	potezhem
polésem	povlèzhem
poletím	porèzhem

rasun *porèzhem* vsi drugi poménio gibanje od nékod nékam.

Obrasenje zhafov ino naklònov.

§. 58. Sdajni zhař ino neokonzhavni naklon sta vélka svirka, is ktirih sajémanmo obrase drugih pregbá.

I. Is řdajniga perviga liza svira:

a) velivni naklòn, zhe premenjařh.

am v' aj, ám v' áj.

em, im ino im v' i

ém v' èj, kakor:

zhàkam, zhàkaj; ravnám, ravnàj; trésem, tréři; lúbim, lúbi; lovím, lövi; jém, jèj.

b) nameřtno deleshje perve podóbe, kadar řtavimo.

áje al àj nameřt *am* ino *ám*, kakor: řkrivam, řkriváje, řkrivàj.

c) is řdajniga tretjiga liza řturisř řdajno deléřhje s' perřtavkam *řh*, kakor: je-grajo - *zh*, delajo - *zh*, grisejo - *zh*, vu-zhio - *zh*. Ta *óřh* ima véleř dolg *ó*. Re-zhejo ima rekózh.

II. Is neokonzhavniga naklóna isvira preteklo ino terpivno deleshje, ako řpreménjamo konze

ati v' al ino *an*.

eti v' el ino *et*

iti v' il ino *en*, kakor:

prářhati, prářhal, prářhan

ravnáti, ravnál, ravnán

f

vséti, vsél, vsét
 púliti, pulil, pulen
 budíti, budíl, budén.

Is terpivniga deleshja pride glagolsko imé s' perstavkam slóga *je*, kakor: pra-
 than-*je*, vsét-*je*, pulen-*je*, ravnán-*je*.

Nevpravni glagoli,

Glagoli s' konzam *am*.

§. 59. Ti so vti délavni, rasun *dam*
 ino *plazham* ki imata čurivni pomén. Tu-
 di njih vdár sploh očaja na *ivj* u per-
 vimu mestu, kjér ga je prvo lize imelo

Nektiri ga preštavljo ino pravio; so
 se *smejáti*, to *jokáti*, *vukáti*; *jokámo*, *jo-
 kájte*, namest iméali, *jókali*, *vúkali*, *jó-
 kajmo*, *jókajte*, kar je drugej med ludmi
 navadno. *Dám* ima *dásh*, *dá*; *dáva* al
davà, *dásta* al *dašta*, *dásti* al *dašti*;
damo, *dáste* al *dašte*, *dájo* al *daò* al *da-
 do* al *dadé*. Konzam *am* ino *ám* sta skoro
 vta vpravna, rasun *glédam* ima veliven
 rajšhi glej namest *gléda*; *glejva* (*glejvi*)
glejta (*glejti*); *glejmo*, *glejte*.

1) Nevpraven s' konzam *am*.

Nevpraven je tam glagol *imám*, veli-
 ven *imáj*, neokonzhaven *iméti*, preteklo
 deléshje *imél* al *imal*, terp deleshje *imét*,
 glagolsko imé je *imanje*; *nimam* pa déla;
 ne *imáj*, ne *iméti*, ne *imél*, ne *imét*,
nímanje.

Pomnja. Tako bomo per vsih nepravnihi po rédu škos in škos stavili, kako imajo veliven, neokonzháven naklon, ino preteklo ino terpivno deleshje, dellih bi ktira pregba prav hodila.

Glagoli s' konzam *em.*

2) konez *nem.*

§. 60. Glagoli s' konzam *nem.*, slafti ktiri imajo soglasnik pred njim, hodio po rasglédu *ganem* ino to vsi sturivni. Tih imamo narvezh, sa to imo *ganem* sa rasgled sbrali, de jih kar je mogozhe, vezh obfésheмо. Vunder nepravni so:

dénem ali dém, dèni al déj, djati al déti, djal al dél, djan al dét. Glej § 61.

kólnem, kolni, kléti, klél, klét.

mánem, mani, méti, mél, mét.

mínem, mini, rajshi minúti ko mínti, rajshi minúl ko minil. —

pnem ni navaden, is njega sloshèni imajo konze pni, péti, péj, pét, postavim:

odpnem, odpni, odpéti, odpél, odpét, itd.

prestánem, prestój, prestáti, prestál, prestán; tako tudi vsi is *stanem* slosheni.

stàne me, stáni me, stati koga, stalo me je — postavim: is perviga val bo teshko stalo té bukve sastópiti.

sazhnèm sazхни, sazhéti, sazhél, sazhét; tako imajo vsi slosheni is nenavadniga *zhnèm*, postavim: nazhnem: sazhnem ima tudi jél - a - o namest sazhél.

shajnem al shanjem, shajni, shéti, shel, shét; shènem, shèni, gnáti, gnàl, gnán.

3) Konez *bem*.

Ima *sti* ino *el* namest *biti* ino *bil*, postavim:

dòlbem, dólbi, dolbsti, dolbel, dolben.
fkúbem, fkubi, fkubsti, fkubel, fkuben.

4) Konez *dem*.

Ima tudi *sti* ino *el* namest *diti* ino *dil*, kakor: brèdem, bredi, bresti, brédel, brèden al bredèn.

gódem, gódi, gósti, gódel, góden
(ta visha je shé bila gódena.)

kràdem, ne kradi, krafti, kradel, kraden.

pádem, padi, pasti, pàdel, pàden
(bél ko pàden iné.g.)

prédem, prédi, présti, prédel, préden.
idem ali grédem ino grém imata svojo posebno vprégo tako:

Snaniven fdajni.

ed. idem
 idesh
 ide

dv. ideva, *sh.* idevi
 ideta ideti
 ideta ideti

mn. idemo
 idete
 idejo.

grédem, grém
 grédesh, grésh
 gréde, gré

grédeva, gréva, grevâ, *sh.* grédevi,
 grévi

grédeta, grésta, grestâ, grédeti, grésti
 grédeta, grésta, grestâ, grédeti, grésti

grédemo, grémo, gremò

grédete, gréste, grestè

grédejo, gréjo, grédo, gredó.

Prihóden zhas.

Pójdem, pójdesh, itd. al: bom shel,
 shla, shlo itd.

Veliven naklon.

ed. idi
 idi
 naj ide.

dv. ídiva, pójdiva, pójdva, pójva al pèjva
sh. idivi, pojdivi, pójdvi, pòjvi al pèjvi
 idita, pòjdita, pòjta al pèjta (va dva,
 ona dva)

sh. iditi, pòjditi, pòjti al pèjti (ve dvé,
 oni dvé.)

mn. idimo, pòdimo, pójdmó, pòjmo
 idite, pòjdite, pòjte.
 naj idejo, naj grédejo, naj gréjo al
 grédo al gredó.

Neokonzhaven naklon.

íti al itì.

D e l e s h j a.

ídajno : (idózh) gredózh, idejózh

preteklo : íhel, íhla, íhlo

namestno : gredé al gredèj.

Glagolsko imé je *hója* od pošpétvavniga glagola *hódim*. — Tako vprégamo vše is *idem* sloshene, postavim :

dojdem al doidem, dojdi, došel —
 najdem, najdi, naiti, našel al naj-
 del, najden.

odidem, odidi, oditi, odšel —

pridem, pridi, priti, prišel —

sajde se, —, — sašlo se je —

saidem, saidi, saiti, sašel —

vjídem, vjidi, víhel. —

5) Konez *gem*.

shgém, shgi, shgáti, shgàl, shgán.

6) Konez *lem*

Ta je vel vpráven, samo ter pivno de-
leshje te konzhuje s' *ít*, postavim:

bíem, bíj, bíti, bíl, bíť.

bríem, brij, briti, bril, brit.

kriem, krij, kriti, kril, krit.

líem al liem, lij, lil, líť.

piem, pij, piti, pil, pit.

riem, rij, riti, ril, rit.

viem al viem, vij, víti, vil, vit.

Pomnja Dosti naših Slovenzov pra-
vio: bíen, bríen, kriem itd kakor tudi vsi
pravimo od vinjeniga zhlovéka, de je pián.

7) Konez *jem*.Je troji: *ejem*, *ojem*, *ujem*.a) Konez *ejem* gréde tak:

grèjem, grèj, gréti, grel, grét.

ihtèjem, ihtèj, ihtéti, ihtèl, ihtét.

Isjem. Sejem ima sèj, sjíti, sjál, sjàn.b) Konez *ojem* ima sam glagol pò-
jem, pój, péti, pél, pét.c) Konez *ujem*, ima dvojno vunajno
podobo, ti sti na *újem* ino *ovám* al *óvam*.

Perva je ikoro bol splòh navadna v'
fdajnimu zhasu snanivnimu ino v' naklonu
velivnimu, dalje hódi po podobi *gibam*:
ta druga si je per vprégi bol svésta, ino

sama kashe, de ti glagoli so perve podóbe, to je, délavne. Tedaj:

d) darújem al darovám, al daròvam
darúj al darováj al daròvaj, darováti al
daròvati, darovál al daròval, darován al
daròvan.

klújem al klúvam al kluvám, kluj al
kluvaj, kluvati, kluval, kluvan.

kújem al kòvam al kovám, kuj al
kovaj, kovati, kovál, kovan.

kupzhújem al kupzhovám al kupzhò-
vam, kupzhúj al kupzhovaj, kupzhovati,
kupzhoval.

vérujem al vérovam, véruj al véro-
vaj, vérovati, véroval, vérovan.

e) Zhe bi beséde predolge bile, jih
rajshi skrajshamo, ako ni prevezh soglaš-
nikov na póti, kakor bi jih prevezh skup
prišlo v' besedi *kupzhujem*, ker bi mog-
li rezhi: kupzhvati, kar je prehudo isre-
zhi. Krájshamo tedaj té

gospodújem al gospodòvam al gospod-
vám, gospodúj al gospodváj, gospodváti,
gospodvál.

imenujem al imenòvam al imenvám,
imenuj al imenváj, imenváti, imenvál,
imenván.

kmétujem al kmétovam, kmetuj al
kmetvaj, kmétvati, kmétoval.

kupújem al kupovam, kupúj al kupo-
vaj, kupvál.

Osnanujem, osnanúj al osnanvaj, osnanváti, osnanvâl, osnanván.

puštujem, puštúj al puštvaj, puštvâti, puštvâl. —

sdiňujem, sdiňúj, sdiňváti, sdiňvâl, várujem al varvam, váruj al várvaj, várvati, vârvâl, vârvan.

f) íkrajšhani al ne íkrajšhani snajo biti glagoli: pomilujem, ítanujem, ítraňujem, potegujem tudi potésam; ívétujem al ívétujem al ívétovam.

Ísjémamo. Kújem al kòvam al kòvám, kuj al kòvaj kòvaj, kòvati al kòváti, kòval al kòvâl, kòvan al kòván; tako gredejo tudi:

rújem al rúvam al ruvám.

ínujem al ínovam al ínovám.

íujem al íúvam al íuvám (s' drógam, s' noo.)

íujem (postavim shito ís ene vrézhe v' drugo) ima íùj, íúti, íùl, íùt, tako tudi: obujem, obùj, obúti, obùl, obút.

isujem, isùj, isúti, isùl, isút.

zhujem, zhùj, zhúti al zhùvati, zhùl al zhuvâl —, zhujózh al zhùjezh (glagolško ime) zhuvènje al zhuvanje.

g) Mèrjem al merjém ima: mri, mréti, mèrel —

orjem al orám al òram, orji al oraj, orati, oral, oran,

8) Konez *kem*.

tkam ali tkem ima: tkaj al tki, tkári, tkál, tkán; drugih tiga konza ni nobnih.

9) Konez *lem*.

a) Popolnim nevpravni so:

kólem, kóli, kláti, klal, klán.

mélem, méli al mlì, mléti, mlél, mlèn al mlét.

štelem, šèli, štláti, štlál, štlán.

Ti so druge vunajne podobe, nótrine pa perve, to je, so délavni, ne šturivni; vuner šturiven je:

póshlem, póshli, posláti, poslál, poslán.

b) eni tiga konza so íploh perve vunajne ino nótrine podobe, navada po vezh krajih jim pa daje tudi konez *lem*, tak je: *gibam*, ktirga po dosti krajih isrezhejo *giblem*. Nektiri kraji imajo oba konza v' navadi, kakor jim na esik pride, tedaj pravio samo v' ídajnimu zhasu ino v' velivnimu.

gibam ino *gíblem*, *gibaj* ino *gíbli*, *gíbati*, *gíbal*, *gíban*; timu podobni so:

drémam ino *drémlem*, *gugam* ino *guglem*, *klèpam* ino *kléplem*, *šhipam* ino *šhiplem*, *šhkripam* ino *šhkriplem*, *sibam* ino *siblem*, *tipam* ino *tiplém* (tipli namešt tipaj sún she malokrat slíshal) sam *jemlem* je povsót navaden, nikdir pa *jemam*, tedaj ima:

jèmlem, jèmli, jemáti, jemál, jemán, (*jét* pa v' sloshenih) kakor sajét i. t. d. ti so taki:

isjémam al isjémlem, isjémaj, isjémati, isjémal, isjét.

najémam al najemlem, najémaj, najémal, najét.

objémam al objémlem, objémaj, objémati, objémal, objét.

odjémam al odjémlem, odjemaj, odjémati, odjémal, odjét al odvsét al odsét.

pojémam al pojémlem, pojema, pojémati, pojémal.

perjémam al perjémlem, perjémaj, perjémati, perjémal, perjét.

prejémam al prejémlem, prejemaj, prejémati, prejémal, prejét, tako tudi: sajémam, vjémam, vnémam, itd. Od tod pride:

10) Konez *mem*.

Od saštáraniga *jemám* al *jmèm*, ktir is-haja is *imám*, tako je poslavit: *vsámem*, kakor bi hotel rezi: *v sa imam*, *v' sa jemam*, *v' sa jmem*. Ti so vsi sturivni ino jih tako preprégamo:

objámem, objámi al objèmi al objmì, objéti, objél, objét

prejmem, prejmi, prejéti, prejét.

prímem, prími, priéti, priél, priét.

snámem, snami, snéti, snél, snét.

sajmem, sajmi, sajéti, sajél, sajét.

Vjámem, vjámi al vjèmi al vjmi,
vjéti, vjél, v ét.

vnámem, vnámi al vnì, vnéti, vnél, vnét.

vsámem, vsámi al vsèmi al vsmi,
vséti, vsél, vset

Pomnja. Kashe, de od *sajmem* isví-
ra deléshje *jél - a - o*, kar poméni *sazhél*,
kakor bi rékel: je jéla jókati, to je, sa
iméla je jók; sajéla je ók. Morebit pa je
ta rézh sgol íkrájshhanje beséde *sazhél*.

11) Konez *pem*.

Hódi kakor *bem*, ima tedaj *sti* ino
el namešt *iti* ino *il*, kakor:

hròpem, hrópi, hròpsti, hròpel.

fòpem, fòpi, fòpsti, fòpel (fòpen al
fòplen v safòpen al safòplen hlév.)

tèpem, tèpi, tèpsti, tèpel, tèpen
al tepèn.

12) Konez *rem*.

bèrem, bèri, bráti, bràl.

dèrem, dèri al drì, drati, dèrel, dèrt.

pèrem, pèri, práti, pràl, prán.

mòrem, mòsi al mòresh, mòrati, mò-
gel (per -) mòran

srèm, sri, sréti, sèrel, sèrt.

shmém, shmi, shméti, shmèl al shèl,
shmet al shet.

shrèm, shrì, shreti, shèrel, shèrt.

tárem al tèrem al trem, tèri al trì,
tretì, tèrel, tèrt.

zrèm al zverèm, zri, zreti, zvèrel, zvèrt.

Ti vsi so delavni. Tako hodio tudi is nenavàdniga prèm slosheni, ktiri pa so vsi flurivni kakor:

Odprèm, odprì, odpréti, odpèrel, odpert.

Tako delajo: oprèm, perprèm, rasprèm, saprèm, vprèm; tih delavna podoba je: odpéram, opéram, itd.

13) Konza *sem* ino *sem*.

nèsem, nèsi, nèsti, nèsel al nèsel, nèsen al nesèn.

pásem, pási, pásti al páfiti, páfel, páfen.

rássem al rastem, rasi, rasti, rasel al rastel, ráshen

tressem, tresi, tresiti, tresel, tresen.

grissem, grisi, gristi, grisel, grisen.

molssem, molsi, molsti al mlesti, molsel, molsen: vsi ti so delavni.

14) Konez *shem*.

brishem, brishi, brisati, brisal, brisan.

krëshem, krèshi al krèšaj, krèšati, krèšal, kresan.

píshem (zherke) píshi, píšati, píšal, píšan.

píshem (s' sapo) pravio nektiri, vezh njih pa píham; tedaj: píhaj ino píshi, píhati, píhal, píhan.

teshem al tudi tèsam, tèsaj al tèshi, tèsal, tesan.

ishem, ishi al iskaj, iskáti, iskál, iskán; ti so vsi delavni.

15) Konez *shem*.

a) eni premenjajo *shem v' sati, sal, san*, kakor:

káshem, káshi, kásati, kásal, kásan.
lishem, lishi al lisaj, lísati, lisal, lisan.
màshem, máshi al másaj, másati,
másal, másan.

réshem, réshi al rósaj, rósati, rósar, rósan.
fèrshem al ftrúgam, ftershi al ftrugaj,
ftergati al ftrugati, ftergal al ftrugal,
ftershen al ftrushen.

vèshem, veshi, vésati, vesal, vésan;
ti vfi lo délavni.

b) drugi imajo *si, zhi, gel, shen*, kakor:
léshem, lesi, lèzhi, légel, (po -)
léshena trava.

fèshem, fési, fézhi, fégel (ob) feshen.
ftrishem, ftrisi, ftrizhi, ftrigel, ftrishen.
vèrshem, versi, verzhi al vrèzh, ver-
gel, vershen; sam ftrishem je délaven.

16) Konez *tem* ino *tèm*

Hódi kakor *dem* kakor ga tudi nek-
tiri isrekujejo.

gnètem al gnèdem, gneti, gnesti,
gnetel, gneten.

mètem al medem, meti, mestti, me-
tel, meten.

plètem al pledem, pleti, plesti, ple-
tel, pleten.

zvetem, zvetí, zvésti, (ras-) zverèn;
vfi delavni.

17) Konez vem.

Rjovem, rjovi, rjovéti al rjuti, rjul
al rijúl, je délavén.

18) Konez zhem.

Konez zhem je namešt *kjem*, *tjem*,
zjem al *tam*, satorej v' drugih pregbah *k*,
t al *z* na dan pride; so pa dvoji: eni ima-
jo neokonzháven na *aii*, kakor:

a) Klizhem, klizhi, klízati, klizal, klizan.
mèzhem, mèzhi al mètaj, mètati,
mètal, metan; šta délavna.

b) Drugi imajo neokonzhaven na *zhi*,
veliven pa na *zi*, kakor:

pèzhem, pezi, pèzhi, pékel, pezhen.
rèzhem, rezi, rezhi, rékel, rezhen.
fézhem, fézi, fézhi, fékel, fézhen.
tézhem, tezi, tezhi, tékel (pre-) tezhen.
tòlzhem, tòlzi, tòlzhi, tòkel, tòl-
zhen; rezhem je fluriven, drugi so délavni.

c) Konzi *ázhem*, *èzhem*, *òzhem* so dé-
lavni, ino njih konez na *tám* je med lud-
mi ravno tako navaden, kakor na *zhem*;
imajo teda dva konza, kakor tisti na *ujem*.

klepetám al klepèzhem, klepetàj, kle-
petáti, klepetàl, (o -) klepetán

ropotám al ropózhem, ropotàj, ropo-
táti, roporàl.

šhegatám al šhegázhem, šhegatàj, šhe-
gatáti, šhegatàl, šhegatán.

trepetám al trepèzhem, trepetàj, tre-
petáti, trepetàl.

d) *Hózhem*, s' *h* sprédej, kakor ga gorénki Dolinzi prav isréka o, al pa krajšhi med ludmi sem tertje navaden *zhem* gré tako:

hózhem, *hòti*, *hotéti*, *hòtel* (*hotla* al *hotéla* itd.)

zhem, *hòti*, *hotéti*, *tèl* (*tla*) al *tèl* (*tél*.)

Nózhem, ne *hòti* al *nòti*, ne *hotéti*, *nòtel*, (*nótla*) al ne *hòtel* (ne *hotla* al ne *hotéla*.)

nezhem, ne *hóti* al *nòti*, *netéti*, ne *tel* (ne *tla* al ne *téla*.)

19) Glagoli s' konzam *ém*.

§. 61. Takih je malo, vñak ima svoje posebnosti; tukaj imash vñe:

dém, *désh*, *dé*; *déva*, *désta*, *désta*, *sh. dévi*, *désti*, *désti*; *démo*, *déste*, *déjo*: *dej* (*jes*, *dej*, *naj dé*; *dejva*, *dejta*, *dejta*, *sh. dejvi*, *deti*, *dejti*; *dejmo*, *dejte*, *naj déjo*: *déti*, *dèl*, *dét*. Eni pravio rajšhi: *denem*, *dèni*, *djáti*, *djàl*, *djàn*; vuner tudi ti pravio: *terdoglavza dej v' íholo*, *dej ga k' délu*, al *dej ga drugàm*; kamor ga *désh* (*dénešh*) mu nizh ne gréde v' glavo,

grém glej sgor: 4) *Konez dem*.

jém, *jésh*, *jé*; *jéva*, *jèsta*, *jèsta*, *sh. jévi*, *jésti*, *jésti*; *jémo*, *jèste*, *jéjo* rajšhi

jedó: jèj al jèj (jes) jej, naj jè; jèjva al jèjva (jèjvi al jèjvi itd) jèjti, jedózh, jèdel, jèden. Èni tudi rezhejo: jèvà, jèjtà; jèvi, jèjti; jemò, jèjtè.

Vém, fdajni zhaš kakor *jém*; veliven védi (jes) védi, naj vé; védiva (vi) védita (ti) védimo, védite, naj véjo al vedó; véditi, védel, véden.

Tako hodi: isvém al svém, ino savém ie.

Drugi slosheni hodio drugazhi, sa take naj bo rasgled: povém, povèth, itd. kakor vem; veliven: povèj (pòvi) naj pové; povèjva (vi) povèjta (ti) povèjmo, povèjte, naj povéjo al povedó, povédati, povédal, povédan. Tako hodio: dopovém, ispovém itd. Dém, grém, jém so délavni, ti drugi sturivni.

Glagoli s' konzam *im*.

§. 62. Ta konez hodi veš po isglédu *gònim*, samo terpivno deleshje rado gré drugazhi, postavim:

20) Konzi *bim, mim, pim, vim*.

Délajo deleshje terpivno na *blen, mlen, plen, vlen*, kakor: lubim, lublen; lómim, lomlen; kupim, kuplen; stavim, stavlen.

21) Konez *dim*.

Preménjamo v' *jen*, kakor: v^àdim, v^à-jen; sódim, sójen: zhédim ima zhéden ino zhèjen; lam vidim ima viden.

22) Konez *nim*.

Se rad premenja v' *njen*, kakor smo sgor rekli, to je, gónen ino gonjen.

23) Konez *rim*.

Preménjamo v' *rjen*, kakor: kúrim, kurjen; mérim, mérjen.

24) Konza *sim* ino *sim*.

Se spreménjata v' *shen* ino *shen* kakor: prósim, próshen; vósim, vóshen.

25) Konez *stim*.

Prejde v' *shen*, kakor: zhístim, zhíshen.

Pomn'a. Nektiri konze: bim, lim, mim, pim, vim délažo topléne, to je stavio *j* pred *en*, kakor: lubljen, hvaljen namešt hvalen, lómljen, kupljen, stavljen.

Glagoli s' konzam *im*.

§. 63. Med timi jih nékaj na stran vdarja, glej jih tukaj po svojih konzih:

26) Konez *bim*.

Déla vselej terpivno deleshje na *blen*, kakor dobím, doblen; sgubím preštavla vdar v' *sgùbil*, dalje pak ima sgubíla itd.

serbí me, ima naj me serbí, serbėti, serbèl, —

skerbím, skèrbi, skerbėti, skerbèl (o-) skerblen.

27) Konez *dīm*.

Ima terpivno deleshje na jèn, kakor: gradím, grajèn.

sedím ima sedì, sedėti, sedèl, —

28) Konez *jīm*.

Je vpraven, rasun:

bojím se, bóji se al boj se, bati se, bal sim se, —

stojím, stóji al stój, stati, stal (pre-) stán.

29) Konez *līm*.

Ima per frédnih glagolih *èti*, *èl*, *èn*, kakor: molím, mòli, molėti, molèl (po-) molèn; shelim, shèli, shelėti, shèlèl (she-*léla*) sa - shelèn.

Djavni gredo prav, rasun:

Bolí me, bòli me al naj me bolí, bolėti, bòlèl (boléla) je.

30) Konza *mīm* ino *nīm*.

Délata *nl*, *èti*, *èl*, kakor: shuím, shumì, shumėti, shumèl (shuméla) — bb-bním, bobnì, bobneti, bobnèl, —

31) Konez *plm*.

gré prav, rasun de ima terpivno deleshje na *plen*.

kropím, kroplèn; terpím (pre -) terplen; isjémaj:

ípím, ípì, ípáti, ípàl (sa -) ípán.

32) Konez *rim*.

Hodi prav, samo terpivno delesh'e déla na *jèn*, kakor: morím, morjèn; rasun:

gorím, gòri, goréti, gòrel (goréla itd.)

33) Konza *f'm* ino *s'm*.

Délata terpivno deléshje na *shèn* ino *shén*, kakor:

gafím, gáfì, gafíti, gafíl, gafhèn.

jesím, to je, jés délam ima: jési, jesíti, jesíl, jeshèn.

jesím, to je, jéso komu délam al jés-niga delam, ima: jési, jesíti, jesíl, jésen al jesèn. v' tim pomenu nektiri pravio: jésam, jésafh itd. jésa), jésati, jésal, jésan, kar te meni bolshi sdi.

34) Konza *shlm* ino *shlm*.

Imata po vpravi *shlti*, *shll*, *shèn*; *shlti*, *shll*, *shèn*, rasun:

díshím, díshi, díshati, díshal (ras-) díshán

tíshím, tíshi, tíshati, tíshal (is -) tíshán.

beshim, béshi, beshati, béshal, —
dershim, dèrshi, dershati, dershal,
dershán.

leshim, lèshi, leshati, leshal (po -)
leshán

mishím, míshi al mishì, mishati, mi-
shal, —

reshím, rèshi al réshi, reshati, re-
shal, —

35) Konez *tím*.

Hodi per djavnih prav, fredni pak
imajo *èti* ino *el*, kakor: hitím, híti, hité-
ti, hitel (pre -) hiten.

36) Konez *vím*.

Tiga kónza djavni imajo terpívno de-
leshje na *len*, kakor: lovím, lòvi, lovíti,
lovíl, Iovlen (lovljen)

Sredni imajo *èti* ino *el*, kakor: shivím,
shìvi, shivéti, shivel (o -) shívlén.

37) Konez *zhím*.

Djavni imajo vfe prav, kakor: naro-
zhím, naròzhi, narozhíti, narozhil, na-
rozhèn.

Sredni imajo *ati* ino *al*, kakor: kle-
zhím, klèzhi, klezhati, klezhal (ras-) kle-
zháne (koléna.)

P o m n j a.

Vsi sloshèni glagoli hódio po stopínah svojih do sdaj rasložhenih pervoobrásnih, tudi takrat, kadar se sprenénjajo is djavnih v íredne, al is írednih v' djavne; postavim; *terpím* ima vselej, tèrpi, terpéti, terpel, naj pomeni al de sgol *terpím*, al de kakihino nadlogo *terpim*; íredni *odterpím*, ima *odterpéti*, *odterpel*, kakor djavni *preterpím*, *preterpéti*, *preterpel*. Djavni *poleshím* travo ima, travo *poleshati*, travo *poleshal*; kakor íredni glagol *leshím*, *leshati*, *leshal* i. t. d.

V. D e l é s h j e.

§. 64. Kaj je deleshje, imo shé povédali §. 51 je namrezh beséda deléshna glagolskih ino perlóshkih lastnóšt. Kako se ima v' govorjenju vé sati, bomo v' tretjemu délu (C. Vé sanje) kasali.

VI. P r e d l ó g.

§. 65. Predlógi so besédize, ktire predlágamo drugim besédam sa kásati, kako se ena stvar nanásha na drugo, kaj je ena rézh proti drugi, kako se dve rezhi med seboj al proti seboj sadershiti, postavim re-

kózh: Sava tezhe proti zhernimu morju, kashem s' besédo *proti*, kam te Sava ne-
 fe: Peter gréde mémo mene, kashem s'
 besédo *mémo*, kako te Peter proti meni
 sadershí. Ravno to kashem, kadar re-
 zhem: glej poglèj *mémo* gré, pa ne po-
 gléda v' mé. Besédize *proti*, *mémo*, v' ino
 druge take vfelej stojé pred drugimi besé-
 dami, sa to jih klizhemo predloge, kér to
 predloshèni drugim.

§ 66. Predlogi so eni nelózhlivi, to
 je, ktire tako pred druge beséde postav-
 lamo, de se s' njimi spopádejo v' eno be-
 fédo, ino de nikol sami sá se ne stoje, ter
 se nikdar ne dajo od drugih lózhit. Dru-
 gi so lózheni ino lózhlivi, to je, al stojé
 sami sá se, al se rudi nektiri s' drugimi
 besédami spopádejo, pa se dajo lozhit.

I. Nelózhlivi predlogi so: *ras* — *pre* —
spre — postavim: rastergam, pretergam,
 premajhin, spreménjam te.

II. Lózhlivi snajo s' drugimi besédami
 spopádeni biti ino rudi sami stati, ti so:
 bres, do, is, med, na, nad, o al ob-
 od, per al pri, po, pod, pred, spo, spre,
 f', so, s', so, sa, v', postavim: bresdúshen,
 dodajam, isrózham, medstavim, nalo-
 shén, nadlóga, ovít, obdán, odgernem,
 perlóshnost, prihod, popàrim, podlóga,

predhájam, s' hod, stisnem, sošed, svit,
soštavljam, sarod, vpadem, špopãdem,
šprimem.

III Lózheni šo vsi družì, ktire bomo
kmalo imenvali, ino ti še s' drugimi ne
špopãdajo, svunaj zhe bi kdo nove škla-
danja bešedi vãgati hotel.

§. 67 Lózhlivi ino lózheni svunaj
špopãdania s' drugimi devajo imena, pred-
loge ino nameštíména v' kakšnin neravni
padesh, to je, ne v' imenvavniga, ktir šam
je raven, temozh v' ktirga družiga, ktire
vše klizhemo *neravne*. Med timi šo taki:

a) Ktiri hózhejo *rodivniga*:

bliso	okróg, króg, okól,
bres al pres	okóli, okólj
do	poleg
is	prék
is med	prizho
namešt	rasun
mémó, mém	špòd
od	šprèd
	šréd
	savol, saštrán, obštran
	sgòraj, sgòrej
	snotri
	sravno, sraven
	vunaj, svunaj
	verh
	višhe.

b) Ktiri hozhejo *dajavniga*,

1. všelej ga hózhejo bres pogòja:

k' ino *h'*, *próti*, *napróti*, *naprót*, *na-
sprót*, *naprèj*.

Pomnja Namest *k'* stavimo *h'* pred glásmi *g*, *k*, *ík*, *sh*, *z*, *zh*, postavim: *h'* gabru, *h'* kraju, *h'* íkali, *h'* sheni, *h'* zélti, *h'* zhlovéku. *Naproti*, *naprót*, *naprèj* ino *na* *naprót* všelej sad *stojé*, *kakor*: meni *napróti* *gré*, *nam naprej* *gré*.

2. vzhafi ga hozhe ino s' pogòjam:

Sóper; to je s' tim pogojam, de prašamo: komu *soper*? ino de sad *stoji*, postavim: meni *soper* *délash*.

c) Ktiri hoté toshivniga,

1. bres pogòja všelej:

skós, *sa*, *zhes*.

2. s' pogo'am, na prašhanje: *kam?*
doklèj? *kaj?* *kamo níki?*

ob, *kakor*: *ob* poshtenje *pri*, *ob* zhaft *perpraviti*.

med, *mej*: *med* kolésa *padem*, *med* otrobe *te mésham*.

na: *na* goro, *na* drugi dan, *na* Lashko, *na* potok, *na* itudènz, *na* Dunej, *na* kvishko,

nad: tizh nad hišho séde, so shli nad Turka.

po: po koga grém, hitím, pridem, skózhim, pothlemi itd. kadar se gibam po kakihino rézh.

pod; kadar se pod kaj ganem, kakor: pod strého stópin.

sa, to je sad sa nekaj grém, kakor: sa sid se skrím.

v', to je kadar se v' nekaj podám, kakor: idi v' tshítho, v' Dalmazio itd.

d) Ktiri hoté skasaven padesh,

1. bres pogoja:

per al pri, kakor. *per* rokah, *per* sidu.

2. na prashanje: *kjè? kako? kdaj?*

na: na kòlah.

ob, to je ob kakim zhasu: ob shestih. Pomni: o rad stoji pred glásmi *b*, *p*, ino *v*, zhe ni nevarnost pomóte, kakor: o binkuhtih, o velíki nozhi, o prashnikih; pa tudi sploh pred prashnikih imenih, postavim: o trojázih.

po: po sneshnikih je inég, po planínah lepá patha, po sovrashnikih mahnem, po délavnikih pride prashnik.

v': v' sholah imajo pridne rádi.

e) Ktiri hozhejo sturivniga,

1. vlelej:

s', *š'*, *šó*, *so*: *s'* nosham, *s'* tovarsham.

2. na prashanje: *kje?*

med, mej: med hishama je niva, mej dé-
lam si vzhasi oddahni, ~~mej tolováje~~
~~sajidema~~

nad: nad nama je nebo višnélo.

pod: pod gabram te hladiva.

pred: pred nama je trata selena.

sa: sa nama sori s' rudezhim sadjam navé-
sana jablan.

VII. N a r é z h j e.

§. 68. Narézhje pové, kako se kaj godí, kjé, kdaj tegodi, al se je godilo al bo. Postavim rekózh: *drugázhí mislim, tukaj sim bil, drévi pojdem*, narekujem, kako mislim, kjé sim, kdaj pojdem; tedaj *drugázhí, tukaj, drévi* so narézhja, ker narék-vajo, kako so naménjeni glagoli: *mislim, sim bil, pojdem*; to je, kér s' njimi narézhemo kakihino je délo glagolovo, al kakshine so njega okóshine. De s' kratko ino vuzhèno betédo govorím, bom rekel: *Narezhje* je betéda narekajózhja al glagolovo kákshinost, al njega okóshine. Tedaj so podobne perlógam, to je, kakor perlog kashe, kakshina je iménvana rézh al oteba, tako narezhje, kakshino je glagolovo djanje al terplenje.

Satorej je vsak perlóg v' frednimu spolu, imenvavniga pádesha, edinjiga shite-

vila, po vsih stopnjah mérjenja, shé savol tiga narézhje, ako ga glagolu perloshimo, postavim: mladénzh *lepo bére, lépshi* pihe ko láni, *le narlépshi* véde.

Verh tih is sledniga perlòga vsétih narézhij je she velíko drugih pravih. De té prave narézhja raslozhno pred ozhi postavim, jih tukaj pod prashanja sverstim.

Narézhja na prashanje:

a) kjé?

bliso, blishi, narblishi; dalezh, dalje, dalj; drugej, kjerkol, lih tam, néki; níkir, nídir, nídir; nótri, ondi, pòleg, povfód, prozh, femtertjè al fem tertjè, ípód, fréd al frédi, íhtriz, sad, sdól al sdòlaj, sgór al sgòraj, snótri al snótraj, sraven al sravno, svuni al svunaj, tam al tamki al tamkaj, tuki al tukaj al tu, vmél, vunàj, vunód al unód.

b) kód?

kódar, drugód, tód al letód, íkós, íkos in íkòs, onód, vunód, prék, nékod.

c) od kód?

od kódar, od dalezh, od drugód, od nékod, od onód, od ród, od vunód.

d) kolko krat? kolkrat?

tolko krat al tolkrat, pogósto, porédko, ípét al íopét, zhafi al vzhafi, malokrat, manjkrat, dostikrat, vezhkrat itd. s' perstavkam *'krat*.

e) kólko? kólíko?

dovèl, dosti, malo, manj, malo al en málo, en manj, nékaj al nékej, faj al vsaj, tólko al tólíko al télko, velíko, vezh, narvèzh, prevezh.

f) kdaj?

bersh, danaf al dnef, davi, davno al sdavno, dopoldne, drévi, jádreno al jáderno, jutri al sajtro, kadar, kadam, kòl, kdej al nékdaj al nékidan al nékdej, kmal al kmalo, kòj al tkòj, lani, létaf al létof, lih, lih prav, napósled al sadnizh, nikdar al nikòl, novizh al snòviga al snovo, nozój, opoldne, opolnózh, pojútrinim al pojútrishnim, popoldne, popréd al poprej, pozhasi, préd al prej, predláni al predlaníkin, pred vzhéraj, ravno, sizer al ízer, íkor al íkoro al íkoraj, ínózhi, sdaj al ídej, sdaj sdaj, sdajzi, sgódaj al sgóda, smiraj al smiram, svezher, íhe, shé al vshé, tazháf al takrát al tedàj, únidan al undan, vedno, vfelej, vzhéraj, vzháf al vzhafi, zháfama, zhedalje.

g) doklèj?

do, dokler al dokle, dotlè, dosdaj.

h) kako?

bol al bolj, drugázhi al drugazh al inàk al inàko, kakor, na gláf, nàpak

al nàpek, rado, posébej, poséбно al íú-
febno, samótesh, skup al vkup, saftón
al saftón, slasti al slast, slo, snàk al sna-
ki, rítnisko, tako, tako kakor, tako ka-
ko, víhézh, zlo.

Pomnja. Na prashanje *kako* odgovar-
jajo tudi

a) naméstne deleshja, postavim: skri-
vaj, skrivshi, skákama, tákama, stákama,
natégama, stojé, gredé, oprímhi itd.

b) imena ino perlógi v' sturivnimu
padeshu bres predlôga s' ino s' konzam
ama al *oma*, kakor: tíhama, védama,
stràhoma, máhama al máhoma; te pride-
jo od imén: *tih*, *védnost*, *vid*, *strah*, *màh*.

Tedaj take deléshja ino iména se sna-
jo tudi íhtéti med narézhja.

i) kam?

dalezh, dalje, doli al dol (tje doli,
sem doli) drugàm, gòri al gor (tje gori,
sem gori) kamor, kamorkol al kamor kol,
kvishko, mémo al mém, na, na dvóje,
naprej, nàrasen al faktèbi, nasáj, nas-
dól, nékam, nikamor, notri, okól al okó-
li, prék, prozh, sem al lèsem al sè, tje
al tjekej, sem ter tje, vun al vunkej.

k) kako silno?

komej al komaj, prav, skoro al
skorej, slo, zlo.

l) je li? li? al li — al ne?

blèso al bles, je (kaj pa de, kaj pa) ne, zlo ne, kratko nikar ne, po nobèni zèni ne, jávalne, nikár, nikár ne, nikarta, nikarté, pázh, morebit, sna bit, mordè, ref, saréf.

m) sa kaj? sakáj?

sa to, sato, savol, tjer al kjer.)

n) doklèj?

dotlè, docklè.

o) dokorèj?

doforèj.

p) obkorej?

obforèj.

r) odklèj?

s' mládiga, od-itd.

Pomnja. Vse té prafhanja so tudi narézhja, kakor so njih odgovori.

VIII. V é s.

§. 69. Vés je be'édiza, ktira skup vé. she dvé al vezh drugih be'éd, dva al vezh stavkov govorjena Postavim: ogin ino vóda, al plavaj, al vtóni, zhe v' morje padesh; tukaj so vesi: ino, al, zhe,

ker druge besede ino isréke vkup véshejo. Vési to devetire :

1) Vésavne ino rasproživne :

ino, in, i; ter, tar; tudi, tud; kakor tudi, kar — tolko, kakor, — tako, li — al, zhe vezh — tim vezh, ne samo — she veliko vezh, nékaj — nékaj (sempla je po verhu nékaj luha nékaj mokra) ko — to (ko bi ga naj raji vidil, to ga ni) rasproživne: ne — ne, zhe manj — tim manj, niti — niti.

2) Lozhivne :

pà, pàk; *temozh*, (to stavimo, kadar pomen dveh isrékov lozhimo, kakor: ne jegram, de bi obogátil, temozh de enkrat írezho poskufim.)

Ampak (stavimo, kadar se predméti nashih isrékov lozhio, kakor: ne jegram, ampak li glédam.)

al, ali, ne — temozh, ne — ampak, ne li — ampak tudi, de si ravno — vuner, deslih — vuner, de lih — vuner.

3) pogajivne al vgovorivne :

ako, ak, zhe; ako bi, zhe bi; ako ne, zhe ne; de li, ako li, zhe li; dokler, dokle; li.

4) nasprotivne al soprotivne:

al; al — al; pak, pa (pak ino pa v' timu poménu ne stoji spred, ampak sa per-vo besedo v' isreku, kakor: on déla, ti pa krisham roke nósih.)

li, famozh, vuner al vunder.

5) dovolivne:

deslíh, deslíh, de lih, ako lih, zhe lih, de si ravno; fizer, izer.

6) vsrok snanivne:

kér, tjer, dokler; de, de bi, deb'; satórej, tórej, sa to, tedàj.

7) íklepavne, to je, íklep délavne:

tedàj, tedòj, tórej, satórej, sa to, savol tiga, sa tiga voljo; po tim kér.

8) verstivne:

verh tiga, sravno tiga al sraven tiga, potle, potlej, napósled, sadnizh.

9) permérjavne:

ko (Triglav je víshi, ko Grintoviz) lih (lih to nozhem rezhi — to lih nisim ménil. —)

IX. M e d m è t.

§. 70. Medméti so besédize, s' ktirmi damo na snanje kakshin obzhutik nashe du-
h

šhe ; so glasi nashih nótrinih obzhutkov,
ktire med nash govor vmeš metamo ali
mézhemo ; so, de prav na tanko rezhem,
oglaš nashiga obzhutenja.

Tukaj imash per nai navadne obzhut-
ne oglàse :

1) Oglàs veselja : ju ! ju ju ! juhej,
hájlafa ! hòplafa ! hojà ! hujá !

2) oglàs shálošti : àh ! òh ! ó ! joj !
o joj ! jòjmene ! gorjé ! gorjé meni !

3) oglàs sazhúdenja : ò ! ó ! ov !
tète ! ni mogózhe !

4) oglàs sapásenja ali obnáglenja :
ohò ! hà ! hahà ! (sim te dobil , sim te vjél)

5) oglàs podbudènja : àla ! nò ! nuj !
nujte ! li na noge !

6) oglàs tíhiga klízanja : št ! bšt !
tudi molzhat (velévanja)

7) glasniga klízanja : òj ! ójte ! zhàj !
(daj sem.) nà ! najte !)

8) oglàs gnúšenja : pej ! (fej) bà !
báh (sanizhváje)

C. VĚSANJE.

§. 71. Věsanje vuzhí samotne beséde věsati v' ikup dershézhе govorjenje. De se nam bo govorjenje věsalo, je třeba pervizh věditi, kako se vlako pleme besedi s' drugimi sklépa ino sklada; drugizh, kakshin sled, versto ino red hozhejo beséde imeti v' zelih isrékih ino stavkih govorjenja.

I. Sklad besedi med seboj.

Sklad imén s' iméni.

§. 72. Dva imena (al njih vezh) stavimo v' en ino ravno tisti padesh, kadar stojé v' eni perméri, to je:

a) Kadar so s' věsmi al med seboj svosláne, al rasprójene, postavim: sonze svéti dobrim ino hudobnim; premislík, vum ino sovét najdemo per starih; nisim najdel ne gospodarja, ne hlapza, ne dékle domà.

b) Kadar eni rezhi vezh imén damo, al sa ralózhik perkládamo, postavim: pod Zelarjam Avgustam. Krain stoji na réki Savi. Jadar mesto Dalmashko.

§. 73. Med iménama v' neenáki perméri tisto imé, ktiro odgovarja na pra-

šhan'e *zhigáv*? preménjamo v' *perlastivni perlòg*, zhe stoji sgol samo, ino bres perlòga, bres namestiména; ino ga skladamo v' špolu, številu ino padeshu s' drugim iménam, postavim: Krajnzi to na Zesarjovo povèle naredili zešto proti Terštu (kdo je naredil? — Krajnzi; kaj? — zešto, kam? proti Terštu; na kaj? — na povele; na zhi-gavo povele? — na *Zesarjovo*) Tako pravimo:

méštni ljudje, šofédova hiša, šhpanški kral, morška voda, vojskina šrezha, šmertna nevarnost, Jakova Miza, Mizin Jaka, zesarške povèle, to je (vezh zesarjov povela, al šploh *kaiserlich* ne des *Kaisers*) telo je dùhovo prebivalšhe.)

Zhe pa take iména nišo sgol same, pridejo v' rodiven padesh, postavim: na Zesarja Karla povèle, na Karla šhestiga povèle, na švetliga Zesarja povèle, ljudje teršáhškiga méšta, hiša mojga šoféda, voda adriahškiga morja, zheterte vojske šrezha, itd.

§. 74. Kadar *en del zéliga* imenujemo, pride ime zéliga v' rodiven padesh, postavim: kol kruha, versta drevél, polovíza nive, ura je šhtir in dvajseti dél dnéva, vos šena, škléda ríb, konez nive, per kraju morja, sazhétik modrošti je štrah boshji.

Pomn'a Takim skladam so tudi nek-
tiri drugi podobni, ki ne poménio narav-
nost en del zéliga, postavim: Bag je sa-
zhelnik sveta, v' fredi morja je ena truma
ludi vtonila; zhafti lakomnost je sapelí-
va, zhafti marnost je prav. — Vum tvoj ino
navada med ludmi te bota dalje vuzhíla,
kaj je lepši.

§. 75. Kadar *popisujemo* kakshino rezh
po svoji *lastnosti*, podóbi, velikosti, téshi,
vrédnosti, zhasu, terpéshu al shtevilu,
pridejo té lastnosti v' rodivni padesh, ka-
kor: mladénzh' dobriga serza, zvét po-
sebne lepòte; zhlovek nesnáne velikosti se
pravi velikán; suliz dvajset liber se réd-
ko najde; zhigar je malo, je drago; déte
shirih tédnov; mersliza lanskiga zéliga lé-
ta se mu she posná; snég je béle barve
voda pa nobène; star dveh lét, léta star, itd.

Pomnja Snamo tudi rezhi, poséбно
lep zvét, nenavadno velik zhlovek, dvaj-
set librini sulzi, je drago, lanská zelolét-
na, snég je bél; tako tudi: sód sheft vé-
der, al sheft védrin sód; zhlovek shlaht-
niga roda, al shlahtno rojen, itd.

Sklad perlóga s' imenam.

§. 76. Perlog stavimo al pred imé, al
sa imenam, kakor hozheta imeti lepši
glaf ino perpotif, ter ga skladamo s' ime-

nam, to je, ga dévamo v' tisti spol, shtevilo ino padesh, ktirga je imé, postavim: stara petiza star priatelj, sdrava pamet frézhá velika, Bog je gospodar premoshenja nashiga, itd. Karel Velki, Albert Pervi, imata perdevik sa teboj.

Pomnja. Zhe se perlog nanasha na vezh imén, ga ikladamo al:

a s' imenitnejim spolam (nar imenitnejí je moshki spol, potle, fredni, sadni je shenki) tedaj: jelen, tele ino kushúta so lovzam vshli; tele ino koshuta sta vshla lovzam (ne vshli) prav pak: terna ino koshuta sta (sti) vshli, obilnost in lenoba sta shkodlivi.

b) s' tistim imenam, na ktirga se perlog narbol namasha, postavim: Mésto Terst je lépo, Terst primoriko mésto je lép.

§. 77. Perlógi, ktiri poménio ikorb, strah, veselje, obdolshenje, posablenje, spomin, obilnost, nimanje, snanje, shele; devajo imé svojiga predméta v' rodiven padesh, postavim: zhashti *maren*, *bojézh* ljudi, *vesél* dobre létine, *kriv* tatvine, *posabliv* svojih dolshnosti, *pomliv* prejetih dobrót, *sit* kruha, *potreben* hrane, *snaden* lepih vumétnost, *shèlen* navúka, taki perlogi so she ti: *delèshen*, *dovólen*, *lákomen*, *marliv*, *pláshen*, *pòlen*, *posbréshen*, *pra-*

sen, premóshen, rasúmen, rodovitén, skerben, skúshen, stisnen, strashliv, svést, smóshen, shejin, várizhen, vâjen, vréden, vumen, vuméten.

§. 78. Dajavni padesh hozhejo perlogi: dopadliv, enák, korlsten, lasten, lub, perlizhen al prilizhen, permérjen, podobén, pokóren, poslúshen, prieten, spodóben, svest; vsi ti na prathanje komú? postavim; svést gospodarju itd.

§. 79. Toshivniga s' predlogam na hozhejo: bólen, gluh, hrom, imeniten, slab, slép, slovèzh, vbóshen, postavim: bolen na pluzhah, gluh na eno vuho, itd.

Raba shtevilnih imén.

§. 80. Vse pervoobrasne shtevíla od pét dalje so v' imenvavnimu ino toshivnimu padeshu imena íredniga ípola. Take so tudi vse is rédovnih shtevil ino drugih pregiblivih shtevilnih imén isobrasene narezhja v' írednimu ípolu. Tedaj pridejo v' rodivni padesh tiste imena, ktire pomenio zeli rod, is ktirga je tisto shtevilo vséto, postavim: pet nashih íosédov je prizhalo, íhest íosédov ío na perlégo gnali, dvoje telét, troje otrók, zhvetiro ráz, itd. V' drugih pádeskih pa take imena v' ívoj pravi padesh pridejo, postavim: íednim íosédam je bila perléga dana, s' ós-

mimi prizhami je svojo pravizo skasal, per desetih prizhah so bile beséde enake.

§ 81. Ure shtejemo s' pervoobrasnimi shtevili, postavim: je ena, je dvé, je tri, itd. okol ene, dveh, tréh, shtirih itd. ura bíte eno, dve, tri, shtir, pét, dvanajst.

§ 82. Per vezh vkup stojézhnih shtevilih ino létnih zifrah sklanjamo samo sadno zifro, postavim: sim v' pédeset, ino zheter-timu létu, sim v' shtir ino pédesetimu létu, v' jesar osem sto in enajstimu letu.

Sklad ino raba namestiména.

§ 83. Sklanjavne namestiména sklada-mo s' imenmi ravno tako, kakor perlo-ge, v' spolu, shtevilu ino padeshu.

§ 84. Višhi in imenitnejši ludi, ktire posebno poshtujemo, vselej imenujemo s' *vi* namest *ti*, *oni* namest *on*, postavim: ozhe! vi ste rekli, de me bote v' sholo dali. Mati gostje napravljajo, sa to ki bodo moj striz k' nam prishli. To se pravi, de jih ne *tikamo* ampak *vikamo*, kadar so prizho; ino kadar jih tukaj ni, jih *onikamo*. Prizho koga onikati, je némshtvanje ino proti Nem-zam navadno. V' pridigah ino visokih govorih je li *vikanje* in *tikanje* v' navadi.

§ 85. Kadar odkasan glagol stojí v' stavku, takrat namest *mene*, *tebe* itd. stavimo: *me*, *mi*, *te*, *ti*, *se*, *si*, *ga*, *mu*,

je, ji, jo, jih, jima, jim, 'postavim: daj mi bukve; ne dam jih, sa to, ki so me drago stale. Stavimo pak: mene, meni, tebe, tebi, sebe, sebi, njega, njemu, nje, nji, njo, njih, njima, njim.

a) Kadar ni v' stavku odkásaniga glagola, postavim: komu boš te bukve dal? — njemu.

b) Kadar potís na nje dévamo al je nasprotnost, al permérjenje al delenje kakor: meni nisi pokóren, ki si tvoj vuzhenik? Ne tebe ampak njó ishem; meni vsame, tebi da; meni je podobén, ne tebi; mene ino tebe je pohvalil; tebi vezh verjamem, ko njemu.

c) Kadar imajo predlog spredaj, kakor: na njega, k' nji, sa njih.

Pomnja. Sa predlogmi: na, nad, ob, med, po, pod, pred, íkos, ípód, sa, v' to je *va* prevrazhamo *njega* v' *nj* ino jih íklénemo v' eno besedo, postavim: nanj, nadnj, óbnj, mednj, pónj, pódnj, prédnj, íkósnj, ípód^{ij}, vanj, nanjo, vánjo; itd.

§ 86. Povrativno namestime *sebe* al *se* veljá sa v' se liza ino íhtevila, kadar kol se govor nasaj povrazha, tedaj pravimo: bojím se, bojih se, bojí se; bojva se itd: sebi orješh, sebi vlazhišh, sebi bošh tudi shel; lubite se med seboj; íva si v' rodu; šte si svoji. Tako tudi perlastivno *svoj*,

postavim: poshtuj svoje staršhe; varvajmo (svoje blago) itd. Kadar se pa govor ne povrazha, lózhimo lizhne namestimena, postavim: meni orješh; varvaj moje blago; tvojga konja jésdim. Pred svojo hišo pométaj, ne pred mojo.

Pomnija. Namešt *sam sebe* je tudi sadošt rezhi *sebe*, postavim: sebi vse dovolih, drugim nizh; sebe lubih, sa druge ne marah.

§. 87. Slovenzi nimajo zhlenov, ktiri bi spol kasali kakor jih tudi Latinzi nimajo, tedaj de se pomoti vganejo al de kaj prav pokashejo, stavio kasavno namestimé *ia*, ino ga ne skladajo s' imenami (nekiriri pak) postavim: Laban je imel dve hzheri, ta starejšhi je bilo imé Lia, ta mlajšhi pa Rahel; al (ti starejšhi — ti mlajšhi.)

§. 88. Namešt: je njegova teta, je moj striz, itd. rezhemo tudi: mu je teta, mi je striz, itd.

§. 89. Na prashavne namestimena odgovarjamo s' tistim padesham, ktirga je prashanje ino ne pravimo: *ia* al *je*, rasun na prashanje: *je li?* Postavim: koga si vidil? — tvojga priatla. Si vidil mojga priatla? — vidil sim ga. Zhigava je ta hiša? — tošédova. Kaj imash raji modróšt al bogastvo? — modrošt. Je do-

má? — je. Je li sdrav? — ni. Je li de? — je. Je li rél? — ref je. Si ti Jaka? — fim. Si rékel? — rekel fim. Me mah rad? — rad. Je ta luknja tvoja? — moja.

Pomnja. a) Prashavna *kdo?* *kaj?* slushita tudi sa neprave prashanja, postavim: ne vém, kdo je ta zhlovek. Vésh, kaj je ta shum? Povej, kaj je to.

b) Prashavni *kdo?* je sa vse spole ino shrevila, postavim: kdo ste vi? kdo so ti ljudje? kdo je ta dékliza?

c) Rezi: zhesa (ne koga) se hvalish? V'zhim so ljudje prebivali (ne v' kóm.) préden so si hihhe délali?

§ 90. Sa nanashavnim *kdor* ne stavimo kasavniga, kakor: *kdor* hozhe obogatiti, pade (ne: *ta* pade) v' skušnavo, *Kdor* nozhe delati, naj tudi ne jé.

§. 91. Kadar nekaj is kake mnoshize imenujemo s' namestimeni, takrat pride imé tiste mnoshize v' rodivni padesh, postavim: ktir tih dveh? Nékdó tih ljudi. Obkorej dneva? Nizh takiga ne vem. Vaf eden je tiga kriv; naf nobeden ni kriv.

Vesanje glagolov sploh.

§. 92. Tiste isréke same isgovarjamo v' terpivnimu salogu, ktiri nimajo noben-

ga padesha s' predlógam od v' sebi, kakor: konj je na pašho gnan. Tat je bil ispodèn. Ta mosh ino shena šta lózhe-na. Ne pravimo pak ino ne smémo re-zhi: Konj je od mene na pašho gnan: tat je bil od mene isgnan: ta mosh ino shena šta od gospojške lózhe-na; ker to poméni od mene prozh, od gospojške prozh: Zhe tedaj mislimo povédati, de sim jes to delal, de je gospojška šturila, pravimo vfelej: konja na pašho shehem: tatu sim ispodil: gospojška je tiga mosha ino sheno lozhila. Od tebe mi je povédano, ne poméni, de si ti povedal, temozh de to drugi kaj od tebe povédali. Je fizer magozhe bres pomote svumiti, kaj se rezhe: mish je od mazhka jéden. Al naf nobeden tako ne porezhe, to ni po nashé, temozh li v' djavnimu pravimo: mazhik jé misha. Nash terpivni salog je filno rédek, ino li s' famim imenvavnim padesham navaden.

Pomnja. Djavni glagoli se premené v' íredne, kadar jim povrativni se perloshimo, kakor: vuzhim, se vuzhim. Nasproti imamo dovel írednih, ki se sprevershejo v' djavne, zhe jim predlog predstavish, kakor: si ozhi salpím, travo poleshím, nodloge prestojim itd. Taki tedaj imajo tudi terpivni salog ino deleshje.

§. 93. Lihne namestimena so v' poslednemu slogu sapopádene, tedaj ne pravimo: jes gónim, ti gonish, on goni itd.

Ampak: gonim, gonish, goni itd. Samo takrat jih predstavljamo, kadar al s' potisam govorimo, al kadar je nasprotnost, al permerjenje s' drugim imenvavnim, kakor: jes delam, ti ipish, on jegrá. Mi shelimo, vi vupate, oni imajo.

§. 94. Ne ponavljaj pomoshniga glagola v' vezh skup svesanih isrékih, postavim: lani sim mu pisal, sa hitri odgovor profil, ino njegovo písmo she li danaf prejel; sa to kadar pride, ga hom prashal, kaj si délal, ino zhe nima isgovora, ga priasno krégal.

Visanje glagolov s' imenvavnim padesham.

§. 95. Vlaki glagol, kir ni v' neokonzhavnimu salogu, ima en imenvavni padesh per sebi, ktir je al délaviz al terpíviz ino ktir odgovarja na prashanje *kdo?*

Po timu imenvavnimu se glagol vlelej ravná, kar tizhe ípol, lize ino shtevílo, tedaj moshák naj rezhe: sim govóril, ne: govóрила (*loquutus sum*) shenska naj rezhe: sim govóрила (*loquuta sum*) Rezi: Zizero ino Demósten íta bila narbol flovézhá govórza. Gori Hekla ino Etna vzhafi oginj vun mézheti.

§. 96. Glagoli: *sim, bom, se klizhem, se imenujem, se pissem, nisim, ostanem, se mi sdi*, snajo dva imenvavna poleg sebe imeti, kakor: Salomon je bil Kral; kaj bolh? sidár bom; se imenujem Polóna; Oktavian se klizhe rajthi Avgúst; Juri se pishe Ravnikar. Kri ni voda Osel ostane osel. Tvoj pajdash se mi sdi poshten mosh. Se klizhem, imenujem, pissem imajo tudi dva toshivna, kakor: me klizhejo Polono itd. Tudi rezhemo: se pishe Dragar, al: mu je Dragar ime; ji je Polona ime.

Glagoli s' rodivnim.

§. 97. *Nimam* ino *ni* hozheta rodivni padesh tiste rezhi, ktire nimam, ktire ni.

§. 98. Rodivni padesh tudi dajejo svojmu predmetu tisti glagoli, ki pomenio strah, obdolshenje, obilnost, malost, shele, gnusenje, potrebnost, framoto, proshno, zhakanje, veselje. Postavim: *bojim* se kakshine stvari Vsim tim snamo perstaviti besedo *kakshine stvari*. Tukaj jih imash po abezédni versti: *dershim* se, *dolshím* (obdolshím) *dotikam* (dotaknem se) *hvalim* se, *kasám* se, *lastím* se, *lótím* se; *naglédam* se ino drugi taki, ktiri poménio fitost al napolnenje do sitiga, s' predlogam

na pred seboj, kakor: *nájém* se, *navelízham* se itd. *nalesem* se, *navsamem* se, *ogibani* (ognem) se, *podam* se *ivoje* pravíze, *polastím* se, *polaknem* se, *popadem* se, *poflushim* se, *postópim* se, *potrebujem*, *preprizham* se, *primem* se, *im* (njegove *míli*, *lépiga* obrasa) itd. *imilim* se, *ípokorím* se, *ípomnim* se, *ípovém* se, *íramujem* se, *írami* me je, *ístrahim* se, *sderšhím* se, *snebím* se, *tóshim* (*obtošhim*) se, *tréba* mi je, *vadim* se, *varvam* ino *varvam* se, *veselím* se, *vustim* se, *vuzhím* ino *vuzhím* se, *zhakam*.

Glagoli s' dajavnim.

§. 99. Taki so: se mi *hózhe*, se mi *nózhe*, *naslédvam* komu (*koga* ino *sa kom*) *ímejam* se komu, *ímili* se mi, *shal* mi je, *zhudim* se komu.

Glagoli s' toshivnim.

§. 100. *Toshivniga* imajo *lakho* vsi *djavni* na *prashanje*: *kaj?* *koga?* *posebni* pa so *tisti*, *ktiri* ga *hozhejo* *bres* *tiga* *prashanja* v' *drugih* *vunajmih* *jesikih*, *taki* so: me *ímenujejo* *Jerneja*, me *klizhejo* *Polóno*, se *skashem* *poshteniga*, *sahvalim* *koga*.

Vézhi del *pravimo*: *prosim* te *sa* *nékthino* *rezh*, pa *tudi*: *eno* *rezh* te *prosim*; *prasham* *kaj*, *prasham* *koga* po *kakim* *zhloveku*.

Pomnja. Skasaven ino sturiven padesh délamo vselej s' kakim predlógam; ino smo shé rekli per predlógih, ktiri ino kdaj jih hozhejo iméti.

§. 101. Neokonzhavni perfekán náklon délamo vzhafi savol lepshiga glasa, kadar bi dva glasnika slasti dva i vkup prišla. Vselej ga pa délamo. 1) Kadar okonzhani glagol gibanje poméni, kakor: grém orat, pridem glédat. 2) sraven perlogov: lahek, teshek, vreden, gerd ino nektirih takih, postavim: teshko je délat, lahko pa druge glédat. Je gerd vidit, je vrédno se ga ogíbat. 3) per glagolih, ki povelje poménio, kakor: v' tholi moresh molzhat, se imash vuzhit, si dolshen pasit, velím délat, vkashem it.

Raba glagolskih podób.

§. 102. Delavni glagoli ne poménio li, de sdaj délam, snajo tudi poméniti, de de o ponavlám, de ga vezhkrat, de ga spét in spét delám. Snajo tedaj tudi ponavlavni ali spetvavni biti. Satorej porzhesh: enkrat *terknem*, vezhkrat *terkam*. Kadar írova dila na ionzu vezhkrat sapored *pókne*, pravimo, de *póka*; póka pa, dokler *pózhi*.

§. 103. Delavna ino sturivna podoba nam dasti dvoji sdajni, dvoji pretekli zhas ino dvoji prihodni; to je sdajni delavni ino sturivni, kakor *gibam*, *ganem*: *pikam*, *piknem* ino *pizhim*. Pretekli delaven ali nedoverthen ali ne do verha dodélan, ino doverthen al sturiven, kakor: *gibal* (*ganil*) sim, *pikal* (*piknil*, *pizhil*) sim.

Prihodni delavni ino sturiven, kakor: *gibal* (*ganil*) bom, *pikal* (*piknil*, *pizhil*) bom.

Pomnja. Nektiri delavni imajo posebne ponavlavne podobe, postavim: nesem ima nósim. Tudi nektirim perstavlamó predlog *rad* ino tako imajo ponavlavni pomen, kakor: *rad* pishe, *rada* bere.

§. 104. Sturivna podoba je neokonzhavniga pomena, ktirga Gréki *aorist* klichejo, to je, nam ne okonzha, kdaj je rezh sturjena, tedaj flushi sa vse tri zhasé. Sdajniga zhasa je, ako rezhem ravno sdaj *pridem* is Gorize ino ti *pernesem* to pímo. Pretekliga zhasa pomen ima, in je navadna v' perpovdvávnimu govorjenju, postavim: glei kaj se mi undan *sgod'*! pred shešt tedni *pridem* is ptujih deshél k' svojemu bratu, ga priasno *posdravim*, mu písmu *pernesem*, ino prasham, zhe me posná. Rezhe, de ne. Tedaj ga *objamem* rekozh: moj brat! kaj me ne posnath

vezh? mene tvojga brata, ktirga tolko lét pogréshash. Prihodniga zhaša je, postavim: rezi tvoji sestri, de jutri k' vam *pridem*. Prihodniga pogajivniga je, postavim: zhe k' nam *pridešh*, mi bo lubo.

Tako snamo rezhi po vsih zhasih: ti pergovarjam sástójn, nizh te ne *gane*. Shé lani obforej *pridem* k' tebi sa samero profit; te prosim, toláshim ino si vše persadévam; al nizh te ne *gane*. Zhe te vñaj jutri ne *ganem*, ne *pridem* nizh vezh.

Pomnja. Pretekle sgodbe vezhi del sploh s' idajnim zhasam perpovdujemo, sam sazhetik te déla v' preteklimu, postavim: Dolgo smo imeli priasno vreme, na enkrat nam oblak nebo skrie, blítk od vsih strani shviga, morje te péni, s' velikim trudam ladio v' savétje perveslámo.

Sklad deléshjov.

§. 105. Deleshja skladamo, kakor perloge, s' imenam v' spolu, shtevilu in padeshu, tedaj mosh naj ne rezhe: govorela sim, ampak shena naj tako rezhe.

Potréba ino nepotréba predlógov.

Na prashanje kam? kjé?

§. 106. Iména tergov, vasi, mést, otókov, deshél, ino kralestvov hozhejo na

prašanje *kam?* pred seboj imeti predlog *v'* s' toshivnim padesham, kakor: grém v' Strashishe, Ribnizo, Novo mesto, Veljo, Dalmazio, Shpanio. Na prašanje *kjé*, ga hozhejo s' íkasavnim, kakor: v' Tupalzhah, Vipavi sim bil.

Isjém. Iména ravno tih stvari s' konzam *fko*, *shko*, jemlejo pred se predlog *na*, kakor: kam? na Zhesko, Dolensko, na Lashko. *Kjé?* na Zheskim, itd.

§. 107. Iména hribov, gorá, morjov, jéserov, pólj, višji leshézhih krajov ino mést, potókov, rék, zéšt, stesá, hodísh, tershih ino planih postorov, hozhejo tudi na prašanje *kam?* ino *kié?* predlog *na* imeti, kakor: na Klek, Kóm, na morje, na Kerko, na Dónovo, na pot, na méstno hodíshe, na nov terg; na Kléku, Kómu, itd.

Na prašanje *od kóid?*

§ 108. Hozhejo vse v' §. 107, ino 106: rezhene imena predlog *is*, kakor: is Krafa, is Bírin, is Lashkiga, is Gorenškiga, is morja, itd.

Na prašanje *kóid?*

§. 109. Predlagamo imenam predlog *po*, kakor: po Kópi se vosim, po méstu

hodim itd. Vuner po dolgim ob potokih ino rékah pravimo: grém sa vodo, sa potókam, sa Dravo.

§. 110. Na prashanje *kdej?* stavimo

a) predlog *po*, zhe kashemo en dél dneva, nozhi, letniga zhaša, kakor: po dnevu, po nozhi, po simi, po létu. Pomladi ino jeséni pa sta narézhja.

b) ako stoji per imenu en perlog al namestime, ne predlágamo nobenga predlôga, kakor: zelo nozh ni spal. To jesén te bom obiskal, lansko leto nisim mógel. To se bo sgodilo mešza Kimovza.

To pišhem petnajstiga velki travna. Pisano (dano) perviga grudna (pervi dan grudna.)

c) Bres predloga tudi stojé imena na prashanje *kdej*, to je, *kako dolgo?* postavim: nozh in dan sdihujem. Zelo léto (lét in dan) nisim posabit mógel, itd.

Pomnja. Kar shtevila sadéne, smo shé povedali tolko, de vlak lahko vé, *kdej* bres predlôga stojé; vuner naj tukaj kratko rezhem, de na prashanje *kolko star?* odgovarjamo: eno léto; dva, tri, shtir léta je star; pet lét, itd. Otrok eniga leta; dveh, pet, shést lét. *Kako dalezh?* eno

milo; dvé mili; tri, štir mile; pet mil
ird. *Po žhim?* po stotinu; po dva stoti-
na; po tri, štir stotine; po pet stotinov, itd.

Sklad narèzhjov.

§. 111. Na prashanje *kolko?* to je kol-
ko zéliga, kolki dél zeliga, hozhejo rodiv-
ni padesh svojiga predmeta té narezhja: do-
sti, dovel, kaj, kar, karkol, kolkor, malo
al en malo, manj, nékaj, nizh, obilno,
premalo, prevezh, tolko, velíko, vezh.
Kakor: dosti sadja, malo vina, itd.

Tudi narezhje *ne* ino vŕi odrezhivni
isréki stavio ſvoj predmet v' rodivniga,
kakor: ſvojmu jesíku ne daj volje. Nima
priatlov. Ne morem naiti ſvojih snan-
zov. Nisi vidil mojih kónj? (Si vidil
moje konje?)

§. 112. Odrezhivni *ne* se spopàda v'
eno besedo s' deléshjami, iméni, perlogmi
ino s' glagolama *nisim*, *nozheni*. Kakor:
nepremaknen, nesdravje, nedolshnost, ne-
mil, neslan: s' drugimi glagoli se ne spo-
pàda, ampak pisheмо: ne ímém, ne lu-
bi se mi.

§. 113. Dve odrezhivni besédi per naf
ne poterjуетi, ampak zhe je vezh odrezhiv-
nih, bol odrekvajo, kakor: to je nizh in to
ni nizh. Nobenimu nisim dolshen to ſvoje,

ino nobenimu nisim nizm svojiga dolshen. Nikol she nobenimu nisim bil nizm dolshen.

Pomnja. a) Vše odrezhivne namestíména, vési ino narezhja morejo she per sebi imeti al *ne* al *nisim*, kakor: nizmhe ni všega véden. Naš nobèden všiga ne vé. Nikdar ne. Nikol ne bošh priden, ni nisi bil.

b) Poterdivni so vuner isreki: ne nizm, ampak velíko si meni dolshen. Ne nikol, ampak všaki dan, itd.

Sklad vési.

§. 114. Vési *de*, *ko*, *to* dostikrat savol krajshiga ino lephiga ispuhamo, kakor: ménish, bo desh? namest: menish, de bo desh? Pretezheti dve uri, mi pošhle povédar, de naju priatel je prišel, naj ga pridem obiškat; namest: *ko* pretezheti — *to* mi pošhle — *de* naj ga pridem. —

Tudi opuhamo *de* po glagolih: rezhem, narozhím, sapovém, velím, vkašem, dam oblašt, dam pravizo, itd. rekózh: rezi mu k' meni priti, namest rezi mu, de k' meni pride. Daj mi pravizo zhes tvojo nivo vosit.

§. 115. Ves *li* stoji sa pervimi besedami v' isreku, kakor: je li sonze vézhi ko semla? Ne li vezhi, ampak miljionkrat vezhi. Bošh li tajíl? Sim li hotel skrivat.

Kadar pa poméni *li eno samo rezh*, takrat stoji *špredaj*, kakor: od vsih drevel jej, *li slive se ne dotakni*.

II. Vésanje zelih isrékov ino stavkov.

*Samnasebni sled, versta ino red besedi
v' zelih isrekih ino stavkih.*

§. 116. Pravi red je, de prvo stopno dajemo imenvavnimu, drugo glagolu, postavim: *lonze greje. Desh mózhi.*

§. 117. Pred imenam stojé njega okonzhavne besede po tj versti: 1) kasavno namestimé, 2) perlastivno 3) shtevilno ime, 4) narézhje, 5) perlog, 6) imé, postavim: *te tvoje tri lepo pisane písma.*

Ako je sraven kakshin medmèt, al nanashavno namestime, al klizavna beséda, al poterdivna, al vés; stoji *šhe špredaj*, postavim: *o te tvoje tri lepo pisane písma; kar te tvoje itd. Glej te tvoje — lub moj! te tvoje itd. réš te tvoje itd. zhe te tvoje itd.*

§. 118. Potle pride glagol al pomoshen, al en drugi s' vsimi svojmi okonzhanji. Glagolki perstavki in okonzhanja

so narezhje, in iména ktire glagol vprav-
la s' vsmi svojmi predlogi, perlogi in per-
devki. Ti perstavki stojé sa glagolam.

Réd med seboj imajo, kar je mogó-
zhe, tak, kakor smo v' prejšnimu od-
stavku rekli, tamo de narezhje ima pervo
stopno poleg glagola. Postavim: té tvoje
tri lepo pisane píma *pridejo sdaj* vše na
enkrat meni v' roke. Al: te tvoje itd. —
šo prishle *sdaj* vše na enkrat meni v' roke.

Pomnja. Zhe je govor odrezhiven,
pride odrezhivna beséda *ne* bres otrédka
pred pomoshni glagol, al zhe tiga ni,
pred glagol. Postavim. te tvoje tri — *ne*
pridejo; al — *niso* prishle; al — *ne* bo-
do prishle. Ako pa govor ni odrezhiven,
pride beséda *ne* pred tisto, ktiro odreku-
jemo, kakor: *ne* dolgo po tim *šo* píma
prishle.

Nenásební réd besedl.

§ 119. Kadar govor sazhnemo s' be-
sedami: *ako* al *zhe* in drugimi vésmi, tu-
di s' *dokler* al *dokle*, *kar*, *kadar*, *kakor*,
kódar, *kamor*, *kdor*, *kér* al *kjer*, *komur*,
ktir, *préden*; takrat pride glagol bres
otrédka sa timi besedami, kakor: *zhe* pri-
dejo te tvoje — *zhe* *šo* prishle. —

Isjém. Mi, me, ti, te, fi, fe, naju, nama, vaju, vama, naf, nam, val, vam, ga, mu, ji, jo, jih, jima, jim, všelej stojé med sgor rezhenmi besédami in med glagolam in med *bom, bošh*, itd. kakor: zhe mi bodo — písma prishle — zhe mi pridejo — Med te in med *sim* pa jih ne moremo djati, tedaj ne rezhemo: zhe mi so prishlo, ampak: zhe so mi prishle písma. — Glej tudi §. 4. *opomin.*

§. 120. Prashavni govor ima všelej glagol al pa pomoshni glagol al na naj prvi stopni al tkoj sa prashavno besédo, kakor: pridejo tvoje písma? kdaj pridejo? so prishle? bodo prishle? kam so prishle tiste tvoje tri itd?

Isjém. Lihkar v' misli vsete besede: mi, me, ti, te, itd. pridejo všelej per prashanju pred glagol ino pred *bom*, kakor: ni pridejo tvoje písma? mi bodo prishle? kdaj mi pridejo? kolk *m' jih* bo prishlo?

Pomniá. Namestimena: mi, me, ti itd. rade ene sa drugim vkup stojé, kadar se snidejo, naj bo govor naseben al prashaven, kakor: mi ga ponuja. Kdo mi ga ponuja? Jo jim ponuja. Kaj! ponuja jo jim?

§. 121. Velivni glagol je rad al spréd al sad, kakor lepšhi glas in potšl imeti

hozheta, kakor: Vojfkuj fe sa domovíno. Zhéden bodi. Per goftju bodi po redkim.

Pretaknenje násebniga réda.

§. 122. Nathe bešede nišo natanko per-
tvésene na en fam red, ampak nathe miš-
li šo proštejšhi ko nektirih drugih Euro-
pejzov, v' zhinur šmo Latinzam narbol
podobni ino škoro ravno tako šlobodni
v' štavlenju švojih bešedí. Kdor sna la-
tinsko, mu štvérvamo in rezhemo: kadar
ne véšh, kako bi bešédo štavil, fe prašhaj,
kako bi po latinsko šhla. Popolnim šzer
Latinzam nišmo podobni, vunder pretíka-
mo bešédni réd:

a) savol šamiga lepšhiga glaša, pošta-
vim: té lepo pišane tri pišma tvoje. Sa
to de oddašhamo nevšhézhno blišnost
dveh enakih slogov: *piš, piš*, to je, pi-
šane pišma. Namešt: povém mu, pravi-
mo rajšhi; mu povém, de nam dva *m*
vušt ne mašhita.

b) bres štraha pomóte lahko štavimo
tišo bešédo na prvi štopni, na ktiro po-
lágamo vashnošt, mózh in potíš, kakor:
otrok ima rajšhi mater ko vře druge. Ma-
ter ima otrok rajšhi ko ozheta. Zhe pra-
šhašh: kdo je Turka pobil? porezhesh;
Rófi šo Turka pobili. Ako prašhašh: ko-
ga šo Rófi pobili? porezhesh; Turka šo
Rófi pobili.

To pa kdó bi prenášhati mógel, de nemárniki vojnháke salasvajo, narvézhi nevumniki rasvumne, pianzi trésne, sašpanzi zhujézhe? (*Hoc vero quis ferre possit &c. Cic in Cat 2.*) Vkrótil si ludstva s'rovíne devjathke, mnóshize neisshité, prostorov bres meje, na vsákimu premoshenju bogáte (*domnisti gentes immanitate barbaras, multitudine innumerabiles, locis infinitas, omni copiarum genere abundantes Cic. pro Marceilo.*)

Take pretikanja ne smé vsák europejski jesik délati, kakor jih mi smémo.

Vjémanje isrékov in slavkov.

§. 123. Preohlatno sukno vjamemo, de nam je prav, in de se shivotu perléshé; ravno tako vjémamo predolge isréke, de je beseda spravniši. Vjémamo jih pa

a) kadar per svesanih isrékih ne ponavlamo glagola, kakor: naju obá so vseli is shole, mene presgódaj, tebe preposno.

b) s' oputhanjam glagola *sim*, in lizhniga al nanashavniga namestimena, al vési *ino*, al vési *kier*, postavim: O misel, tebe Zesar! vrédna in velika, kakor si ti velik! Vesél, de ni vse na sgubi, potegnem, kar mi je nashtél. Prebojèzh se ludem pokasat, ostaja rajshi domà sapert.

c) deleshja vjémajo stavke dostikrat v' en isrék, postavim: *molzhézh* pride, *molzhézh* gré. Nekdaj bogat, sdaj ob vše *prishel*, si morem s' rokami kruh slushiti.

To je *sklézha* sima, vel *premérél* v' tvojo hiho perbeshím. Jes priti, mati mene vidit, in vsi *samakneni* me objéti; je bilo vše na enkrat. *Perlisenenza* se varvaj, ko *stekliga* pla.

d) namestne deleshja in sturivni padesh bres predloga nam dostikrat govor ikrajshajo, postavim: dete *oprimshi* hódi, to je, de se opriéma sa stole, klopi in drugo pohishno opravo. Morje *válama* v' ladio lhterka. *Téshkama* sim to Pismenost vkup sgradil, *zhasama* in *popravláje* jo bomo spopólnili.

Pomnja. Sdajne, pretekle in namestne deleshja so med nami premalo navadne; visoka pisavnost jih vezh potrebuje. Vuner glejmo na lep glas, zhe jih bomo kaj vezh spuzhati hotli, de ne bodo posluhavze vusheša boléle.

e) podobe glagolske vjémajo govor, ker, postavim, namest: ima navado k' tebi hoditi, rezhemo: k' tebi sahaja, k' rebi hódi. Tudi namest de drugi jesiki dostikrat s' vezh besédami delanje al sturjenje al dopol-

X posnam platas na priemsta

nenje popisujejo, mi s' samimi podobami vse to ob enim rezhemo. Satorej perstavim tukaj nekaj prvoobrasnih glagolov s' svojimi podobami. Ktiri imajo pred seboj snamine — so li s' predlogmi navadni.

1) *Glagoli vsih treh podob.*

Bégam	bégnem	beshím
bliskam	blisnem	blishím
brenkam	brenknem	brenzhím
brenzam	brénem	brením
butam	butnem	butim
derkam	derknem	derzhím
dersam	dersnem	dersím
diham	dihnem	dishím
duham	dahnem	dushím
krékam	kréknem	krézhím
krikam	kriknem	krizhím
— légam	— légnem	leshím
légam	léshem	leshím
migam	mignem	mishím
paham	pahnem	pushím
perham	perhnem	pershím
piham	pihnem	pisshím
pikam	piknem	pizhím
pisgam	pisknem	pisshím
ploskam	plosknem	plushím
plunkam	plunknem	plushím
pluskam	plusknem	plushím
pókam	póknem	pózhím
poklékam	pokleknem	klezhím
pozhébam	pozhénem	zheshím
puham	puhnem	puhtím
puhám	páhnem	púshím
pukam	puknem	pulim

pukam	puknem	pushim
régam	régnem	reshím
— rivam	rinem	runim
— sajam	sejem	sadím
sédam	sédem	sedím
skakam	skaknem	skózhim
smukam	smuknem	smuzhím
— stajam	— stanem	stojím
stópam	stopnem	stópm
sverkam	sverknem	sverzhím
shverkam	shverknem	shverím
shvékam	shvéknem	shvézhim
— tégam	— tégnem	teshím
takam	tezhem	tózhim
tékam (tezhem)	— tezhem	tozhím
telébam	telébnem	telébm
terkam	terknem	terzhim
tésam	tésnem	teshím
tikam	tiknem	tizhím
	(taknem)	
— tréfam	— trésem	trósim
— tvésam	— tvésem	tvasim
treskam	trésknem	tréshim
verskam	versknem	vershím
	(versnem)	
vmiram	vmerjem	morím
(merjem)		
zhertam	zhertnem	zhertim
zhverkam	zhverknem	zhverzhím

2) *perve in druge podobé.*

Berkam	berknem	obuvam	obujem
bersam	bersnem	odtévam	odtém
berfkam	berfknem	ogíbam	ógnem
buham	buhnem	(— gibam	— gnem)
bufham	bufhnem	ogrinam	ogernem
buzam	buznem	(— grinam	— gernem)
dévam	dém(dénem)	— pénjam	— pnem
— ganjam	— shenem	— péram	— prem
— gublam	— gubím	pogíbam	pogínem
hlastám	hlastnem	praskam	prasnem
hlistam	hlistnem	praskam	prashnem
isuvam	isujem	súvam	súnem
— jémam	— jamem	— shílam	— shlem
	(— jmem)	siám	sinem
kapam	kanem	— shémam	— shmem
kaplam	kapnem	— téram	— tarem
kerham	kerhnem	vnémam	vnamem
klanjam	klónem	vrazham	vernem
— kléпам	— klénem	vtrinam	vtrénem
krébam	kréhnem	zépam	zépnem
kufham	kufhnem	— zhenjam	— zhnem
magam	morem	* zherkam	zherknem
mikam	máknem	— zhivam	— zhiem
mikam	miknem		(—zhinem)

3) *dělavni s' konzam am in sturivni s' im.*

grěšham	grěším	opominjam	opomnim
— kušham	kufim	— rozham	— rozším
— lagam	— loším	šprěmtam	šprěmim
— makam	— mozhim	štrělam	štrělim
— ménjovam	— menim	štvarjam	štvarim
oběšham	oběšim	— tvarjam	— tvorim

4) *delavni s' konzam em in sturivni s' ani.*

dajem	dam	menjujem	ménjam
plazhujem	plazham		

5) *delavni s' konzam em in sturivni s' em.*

grisem	grisnem	— lusujem	— lishem
— grisujem	— grisem	— lishem	— lisnem
lishem	lisnem		

6) *delavni s' im in sturivni s' em.*

dışím	dahnem	oblázhim	oblézhem
glășím	glafnem	plevím	plévnem
hladıím	hladnem	(plehzhím)	plehnem)
jezhím	jéznem	polsím	polsnem
krušhim	kerhnem	prășím	perhnem
mersím	mersnem	řladím	řladnem
mezhím	méknem	řlazhim	řlézhem
molzhím	molknem	řuřhím ře	řahnem
mrážhím	mraknem	vertím	— vernem

7) *delavni in sturivni nevpravni.*

delam	sturím	— kladem	— loším
glédam	vidim	lovím	vjamem.

8) *delavni s' konzam em in ponavlavni s' am*

berem	— béram	pojem	— pévam
biem	— bíam	rafem	— rafham
bodem	— bàdam	rezhem	— rékam
derem	— déram	(rezhem	— rekujem)
jém	— jédam	riem	— rivam
kladem	poklàdam	fejem	— sévam
kriem	— krivam	stélem	— stílám
liem	— liam	sthejem	— sthévam
	(— livam)	srem	— siram
míem	— mivam	shanjem	— shévam
perem	— péram	shrem	— shiram
pezhem	— pékam	tarem	— téram
piem	— píam	zvetem	— zvétám
piem)	— pajam		

9) *délavni s' em in ponavlavni s' im.*

lésem	lasim	vèdem	vódim
nefem	nósim	vlézhem	vlazhim
shenem	gonim		
(gienem)			

10.) *délavni s' im in ponavlavni s' am.*

barím	— barjam	sadím	— sajám
govorím	— govarjam	slabím	— slablam

grabim	— grebam	flonim	— flanjem
gradim	— grájam	smradim	— smrajam
letim	létam	solim	— salam
lómim	— lamam	sdim se	sdévam se
mérim	— merjam	séravim	sdravlam
miflim	— mifhlam	shivim	— shivlam
mladim	— mlajam	velim	velévam
molim	— málam	zedim	— zejám
mózhim	— makam		

II) *delaven in ponavlaven s' am.*

siám, sévam.

Pomnja. a) Imamo tudi prvoobrasne glagole s' enim samim konzam, ti so vsi délavni, postavim: baham, blisham, bredem, bélim, budím, gniem, plévem (plévi al plej, pléti, plél, plét) flovem (flovi, flovéti, flovel, flovlen) flujem (fluj, fluti, flovel, flovlen) sovem (sovi, svati, sval al sovel, sovlen al svan.)

b) takim dajemo stvarivni pomén s' preddévanjam kakiga predloga, postavim: pobaham (enmalo) perblisham, prebredem, pobélim, obudím, sgniem.

c) nekaj takih imajo she eno preobilno delavno podobo s' konzam *ujem*, kakor: perblishujem, deslih blisham ravno to rezhe. Perkratujem, skrajshujem, pa je tudi dosti: kratim, krajsham.

d) ene tih preobilnih so vuner potrebne, kakor: premeshujem, sprashujem, ki imata drugi pomen in nista vse eno s': mesham, prasham.

e) nelizhni glagoli: deshí, fneshí, sajde se, imajo delaven pomen in verh tiga ponavlavno podobo: deshuje, fneshuje, sahaja se.

f) nimamo nobenih prav popolnim nelizhnih glagolov, sa to nismo od njih nizh rekli. Namrezh Bog lahko po nashi besedi rezhe: Jes deshím, jes fneshím od néba, ne pa kdo drugi. Nozhím se pravi: zhes nozh ostanem; nozhí se, to je, nozh se déla; sdi se mi, ima tudi, se ti sdim, se mi sdišh, se vam sdimo, se nam sdite, se nam sdé. Drugih nelizhno navadnih perve liza so všim snane.

D. ISOBRASENJE BESÉD.

Isobrasenje sloshenih.

§. 124. Besede is dveh skup staknene so per naš zlo redke, kakor so: bresdušhen, bressób, vodotozh, trinog, stóleten, zhernolàt. Namest stli anja dveh rajihl vsako posebej stavimo, kakor: hishne vrata, rojen list, kup lena, delo na rokah al rozhno délo (antverh). Narnavadneji sloshenja so s' predlogmi, kakor: dodam, is - hod, nallòn, nadlóga, oshiv (avhlag) obésa, predmésto, (forshat) savora (shraga) vdòr.

Naša beseda perstavla k' svojmu deblu kakshin slog na konzú, ki ob enim vse poméni, kar drugi jesiki s' dvema vkup ipopadenma besedama isrékajo, postavim: nogázh namest velikanòg. Od takih se bomo sdaj menili.

Isobrasenje imén.

§. 125. Moshake pomenio k' deblu perdjani slogi: *aj, ak, azh, an, ar, ár, ed, ej, è, ik, iz*. Shentke pomenio: *ajka, akina, azhiza, anka, avka, ejka, edka,*

dka, ekina, eshka, etla, ina, iza, uta. Postavim, zhuv-am, zhuvaj, zhuvajka; rojak, rojakina; kovazh, kovazhiza; Lozhan, Lozhanka; malnar, malnariza; sidár, sidariza; medved, medvédka; pék, pékina; ratej, ratejka; Hvalè, Hvaleshka; Anshè, Anshétla; vabnik, vabniza; pléviz, plevíza vidiz, vidka; pomagaviz, pomagavka; némiz, nemíhkúta.

§. 126. Imena íredniga spola delamo s' perstavkam *je*, ta rad pomeni sbor vezh takih stvari, kakor: listje, dobje, omisje, osidje, sdravje.

§. 127. Perlogi so vzhali tudi imena, kakor: moshki, shenska, hishna, shralíki, lushen, blishni, kuhínska.

§. 128. *òta, ost, stvo, shstvo* pomenio *posèban stan*, kakor: sladkòta, lushnost, vajenost, rojenstvo, devishstvo — *òba* pomeni *posèbane lastnosti*, kakor: sladkoba (sladkòta míslimo sploh bres vse sladke stvari, sladkoba je v' sladki stvari, redaj sladkòta je sapopadik mojih míslí, sladkobo ima v' sebi péla, repa, bresova voda) — *ba, da* pomenita *posèbane dela*, kakor: slushba, stréshba, sodba, pravda, vada. — *stvo* in *shstvo* pomenita *posèbane vumetnosti* in stanove, kakor: sidarstvo, kralestvo, kovalstvo, zhlovestvo.

§. 129. *ishe* pomeni kraj ker se kaj godí, tudi oródje s' zhim se kaj déla, kakor: pogorishe, sejmishe, toporishe, kósishe.

§ 130. *sko, sko, shko* pomenio tudi deshele, kralestva in dershawe, kakor: Krajsko, Lashko, Franzosko.

§. 131. *ót* pomeni filneji glaf, kakor: ropot, bobot.

§. 132. *ina, ovna* poménita shivalške koshe, kakor: telétina, zhóhovina, knina — *ina, ina* pomenita mesovíne, kakor: teletína, ívinína, govédina; tudi *ovna* kakor volovna. Pa she rajshi pravimo: telezhje, govèje, volovje (meso) — *ina, ovna* pomenita tudi lesove, kakor: hrashina in hraštavna, hrushovna. — *ina* pomeni dalje sbor vezh stvari eniga plemena, kakor: lesenina, shelesnina, stari-na, novina, votlina.

§. 133. *niza, nik* pomenita hrambe posóde in délavnize, kakor: drevárniza, fushivniza, kovazhniza, kurnik, tizhnik, nóshniza, plévniza, drevníza, solníza.

§ 134 *áto, èlo, ilo, la, el, ùla*, poménio orodje, kakor: krefalo, omelo, kadilo, metla, koshél, ropotula, stergula. — *ilo* pomeni tudi sbor takih stvari, ktire obdelujemo, kakor; perilo, belilo.

§. 135. *ón, ina, inka, ázh, lha, úla, ín, usha, inka*, pomenio *povellžhanje*, kakor: *Jakon, hlapzhón, nofázh, nofúla*; *bahazh, bahula*; *Pavlíha, deklína, Marína, bogatin, bogatinka, Marúsha*.

§. 136. *avf, avfla, avt, ót, ótla* so gràjavni perstavki, kakor: *kmetavf, kmetavfla, bernjavf, bernjavfla, smikavt, smikavtla, bernjótla*.

§. 137. *ùh, úra, úsa, esh, esh* so filno gràjavni in gerdivni, kakor: *lenùh, potepuh, babura, babúsa, klobuta al kloputa* (slab *klobùk*) *babèsh al babesh, fitnesh*.

138. *e, è, ze, ik, iz, izh, izhe, izhik, izhizh* so manjšavni, priasni, lubi, imilni perstavki moshki in fredni, kakor: *terzhize, dlétize, telzè, babthè, deklizè, mezze, selzè* (perlisneno in posileno) *grahik, finik, kralizhik*. Dosti jih je s' vezh konzmi zhedalje manjšimi in ljubšimi, kakor: *lubizh, lubzhe, lubzhik, lubizhik, lubízhizh*; *sóbiz, sóbzhik*; *kruhik, kruhizh, krushizh, krushzhik*; *oslè, osliz, oslízhik, oslízhizh*; *nóshizh, noshíz, noshzhik, noshízzhik*.

Iza, izhina, ka, ^{za} ~~ka~~ so manjšavni shenski, kakor: *dékliza, hishiza, gospodízhina, mishka, lubka, lubza*. Konzi *ga,*

ha, ka, za, prejdejo v' *shiza, shiza, zhi-za, zika* in *zhiza*, kakor: drashiza, inashiza, dlazhiza, Mizika al Mizka, obli-zhiza.

§. 139. *an, iz, anka, iza, za, ina, shza, sha*, so konzi domovinskih imén, kakor: Dóblan, Dóblanka; Medvódiz, Medvódka; Grajan, Grajanka; Bréshan, Breshanka; Kamnizhan, Kamnishza; Ishanz, Trebániz, Lublaniz, Gradishan, Gradishniza; Logafzhan, Korothiz, Korósha; Tershazhan, Krajnz, Krajníza; Lah, Láhina; Turk, Turkina; vajvod, vájvodna.

§. 140. *iza, iza* sta konza vodá, kakor: sélniza, répniza, deshevniza, topliza, kapníza.

§. 141. *vi* mnoshen konez je sa domove imenvat, kakor: Knésovi so bogati, pojdi h' Knésovim na pófodo iskat.

§. 142. *ái* pomeni glagolovo sturjenje, kakor: luzháj, strelaj; sa to ga samim glagolam perstavlamo.

§. 143. *ák* poméni sdélane stvarí in podobe, kakor: belák, smolnjak, ovšenjak. Tudi hléva, kakor: ulnjak, golobnjak, ívinak.

§. 144. *aniz, enik, é niz, anza, enka* pomenio terpivne stvarí, to je tiste,

ktirim drugi kaj 'délajo, kakor: pstaniz, parjenik, vuzhéniz, résanza, rejénka, pezhénka. Sa ro jih delamo is terpivniga deleshja.

§. 145. *áva* pomeni perprave in sborne obilnosti, kakor: kurjava, ívezhava, shirjava, gozhava, reshava.

§. 146. *ék* je star konez in poméni glagolovo délo, kakor: vék, ték, víék.

§. 147. *jek* imenuje s' lépo shivalško blato, ki ga is tebe mézhejo, kakor: golóbjek, kravjek, kónjek, podganjek (bomo li smeli rezhi: zhlovezhjek?)

§. 148. *viz* pomeni shgane in druge vina, kakor: brinoviz, hruthoviz, pelínoviz, tépkoviz, besgoviz.

§. 149. *shina* pomeni drushbe, kakor: drúshina, pajdáshina, ívatovshina, bratovshina.

§. 150. *la* pomeni opravila ino djanje, kakor: sidaría, kolaría, hudobía, slepotía, moría.

Isobrasenje perlógov.

§. 151. Perstavik *aven* namešt glagolíkiga *am*, *vaven* namešt *ujem*, *lven* namešt *ini* poménio delavne stvarí, kakor:

obétaven, bojvaven, vodíven, mezhiven, hladiven. Tudi *niv* ima tak pomén, kakor: *lashniv*. — *aven* dalje pomeni nekam naménjene stvari, kakor: *pišaven* (papir) — tako tudi *ni*, kakor: *vosni*, *vodni*, *lesni*.

§. 152. *en* perštvavljen k' *deblu* imena pomeni rezh in *inovo*, is ktire je kaj, kakor: *treberen*, *lesén*, *shelésen*. Kamen ima *kamni* al *kammen*, drevo *dréven*.

§. 153. *liv* poméni stvar v' sé prejemljivo, kakor: *vuzhliv*, *štrahliv*, *sabavliv*.

§. 154. *ast* poméni podobnost, kakor: *bélkast*, *lišast*, *pašast*, *selenkast*. *Majhino* podobnost poméni *lat*, kakor: *selenklat*.

§. 155. *át* poméni velikost v' tim, kar imenu perlagamo, kakor: *bradàt*, *bogàt* (*blagat*) *glavàt*. Od tod svirajo *velizhavne* imena: *bradázh*, *bogatín*, *glavázh*.

§. 156. *nat*, *vit*, *it*, *iten* pomenio obilnost in mnoshtvo, kakor: *škalnat*, *kervnat*, *grosovít*, *škalovít*, *kamnít*, *iméniten*.

§. 157. Is vsakiga imena snamo perlog isobrásiti, kadar perpovdujemo, kaj mu je lastno, s' perštvavljenjam:

a) *ov*, ta pomeni, kaj je lastniga enimu samimu al srednimu al moshkimu, perstavla se k' deblu edinjiga rodivniga, kakor: Petrov, telétov, rakov, zesarjov. Bog ima boshji, vrag, vrashji.

b) *in* perdevamo shenskim deblam rodivniga edinjiga, kakor: Mizkin, nevéstin, britvin (zerkven in zerkvin.) Per tim prejde *z v' zh*, kakor: kralízhin, perízhin (Miza ima Mizin.)

c) *ski* pomeni, kar je vezh stvarem lastniga, al ludem kakiga mesta, kraja, terga, vasi, deshele, kralestva, kakor: sidarski, zesarški, lublanski, koratanski, postojnski, hebrejski. Ta konez prejde v'

d) *shki*, kadar je spred pred njim *h*, *k*, *f*, *t*, *z*, *zh*, kakor: lashki, turshki, malavashki, hrovashki, radolshki, deklshki; *g* prejde v' *sh*, kakor: ishki, drashki. — grad ima grajski, peviz pevski, dom domazh, kral kralév.

e) *iski* al *ishki* stavimo namest *ski* al *shki*, kadar sta dva soglasniki pred tima konzama, kakor: lubniski, nakliški, gornishki, groblishki.

f) *ovski* perstavlamo samo nektirim, kakor judovski, mojstrovski, oslovski, bratovski, svatovski, franzosovski al franzoski, duhovski, bogovski.

g) *ji* perdajamo pleménskimi imenami shivih stvari, kakor: babji, otrozhji, kravji, kobilji, gadji, jelenji (konj ima konjski) *h, k, t, z* prejdejo v' *zhji*, kakor: mushji, srazhji, telezhji, sajzhji, *d* ispuhamo, kakor: govéji.

Obrasenje in preobrasenje glagolsko.

§. 158. Glagole obrasimo in preobrasimo s' predstavlanjam predlogov. Per tim dobivajo drugačnin pomen, slasti prehajajo tředni glagoli v' delavne, tako je *hodim* tředni glagol, *pohódim* delaven. Sa predlogam *ob* vzhafi ispuhamo *v*, kakor: obernem, oblézheni namest obvernem, obvlézhen. Nektirim preddajamo po dva, po tri predloge, kakor: pre — ob — ernem, *f* — pre — ob — ernem.

do pred glagolam poméni a) djanje do konza, do verha, kakor: dodelujem (dodelam) dohajam (dojdem) dorasem, b) perdjanje: dodam, dodénem.

is poméni a) djanje vun is nézhesa, kakor: isdajam, is — hajam, b) konzhanje: ispòjem pesem, isterpim.

na poméni a) gori na: navalím, nabíam. b) nasitenje, navelizhanje: naje-

grám sé, najém se. c) shkodo: najegrám sí dolgove, nalésem bolésen. d) delo na en verh, na en kup: namlatim, nanesem, naliem e) po malim nabéranje: nanásham, nabéram. f) enmalo sazhétiga: nagniem, nazhnem, nalónim. g) delo nakviško: narafé se, nakuham se (nalupim dosti olupkov, nalupim en malo répo.)

nad, verh nad kaj: nadlégam, nadstavlam (piko na i.)

o, *ob* pomeni a) delo okól kakshine rezhi: oblagam, obrekujem (koga per ludeh okól) b) vzhafí pomeni dodélanje, kakor: obarím, oglushím, obstojím, obtizhím. c) shkodo: okupim se. d) slab konez: okmétvam.

od pomeni a) oddalshanje od nékod: odhajam, odklépam, odgorím. b) konzhanje, néhanje: odpojem (pélen) odjúshinam.

per, *pri* pomeni a) dobizhik, doséshenje: perkmétvam, perslushim, pergódem (dnar) perbéram b) blishanje: prihajam, pridem, perbeshím. c) šklepanje ene stvari k' drugi: perbíam, perbíem. d) blishanje in prihod s' kakimi djanjam: perjókam, peršmejam se, pergódem, tó je, gódem in pridem. Takih je vše polno per nas. e) odjémanje od zhesa: perlé-

kam, perresujem, perkratim. f) enmalo perdajanja: perpogvam, perdvignem, perhitévam.

po nam snani a) dodélanje vfiga djanja: pomlatim (vše inopje) potolashim, potihnem. b) delo na en kratek zhas: perrerpim, postojim. c) delo vezhkrat semtertje ponovleno: posédam, postajam, popusham, pomakam, popévam, polégam. d) delo doli proti tlam: pozhéпам, pozhénem, podéram, shito poléga (polesthe) poloshím. e) špet delanje: popravlam, ponovím. f) delo na kaj: pobélím, pogrinam, pogládizim. g) premén is eniga štana v' drugiga: pobratim se, pogorenzhim se, poturzhi se je. h) delo gori od tal: poberam, pólem. i) she enmalo déla: popílim, pogladim (enmalo.)

pod, delo špod al škrivši: poddélam, podkupim, podkurim.

pre nam osnani a) delo prek al vméf zhesa: predélam (hilho v' dve kamri) prejénjam, pretrésem se veš. b) delo škos in škos: prešpim zelo nozh. c) delo nékam drugam al drugazhi: prenašham, pretraknem, prodam, prekujem konja. d) prešéshenje: prehitim koga, pretezhem ga, prekosím. e) mémo hojo: zhas pretezhé. f) prevezh dela in v' švojo šhkodo:

prehladím se, pregrejem. g) viŕoko posdvignenje: ne morem ga sadoŕti prehvalit sa vse dobrote. h) djanje zhes kaj: preskozhim, preplésam.

pred, to je, a) delo ípred kaj: predstavlam. b) delo pred zhasam: prerokujem, prekupim.

ras pomeni a) lózhenje narasen: rastergam, rasderem. b) delo po vse: rasferdim, rasdrashim.

s al *f* kashe a) íkup dévanje: slagam, ínidem se, softavlam, íofédvam b) dopolnenje dela, delo po vse: svefelím, sjésam, íplashim, svodením, íkalím, íném, íkasím.

sa pomeni a) djanje al prihod v' nekaj, ker prej tîga ni bilo nizh, al sadélanje s' nézhim: sabíem: satikam, sabredem, samashím, saliem, saréshem. b) sgubo al napak delo: sapravim, sadegam, sadojím, saidem. c) perzhetik: sakurim, saípm, sagódem. d) vkup djanje: savesujem (savéshem) e) okól obdanje: sakopam, sagrajam, sakupim se f) delo sad sa zhim: salésem, samudím, kluksa sapada (sapade)

v nam snani a) devanje ino hojo v' nekaj: vganiam, vtaknem, vbélim, vderem se. b) smanjshanje: vkuham, vlégam

(vléshem) se. c) sdélanje do dobriga :
vbíam (vbíem) vgaínem, vřirim.

§. 159. Pomanjšhavne glagole delamo s' perstavkam sloga *lám k'* deblu, kakor: reslám, seklám. Najde se dvoje pomanjšhanje, kakor: drobním (drobno grém) drobentím, drobentlám. (Imamo tedaj glagole delavne, sturivne, dopolnivne, íredne, povrativne, perzhenjavne, ponavlavne, manjšhavne)

§. 160. Is imen in perlogov sdelamo glagole dostikrat s' golim perstavkam *am, im, ujem, ovam k'* deblu, postavim: lepšham, dolgozhařovam, vuhám, shénim, bratim, dolshím, gerdím, domújem, dolénzhujem, némřhavam.

§. 161. Podobe preobrasish, ak premenjash :

am v' nem, iam v' iem, ram v' rem, škam v' řnem al řknem, vam v' nem, zham v' knem, zkam v' znem. kakor: padam padem, vřiam vřiem, pobéram poberem, vřikam vřisnem, plořkam plořknem, pluyam plunem, drizham driřnem, vuzkam vuznem.

Delavne s' konzam *em* premenjash v' sturivne s' premembo: *blem v' bnem, em v' nem, jem v' nem, plem, v' pnem, řhem v' řnem, shem v' snem, zhem (tjem)*

v' *mem*, *zhem* (kjem) v' *knem*, kakor : sóblem sóbnem, grísem grísnem, klujem klunem, shíplem shípnem, bríshem brísnem, réshem résnem, klopozhem klopotnem, fézhem féknem.

Dopolnívne sturísh délavne ponavlavne s' premembo : *im* v' *am* in *ujem* *bim* v' *blam*, *dim* v' *jam*, *pim* v' *plam*, *rim* v' *riam*, *slim* v' *sham*, *sim* v' *sham*, *sim* v' *sham*, *shim* v' *ham*, *shim* v' *gam*, *vim* v' *vlam*, *zhim* v' *kam*, sraven tígá prejde deblov *o* v' *a*, postavim : napojim napajam, hranim hranujem, sgubim sgublám, odvadim odvajam, potopím potaplám, perkurim perkurjam, vdarim vdarjam, pústím púsham, potróšim potrósham, perjesím perjésham, peršim perham, isdihím isdihujem se, vloshim vlagam, ponovím ponavlám, oshívím oshívlám, tizhím tikám, zhverzhím zhverkám.

Obras ptujih imén per nas.

§. 162. Ptuje imena sploh per nas konzhuje mo in ík'anjamo, kakor ío íame na tebi ; latínskím in gréshkím pa vezhídel konze ípremenjamo, kakor :

Daphnis, Adonis per nas : Dafnid, Adonid (po njih rodívnímu) Atreus, An-

dreas, Ptolemeus, Museum: Atrej, Andrej, Ptolemej, Musej.

Tityos per naf Titia.

Titius, Anicius, Marius, Evangelium, Idyllion: Tizi, Anizi, Mari, Evangeli, Idili.

Oseas, Isaias, Aeneas: Osea, Isaia, Enea.

Pallas (antis) Palant.

Ganymedes, Pindos, Cajus, Antoninus, Antonius, Aristoteles, Diogenes: Ganimed, Pind, Kaj, Antonin, Anton, Aristotel, Diogen.

Cypros, Oenotrus, Parthmos, Patroclus (to je imena s' enim glasnikam pred *l, m, n, r* pred konzam opushajo konez in devajo *e* med soglasnike) tedaj: Ziper, Zipra itd. Enoter, Patem, Patrokel. Tako Jupiter, Jupitra itd.

Ker sta dva druga soglasnika pred *us, os, um, on*, opushamo sgol konez, kakor: sakrament, testament; *sius* prejde rad v' *sh* kakor: Blasius, Ambrosius: Blash, Ambrosh. Anastasius pa ima Anastasi.

Xius prejde v' *sh*, Alexius: Alesh. Alexander je per naf Sander.

Plato, Cicero itd imajo: Plato, Plátona. Zizero, Zizeróna itd.

§. 163. Pruže imena shenske dobivajo sploh konez *a*, kakor:

Juno, Atropos, Penelope: Juna, Atropa, Penelopa.

Elisabeth: Lisbéta, Lishpéta:

Isis, Thetis: Isida, Tetida.

Pallas (adis Pálada.

Ceres: Zeresá. Ktíre pa imajo konez *a*, ostanejo same na sebi.

E. GLASOVA MÉRA.

§. 164. Dolge so vse enoslošne imena, prelogi in glagoli, tudi vse enoslošne besede s' tremi soglasniki; rasun zhe stojé sraven she dalšhiga sloga. Dolgi so tedaj: stan, dan, tih, dam, bersh.

§. 165. Kratki so všelej enoslóšni predlógi, tudi narezhje *ne*, in vési *pa*, *pak*, glagol *bi*, namestimena *me*, *te*, *se*, *mi*, *ti* namest meni, tebi. Predlogi so tudi kratki v' slošnih besédah, rasun imenvavniga náhod, prísad, pòkoj, íóted. Dalje se vdar prestopi, kakor: na-

hoda, príháda, pokója, foséda itd. Brésno in sáplata ohranita vdar na pervimu slogu.

§. 166. Vísaka dvasloshna beséda ima en dolg in en kratek slog. Po navadi je prvi rad dolg, drugi kratek. Zhe je naróbe, smo jih v' tih bukvah s' vdarjam snamvali.

§. 167. Sadni slog ima dostikrat bresglafen *e* al *i* v' sebi, ta je vselej kratek slog.

§. 168. Vezhsloshne beséde ohranio sploh vdar na svojmu deblu. Isjémamo tiste konze in prestópe, ktire smo v' tih bukvah na vezh krajih s' vdarjam posnamvali. Glej tudi nasaj §. 56.

Pevzam vunder ne jemlemo njih starih praviz, ktire jim dovólio, de smejo vezhkrat na stran mahnti in se po posebnih krajov istréki ravnati. To pa bodo sami védili, de naj se varvajo samopáshnosti. Kar sméno v' majhnih pesmizah, ta, se mi sdí, nam per visih pesmah ne bo vselej péla.

F. PREPÓNE.

§. 169. En polni pomen govórenja sna tako velik biti, de saflushi *strok* imenovan biti, sa to ker ima v' sebi vezh stav-

kov in stavki vezh isrekov, kakor strok vezh sern sapopade, serno pa v' sebi ima kal in jedro. Sa te isréke, stavke in stroke med seboj v' písmu lozhit in prepenjati imamo sedem snamin, ki kashejo stave v' govorjenju, kdaj in kjé imamo vezh al manj v' enimu stroku pošlati in si oddahniti. Te snamina klizhemo *prepbne*, ki s' njimi govor prepénjamo. Te so:

1) *Rés* (,) To prepono dévamo med imena, perloge in glagole, kadar jih vezh sapored pride, de jih narasen réshemo, kakor: mir, pokoj, pasenje, pokorshina so v' sholi potrebne. Lubesen je krotka, poterpeshliva, dobrotliva. Sedím, glédam, píshem, kar vuzhenik na tablo postavla.

Rés tudi raspénja isréke, postavim: vsak vé, de tize po nebu letajo, ribe pa po vodi plavajo.

2) *Nadpizhje* (;) devamo med dva stavka, ktirih pomén se nasproti en na drugiga opéra in podpéra, al pa ki sta si nasproti, kakor: pridno delati je prav dobro; to nam nese nash shivesh. Pridno delati je prav dobro; vunder se ne smémo s' délam pregnati.

3) *Dvapizhje* (:) stavimo sa stavkam sfer konzhanim, pa tako, de she en sta-

vik sa njim pride, ki ga raslaga in sjašni. Tudi ga stavimo pred besedami, ktere kdo drugi rezhe al ki so sa rasgled vpe-lane, kakor: revne ne smemo nikdar sašmehvati: kdo vé sa se, de bo smiram frézhen? Zizero pishe: sebi orjesh, sebi vlazhish, sebi bošh tudi shel. Star pregovor jé: ker je veliko bit, je malo vshit.

4) *Pika* (.) se stavi na korez stroka, in vselej, kadar je zél pomen govora dopolnen, postavim: lash je nar gerji greh.

5) *Prasháj* (?) stoji na konzu vsaki-ga praviga prashanja. Kaj délash? Kaj je lepšhiga ko zhédnošt?

6) *Podpižhje* (!) pomeni sazhudenje, al savpitje, al ogovor, kakor: o kako dobro je v' starosti, kar si se mlad navu-zhil! Stój! Lub moj! poslušhaj me.

7) *Medméstje* sta dva krivza, ktira en proti drugimu glédata () med take déva-mo besede, ktirim mesto damo v' fređi med drugim govoram, in jih s' njima oklépamo. Pervi kriviz snamo imenvati *predklep*, drugiga *saklep*; beséde pa so medmestjenje, in oba snamina vkup se klizheta *medméstje*. Postavim: vuzhenik ga sapre (lih prav mu je) in ga pósti, ki je bil nepošajèn. Medmestjenje sna

vzhasi prezej dolgo biti, vselej pa so take medméstene beséde svunaj tistiga govora, med ktirga jih stavimo.

Pomnja. Vsako delo ima svoje besede in imena, ktire drugi ne snajo, ki niso tistiga dela. De bosh tedaj, písmenske besede posnal, perstavim tukaj njih pomén.

Pomén písmenjih beséd

po abecednimu rédu.

B.

Beséda, *vocabulum*, besédiza, *particula*.
bistvo, *essentia*.

bres, *sine* (*privatio*) bres osrédka, bres
vméšja, *immediatus*, bres vmélen,
nevmešvan, *immediatus*.

breshtevilen, *innumerus*.

D.

dajáven, *dativus*.

dalni, prejšni, *remotus*, *anterior*.

dálšam, dálšhanje, *produco*, *produc-*
tio (*syllabæ*.)

davno doverhen, *plusquam perfectum*.

deblo, *stirps*, Stamm, déblov slog, *syll-*
laba primitiva.

délaven, *factivus*, *imperfectivus*, *actionis*
non consummatæ.

deléshje, *participium*, deleshiven, *partici-*
pialis.

dih, *spiritus*, gost dih, *spiritus asper*.

- djanje, *actio, actus*, djaven *activus*, djavni salog, *vox activa*.
- dodélvaven, *perfectivus*, dodelanje, *perfectio operis*.
- dolgost, *longitudo*, dolg glalnik, *vocalis longa*.
- dokonzhan, *definitus, finitus (de tempore verborum in modernis linguis)*.
- doba, *ara, tempus opportunum, tempus*.
- dolózhén, *definitus (in metaphysica et logica)* dolózhik, *definitio*, dolózhujem (dolózhim) *definitio*.
- dopolniven, *impletivus*.
- doveršhen, *perfectus*, doveršhujem (doveršhim) do verha dodelam, *perficio*, doveršhiven, *perfectivus*, doveršhenje, *perfectio*.
- dvaglalnik, *diphthongus*.
- dvapizhje, *duo puncta*.
- dvaslóshen, *dissyllabus*.
- (dvavjémen, *duobus communis*.
- dvojsten, *dualis*.
- dvójlhki, *hybrida*.
- dvomen, *dvomim, dubius, dubito*.
- edíniven, edínim (sjédínim) *copulativus, copulo*, edinjenje, edinba, *copula*.
- edinji, *singularis*.
- enoglasen, *monotonus*.
- enokonzhen, *unius desinentiæ*.
- enoslóshen, *monosyllabus*.
- enozherken slog, *syllaba unius literæ*.

G.

glagol, *verbum (pars orationis)* lubim je
 glagol, *amo est verbum*, glagolko
 imé, *substantivum verbale*.

glas, *sonus*, glasen *vocalis*, *sonorus*, glas-
 nik, *litera vocalis*, glasova méra,
prosodia.

glédam kaj (na kaj) *me refero ad aliquid*.

gost dih, *spiritus asper*.

govor, *oratio*, govorim od zheša, *per-
 tracto, tracto aliquid*.

gréshen, *erroneus*.

H.

hukam, *aspiro*, hukan, *aspiratus*.

J.

idr. in drugi, *et alii, et ceteri*.

imé, *nomen, nomen substantivum*, imeš-
 vaven, *nominativus*.

istje, *substantia*, istno ime, *nomen substan-
 tivum*.

isjém, isjémam, *exceptio, excipio*.

islagam (isloshím) *explico*, isláganje, *ex-
 plicatio*.

- isobrasham (isobrasim) *soleo formare, formo, efformo.*
 ispušham (ispuštím) *omitto, ispust, omissio.*
 isrék, *enunciatio (constructio vocum simplicissima, effatum.*
 isréka, *pronunciatio.*
 isviranje bešéd, *etymologia.*
 itd. in tako dalje, *et sic porro, et cetera.*
 jemaven, *ablativus.*

K.

- kakóšt, *quomoditas; modus, quomodo quid sit.*
 kakšhin, kakšhinost, *qualis, qualitas, kakšhnivam, qualifico, kakšhnivaven, qualificativus.*
 kasaven, *demonstrativus.*
 kashepádes, *segnacaso (v' lashki písmenosti.)*
 klizaven, *vocativus.*
 kluka, *circumflexus (Gallis usitatus) klukašt vdar, accentus circumflexus.*
 kólkšhin, kolkšhinost, *quantus, quantitas.*
 konez, konzhanje, *disinentia.*
 kopito, *modulus.*
 kratek, *brevis, kratim (vkratim) brevio, abbrevio.*
 kratenje, *abbreviatio, kratíza, signum abbreviationis, kratkost, brevitás.*
 kupno, kupama, *cumulatim.*

L.

lastno ime, *nomen proprium*.

lize, *persona* (*apud verba et pronomina*.)

lizhen, *personalis* (*ibidem*.)

M.

medméstje, *parenthesis*, *signum parenthesis*.
medprostor *intervallum*.

ménim se od zheča, *tracto*, *pertracto* *aliquid* (*docens*, *scribens*)

mérjenje, *permerjanje*, *comparatio*.

mérim, *permerjam* kaj proti zhimu
al s'zhim al med seboj, *comparo*
aliquid cum aliquo.

mnóshen, *pluralis*, *mnóshim*, *multiplico*.

moshki spol, *genus masculinum*.

motim (*smotim*) se, *potim* se, *erro*,
errorem committo.

N.

nadpis, *titulus* (*in dividendis decretis vel*
libris in plures titulos.)

nadpizhje, *media nota seu semicolon*.

najpervi, *elementaris*, *principalis*.

najgoršhi, *eminens*, najgoršhnost, *eminentia*,
naklon, *modus*.

nakopízhenje, *accumulatio*.

namestímé, *pronomén*.

namestno deleshje, *gerundium*.

nanàsham (nanetem) se, *me resero*, na-
nàshaven, *relativus*, nanòl, *relatio*.

naflédni, *sequens*, bolšhi je: sledezh.

narékvam, narekujem, narékam, *appello*,
dicto, narezhíven, *appellativus*, na-
rézhje, *adverbium*; narékva, Daš
Dístiten; narékama píshem, *Dif-*
tando schreiben.

narod, *gens*, naròdki, *gentilis*.

náleben, *absolutus*.

našledujem, *sequor*, *imitor*.

nazhertam, *delineo*, nazhertanje, *figura*.

nedokonzhan, *indefinitus* (*in grammatica*
gallica indefini.)

nedoveríhen, *imperfectus*.

nelízhen, *impersonalis*.

nelózhima, *sine discrimine*, *indiscrimi-*
natim.

nelózhliv, *inseparabilis*.

neodkasan, *indeterminatus*.

neokonzhan, *infiniteus*, *incircumscriptus*,

neokonzhaven naklon, *modus infinitivus*.

neofrédkan, *immediatus*.

nepolni, *defectivus*.

neprav, nepraven, *erratus*, *erroneus*, *non*
rectus.

- nepravi, *improprius*.
 neprehájaven, *intransitivus*.
 neraven, *indirectus, obliquus*.
 nesklad, *discordantia*, neskláden, *discordans, discors*.
 nesklanjaven, *indeclinabilis*.
 nesgol, *impurus*.
 nevmésvan, *immediatus*.
 nevpraven, *irregularis, abnormis*.

O

- obhòd, *periodus*, obhòdnji, *periodicus*.
 obílen, obilni, *abundans*.
 | oblézhen vdar, *circumflexus* (*in græca gramm.*)
 obras, *forma*; semlin obras, *mappa mundi*; deshelni obras, *mappa geographica*, morški obras (*Seefarte*)
 obrasim (svobrasim) *formo*, isobrasham, *soleo formare, effingere*.
 obrazham se na kaj, *refero me ad aliquid*.
 odgovoren, *redditivus*.
 • odkasujem (odkashem) *adsigno, determino*, bestimmen, durch Anweisung zutheilen; odkasan, *adsignatus, determinatus*; odkàsenj, *adsignatio*; odkasaven, *adsignativus, adsignans, determinativus*.

odlóbzhik , *sectio* (*genus divisionis, præcipue in libris*) *Abschnitt*.

odnujam (odnudim) *abnuo, nego, odnujaven, negativus.*

odrekujem (odrezhem) *nego; odrezhiven, negativus; odrezhenje, odréka, negatio.*

odstàva , odstavik , *paragraphus, Absatz.*

odvóden, *derivatus, odvódnji, derivativus.*

oglas , *interjectio, id est, ejectio vocis cujuscumque animantis.*

ojster , *acutus.*

okóllhina , *circumstantia.*

okonzhujem (okonzhám) *definio, fines do, begránzen, okonzhán, finitus, definitus, okonzhaven, finitivus*

opomín , opomnja , *admonitio, Erinnerung.*

opusham (opustím) *antiquo; opushen, antiquatus; opúst, antiquatio.*

opzhinski , *communis pluribus; ópzhina, communitas.*

oródje , *instrumentum.*

oséba , *persona, id est, individuum (in metaphysica.)*

osrédik , *medium, osrédvam, medii locosum, medii officio fungor, osrédvama, mediate; osrédkan, mediatum.*

osír , *respectus.*

ózhni , *patrius*

P.

padesh, *casus*, (*grammaticae*.)

|| perdévk, *attributum*.

perlastujem (perlastím) *in proprium tribuo*, *ad proprio*, *dedico*, *transfero in aliquem*, *zueignen*; perlastíven, *zueignend*, *possesivus*.

perlagam (perloshím) *ad tribuo*, *adjicio*; perlòg, *adjectivum*; perloshíven naklon, *modus subjunctivus*, *conjunctivus*.

perméra, *proportio*.

permérjam (permérím) *comparo*; permérjaven, *comparabilis*, *comparativus*.

perpovdujem (perpovém) *prædico*; perpovedba, *prædicatio* perpoved, *prædicatum*.

perprava, *les matériaux*, *Materialien*.

perrekujem (perezhem) *adfirmo*, *ad tribuo*, *adfingo alicui*; perrezhíven, *adfirmativus* perrék, *adfirmatio*.

perrésa, *præcisio*; perrésan, *præcisus*.

|| perlékan, *supinum slavicum nostrum*.

perstavik, *additamentum*, *adfixum*.

perterjujem al perterdujem (perterdíim) *adfirmo*; perterdva, *adfirmatio*; perterdíven, *adfirmativus*.

pervoobrásen, *primitivus* (*cardinalis de numeris*.)

pika, *punctum*.

pishem, *scribo*; pismo, *scriptura*, *scriptum*, *epistola*; pismenji, *grammaticus-cum*; pismenstvo, pismenost, pismenja snadnost, *ars grammatica*, *Grammatica*; pismeniz em Grammatiker. (Snotriški imenuje zherko *pismik* al *pismen*, Lomonosov pa *bukva*.

plème, *species*, *id est progenies*.

podpizhje, *signum admirationis*, *exclamationis*.

podpomozh, *auxilium*, *medium*.

podrasumlam (podrasumim) *subintelligo*, *subaudio*.

podléba, podlébik, *subjectum*.

podstava, dno, *fundamentum*, der Grund.

pogajam (pogodim) *paciscor*; pogòj, *pac-tum*, *conditio*; pogajiven, *conditio-nalis*, pogojen, *conditionatus*.

pogoltvam (pogoltnem) *glutio*, *deglutio*, *elido*; pogòlt, *elisio*, *apostrophus*.

pojémam (pojamem) v' lé, *capio*, *recipio*; pojátina, *capacitas*, *receptivitas*; pojamliv, *capax*, *empfanglich*.

pòlen, *plenus*, *perfectus*, *non anomalus*;

polnim, popolnivam (ipopolnivam) *perficio*, *ad perfectum perduco*, *perfectum reddo*; polniven, *perfectivus*, polnost, popolnost, *perfectio*; popolnima, *perfecte*, *adequate*.

- pomín, pomnja, opomnja, *monitum*,
scholion, Anmerkung, Erinnerung.
 pomóshni, *auxiliaris*.
 pomóta, *error*, das Versehen, ein Fehler,
 pomóten, *erroneus*.
 ponavljam (ponovím) *frequentio*, *itero*, wie-
 derholen; ponavljam, *frequentativus*,
iterativus.
 popušen, *relictus*.
 potébej, besonders, das ist, abgesondert,
seorsum, *separatim*, *singulatim*; poté-
 bam, *abstraho*, *segrego*; potéban,
abstractus, *segregatus*; potébanje, po-
 tébva, *abstractio*, *segregatio*.
 potéglej, *productio syllaba*, *ductus*, *trac-*
tus, *lineamentum*, ein Zug.
 poterjajem (poterdim) *confirmo*; poterdí-
 ven, *confirmativus*; poterdba, po-
 terdva, *confirmatio*.
 potííl, potíísk, der Nachdruck, *emphasis*;
 potíískam (potíísnem) *emphatice lo-*
quor, *emphasi utor*.
 pòtlejshin, *posterior tempore*, nachherig.
 povelízhaven, *augmentativus*.
 povrazham (povernem) *se*, *reciproco*;
 povratíven, *reciprocus*.
 pozhétik, *elementum*; pozhéten, *ele-*
mentaris.
 prasháj, *signum interrogationis*; prashá-
 ven, *interrogativus*.
 pravbranje, *modus recte legendi*.

pravilo, *regula*.

pravpitanje, pravpismost, *ortographia*.

predgovor, *præfatio*.

predhajam, *anteo*, *antecedo*; predhajózh,
predidózh, *anteiens*, *antecedens*.

predmik, *titulus i. e. nomen*, der Titel,
Borname.

predklep, *primum signum parentheses*.

predkonzhen, *penultimus*, der vorlezte.

predlog, *prepositio*; predlóshni, *prepositio-*
nalis; predlagam (predlósím) *prepono*.

predmet, glej predléba, der Gegenstand,
objectum.

predpolagam (predpolóshim) *prepono*.

predpotégam (predpotégnem) *produco*, mit
einem geschärften Tone aussprechen; pred-
tégnen, *productus* daß ist geschärft.

predrasumlam (predrasumim) predvumlam
(predvumim) *presuppono*, *suppono*.

predléba, predlébik, *objectum*; predlé-
bam, *represento mihi*.

predstavlam (predstavim) *antepono*; pred-
stava, *antepositio*.

predslog, *præfixum*, *syllaba præfixa*.

predtikam (predtaknem) *præfigo*

pregibam (preganem) *moveo in declina-*
tione &c. pregba, *syllaba mobilis seu*
mutabilis in declinatione vel conjuga-
tione. *inflexio*; pregibliv, *mobilis*,
motabilis.

prehájaven, *transitivus*.

prejpredkónzhen, *antepenultimus*, der vor-
vorleſte.

prejšhin, *prior*, *anterior*.

preménliv, *commutabilis*, premenjujem
(premenjam) *vario*, *commuto* verán-
deru; premémba, *commutatio*, *variatio*
metamorphosis; preménjama, *commu-*
tando.

preobrasham (preobrasim) *transformo*, *for-*
mam muto.

prepénjam (prepnem) *interpungo*; prepóna,
interpunctio.

preségam, (preséshem) *antecello*, *præsto*,
antecedo, *supero*; preséshni, *superla-*
tivus; preségliv, *superabilis*.

prellédje, *intervallum vacuum*, *spatium*
vacuum.

presloshèn, *decompositus*.

pretékel, *præteritus*; pretekli prejšhin, *præ-*
teritum anterius.

prevrazham (prevershem) *se*, *mutor in*
aliud, *fio aliud*, *metamorphosin pa-*
tior sich verwandeln; prevrazham (pre-
vernem) *muto*, *transformo*; prevrazh-
liv, *mutabilis*, *inconstans*.

prihóden, *futurus*, *venturus*.

primik, perímik, *nomen proprium genili-*
licium vel familiæ.

prost, *simplex*.

prójim, rasprójim, *distendo*.

pùh, *impetus*, vapor, die Dichtigkeit, der Stoß, Qualm.

R.

raba, *usus*, der Gebrauch; rabim, *utor*, *servio*.

râsen, *diversus*, *varius*; rasnovam, *vario*; rasnovanje, *variatio*; rasnost, *diversitas*, *differentia*.

rasun, *excepto*, *excipe*, *exceptis*, *præter*.

raven, *rectus seu directus*.

redoven, *ordinalis*; red, *ordo*.

| rés, *comma*.

|| rezhenje, *dictio*.

rôba, *materia corporea*, unde aliquid confit.

rod, *genus*, rodiven, *genitivus*; rojénstvo, *indoles*.

rôzhnost, *modus agendi*, *agilitas* (*maniera*.)

S. T.

famo zhist, *famo edin*, *simplex*.

sdajni, *præsens* (*tempore*.)

siskam, *sibilo*, zischen.

| skasaven, *locativus*, *locum indicans*.

sklad, *concordantia*, *commisura*, die Folge, skladam, *concordem facio*, *compono*; skladam se, *congruo*, *consentiens sum*, *concordo*; skladanje, *compositio*; sklâden, *concordabilis*; sklادنost, *congruentia*.

sklanjam, *declino*; sklanjanje, sklomba, *declinatio*; sklânjaven, *declinabilis*.

skupno, *simul*; skùpen, *simultaneus*; skùpshina, *communitas, communitio*.

sledezh, *sequens*.

snaden, *visig*.

snova, snútik, *materia*, der Stoff, Urstoff, *argumentum*.

| sódnji, sódnja stopnja, *comparativus, gradus comparativus*.

soglasen, *consonus*; soglasnik, *litera consona*; soglasvam se, *consono*; soglasje, *harmonia*.

sojmenški, *synonymus*; sojménost, sojmenstvo, *synonymia*.

| sojózh, *ens, substans*; sóstvo, sóst, *substantia, entitas*; sósten, *substantivus*.

spétovam (pospétovam) *itero, reitero*; spetvaven, *iterativus*.

sploh, *generatim*; splòshen, *genericus, generalis, omnibus communis*; sploshnost, *generalitas*.

spol, *sexus*, moshki spol, *genus masculinum*; spolški, *sexualis*.

sréden, *medius, neuter*.

stav, *thema, positió*.

| stava, *positio, caput in libro, statio, sponsio*.

staven, *positivus*.

|| stavik, *propositio, ein Satz, enunciatum*; stavim, *pono*.

stopna, stopnja, *gradus*.

| sròk, *oratio seu periodus aut loquutio pluribus enunciatis vel membris constans*,

et denique puncto clausa; stròzhen, periodicus in sensu nunc dicto; ad ejusmodi periodum seu circumductionem pertinens.

sturiven padesh, casus instrumentalis, id est, instrumento aliquid efficiens; sturiven glagol, verbum perfectivum seu actionis consummata.

ivojstvo, Eigenheit, Eigenthümlichkeit, proprietas, genius.

Sh.

shirok, latus; shirok è, è ouvert, apertum seu latum

shtevilo, numerus, shtevilno imé, nomen numerale.

S.

saimè, pronomen (apud quosdam Dalmatas) antiqui habent meshdoimenje et mestoimenje.

saklep, claudatur, id est, signum parentheseos posterius; saklépam (saklenem) claudio ope seræ, obfero

salog djavni, vox activa; terpivni, passiva.

sametvaven, abjectivus i. e. contemptum exprimens.

samúda, tardatio; mudím (samudím) tar-do, retardo.

sanizhvaven, *nihili pendens, vilipendens, contemnens.*

sapopádik, *synopsis, argumentum, contentum.*

sarod, *progenies, soboles.*

satégvam (satégnem) *produco syllabam, seu subtendo; dehnen; satégnen, gehnt, subtentus.*

savdaj, *problema, pensum, elaborandum thema*

sazhénjaven, *inchoativus.*

sboren, *collectivus.*

sdvójim, dvójim (sdvojim) *duplico, combino.*

sjanje, *hiatus.*

slagam (sloshím) *compono; slaganje, slaga, compositio; sloshèn, compositus.*

slog, *syllaba; slóshen, syllabicus*

smota, *error, Irrthum; mótim (smotim) errare facio; mótim, (smotim) se, erro.*

snáden, *funstverständig, artis peritus, snadnost, peritia artis; pilmenja snadnost, peritia grammaticæ, ars grammatica; snam, scio, nosco; snanje, notitia, peritia; snámine, snamje, snamie, signum; snanim (osnanim) notum facio, notum reddo (indico snaniven, indicativus.*

s' ófrédkam *mediate*

soštavljam (soštavim) *conjungo, compono*

construo; softàv, constructio in grammatica, consociatio, systema, compages, commissio; softavlen, compositus, commissus; softáven, systematicus.

srašhen, concretus.

sréka, dialectus.

T.

tanek, subtilis; tanek dih, spiritus lenis; terpiven, passivus.

tesen, arctus; tesen é, é fermé.

teshek, gravis; teshek vdar, accentus gravis.

tòk, theca, conditorium, das Futteral, die Holster.

toplén, liquidus.

toshiven, accusativus.

túkajšhen, hiesig, gegenwärtig, hujas, praesens; netúkajšhin, absens.

V.

vdàr, accentus, tonus; vdarjan, accentu notatus.

vdrushim, einverleiben.

veliven, imperativus.

velízham, augeo, amplifico, exaggero; velízhaven, augmentativus, exaggerans.

versta, die Zeile, *linea in scripto vel libro*, die Reihe, *ordo id est series.*

vés, *conjunctio*, das Bindewort, *vinculum*, *copula*, das Band, *tegumen libri*, der Band

vésanje, *syntaxis* (zimperman *véshe* ivoje delo na tlih) *véshem*, *svéshem*, *conjungo.*

vesivna zherta, *ligne d'union*, der Custos, *le réclame.*

vgovarjam (vgovorím) si, *paciscor*, *excipio*, *pactum aut conditionem addo*; *vgovoriven*, *conditionel.*

vid, *species in metaphysica.*

vifim na zhim, *dependeo ab aliqua re.*

vlazhim (vlézhem) *traho*, schleppen, daher dehnen.

vmalíven, manjshaven, *diminutivus.*

vmétni, *medians*; *vméšje*, *medium*; *vméšvan*, *mediatus*; *vméšvam*, *medii vice fungor.*

vódim, *duco*, *dirigo*; *vódia*, *directeur.*

vodim od — odvodim, *derivo.*

vpotréba, *usus*; *vpotrébvam*, *utor*, *egeo.*

vprava, *regula*; *vpravlan* (vpravlen) *rec-tus*, *id est*, *qui regitur.*

vpréga, *conjugatio*; *vprégam*, *preprégam*, *conjungo.*

vrativen, *redditivus.*

vsòst, *universitas.*

vsrók, *caussa*, *causa.*

vum, *mens, intelligentia, ingenium, sensus, ratio, le genie, der Verstand; vuméten; mente præditus, genialis; vumétnost, ars intelligentiæ sublimioris, ars; vumim (svumim) intelligo; vumnik, vmétnik, artifex, ingeniosus artifex, un genie.*

vvedem, *introduco; vvod, introductio, Einleitung.*

Z.

zél, *integer; zéloft, integritas.*

Zh.

zherk, *apex in scriptura, ductus, tractus simplex et brevis.*

zherka, *litera; zherkam (sazherkam) exaro literas*

zherta, *linea geometrica et mathematica; zhertam, duco lineas; zhertam (vzhertam) sculpo, insculpo, figuras exaro, zeichnen, stechen.*

zhislo, *numerus; zhislam, aestimo, habeo rationem*

zhlen, *articulus; zhlénaft, articulatus, articulis præditus*

zhlovek, *individuum, subjectum*

zhudiven, *admirationem exprimens, admiratif.*

Kasaviz sapopadka.

	fran.
P redgovor	III
Písmenost ali Gramatika	I
A. ZHERKE , njih shtevilo	—
Dolgi in kratki glasniki	4
Isréka nektirih foglálnikov	5
Slòg	6
Rasdelenje slógov	—
Pogòlt	7
B. BESÉDE	9
I. Imé	—
Spol; raslòzhik spola po pomenu in po konzhanju	10
Shtevilo	12
Padesh	13
Sklánjanje	—
I. fklanjanje	14
II „ „ „	23
III. „ „ „	27
IV „ „ „	32
II. Perlóg	36
stopnje mérjenja	40
shtevilne iména in perlógi	45
Redovne shtevíla	49
III. Namestimé	55

IV. Glagol	64
Naklòn, zhaš	66
Iize, ihtevilo, vpréga, deléshje	67
Podóba	68
Vpréga pomóshniga glagola <i>sim</i>	71
Vpréga glagolka	76
Obrasenje zhašov in naklónov	81
Nevpravni glagoli	82
V. Deléshje	102
VI. Predlog	—
VII. Narézhje	107
VIII. Vés	111
IX. Medmèt	113
C. VÉSANJE	115
I. Sklad besedi med seboj, sklád imén s' iméni	—
Sklad perloga s' imenam	117
Raba ihtevilnih imén	119
Sklad in raba namestimén	120
Vésanje glagolov	123
Raba glagolkih podób	128
Potréba in nepotréba predlógov	130
Sklad narézhij	133
Sklad vesi	134
II. Vésanje zelih isrékov in stavkov	135
Samnasebni réd besedi	—
Nenásiebni réd	136
Perkrátjenje násiebniga réda	138
Vjémanje isrékov in stavkov	139

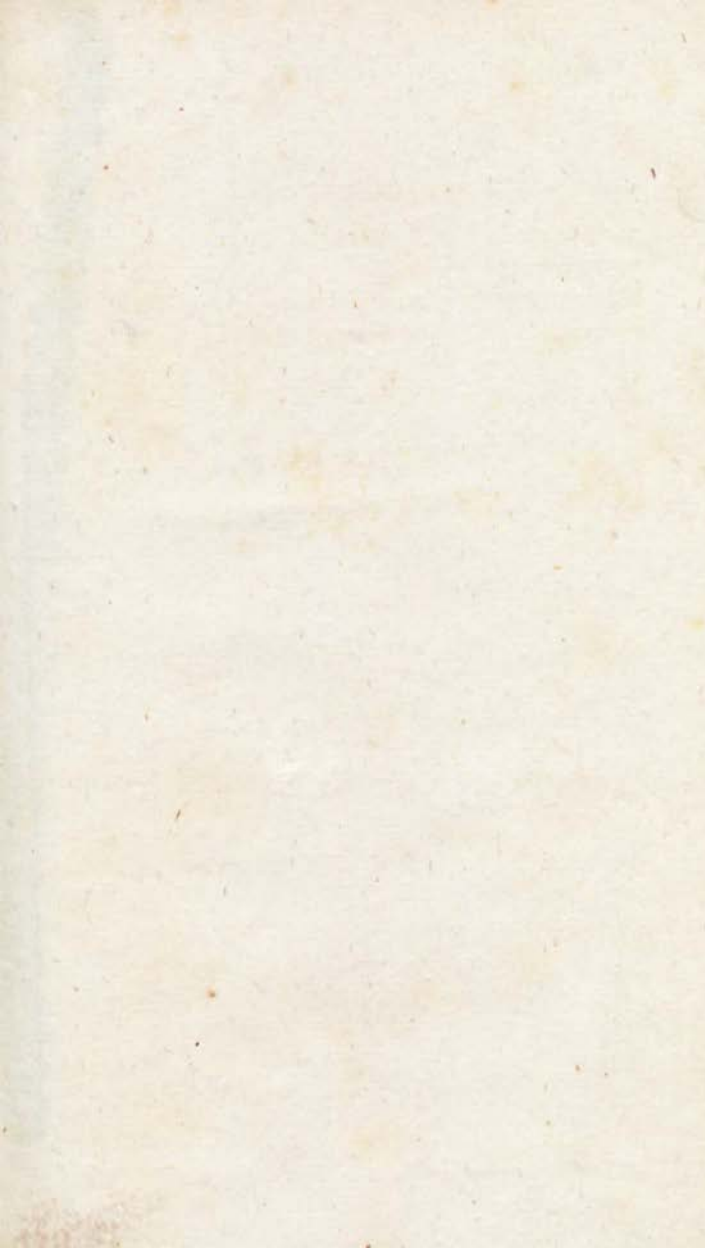
D. ISOBRASENJE BESÉD	148
Isobrasenje sloshenih, in imén	—
Isobrasenje perlógov	153
Obrasenje in preobrasenje glagolko	156
Obras ptujih imén per naf	161
E. GLASOVA MÉRA	163
F. PREPÓNE	164
Pomén písmenjih beséd	168

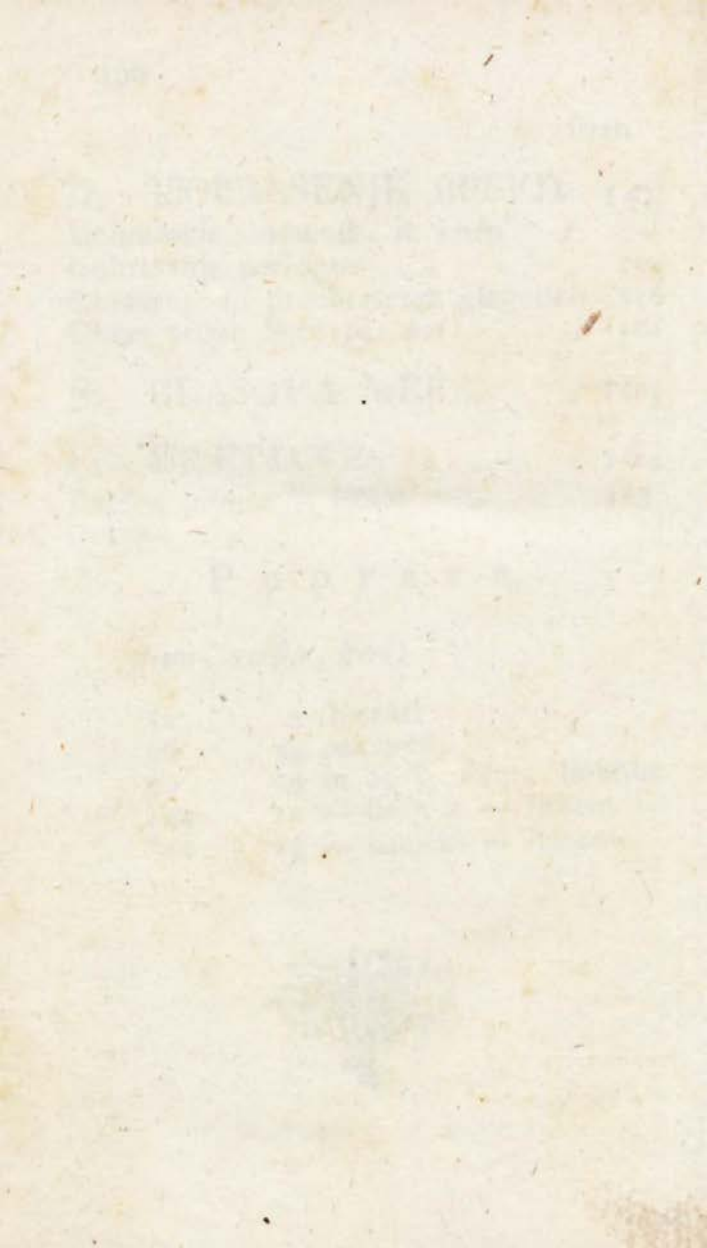
P o p r a v a,

stran, versta, beri:

12	5	senoshet
26	24	pak ima
99	23	in 24 shumím, bobním
144	12	— lisujem — lishem
144	13	— lisujem — lisnem.

Lyst 5. Pavla na Rimlane

Postava XV. 19. // Tako de jim od
Jerusalama okuli noter do slavenskih
deštel up s' Christujovim Evangeljam
napelut

Lyst 5. Pavla na Korinthianu

Postava XIII. 1 = 13 Nera vupanje
Lučbeni

XV. 22. Kotki v' Adamu upi
vmenjo, tako bodo
tudi v' Christuju upi
ostiveli.

